

**PARISUHTEEN VUOROVAIKUTUKSEN
REPRESENTOITUMINEN NAISTENLEHDISSÄ**

Krista Väisänen

Puheviestinnän pro gradu -tutkielma

Kevät 2011

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä Krista Väisänen	
Työn nimi PARISUHTEEN VUOROVAIKUTUKSEN REPRESENTOITUMINEN NAISTENLEHDISSÄ	
Oppiaine Puheviestintä	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Kevät 2011	Sivumäärä 101 + liitteet 2 sivua
Tiivistelmä <p>Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, miten parisuhteen vuorovaikutus representoituu naistenlehdissä. Tutkimusaihe valikoitui siksi, että parisuhde läheisenä vuorovaikutussuhteena muodostaa vahvan ja yhteiskunnallisesti tärkeän toimintayksikön, jonka merkityksiä luodaan, uusinnetaan ja muokataan median representaatioissa. Tutkimusaineistona toimivat Kotilieden ja Kodin Kuvalehden vuoden 2010 vuosikerrat. Mainokset, ihmishuhdepalsta ja lukijoiden palautesivut rajautuivat kuitenkin aineiston ulkopuolelle.</p> <p>Tutkimusmetodinä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja diskurssinanalyysia yhdistävää menetelmää. Aineistosta erotettiin viisi parisuhteen vuorovaikutusta kuvaavaa diskurssia, jotka nimettiin seuraavasti: sekundaarisuus-, työmaa-, huolenpito-, mukautumis- ja predestinaatio -diskurssi. Sekundaarisuus-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutus nähdään yhdessä tekemisenä, ja sen ohii saatetaan merkityksellisyydessä nostaa esimerkiksi perheen vuorovaikutuksen dynamiikka tai henkilökohtaisten tavoitteiden, kuten itsenäisyyden, toteutuminen. Työmaa-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutus muodostuu puolestaan yhteisenä vastuun kantamisena sekä positiiviseen ja jatkuvasti kehittyvään vuorovaikutukseen sitoutumisena. Huolenpito-diskurssissa korostuu vuorovaikutukseen sitoutuminen myös vaikeuksien keskellä sekä heikompana pidetyn osapuolen auttaminen esimerkiksi tätä tukemalla ja rohkaisemalla. Mukautumis-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutus nähdään keinona ymmärtää puolison toiveita, tunteita ja erilaisia viestintätäylyjä, kun taas predestinaatio-diskurssissa korostuvat vuorovaikutuksen helppous, vaivattomuus ja mukavuus.</p> <p>Diskurssista riippuen parisuhteen vuorovaikutus esitetään joko kehitettävissä olevana taitona tai persoonakohtaisten ja muuttumattomien piirteiden kohtaamisena. Diskurssissa korostuvat esimerkiksi avoimuuden, itsenäisyyden ja henkilökohtaisen valinnan kaltaiset arvostukset. Tässä tutkielmassa myös valta parisuhteen vuorovaikutuksessa nousi kiinnostavaksi tarkastelukohteeksi, sillä esimerkiksi huolenpito-diskurssi esittelee naiset sukupuolensa perusteella taitavampana ja näin ollen vastuullisempina viestijäosapuolena parisuhteessa.</p> <p>Tutkielman merkityksellisimmät sovelluskohteet liittyvät parisuhteen vuorovaikutuksen analysointiin ja kehittämiseen eri yhteyksissä. Tulosten perusteella vaikeista kriisitilanteista tai suhteen osapuolten viestintätäylien erilaisuudesta huolimatta suhdetta on mahdollisuus jatkaa, jos vuorovaikutus koetaan vapaehtoisena ja se ymmärretään kehitettävissä olevana kompetenssinä viestintäpiirteiden kohtaamisen sijaan.</p>	
Asiasanat Diskurssi, aineistolähtöinen sisällönanalyysi, parisuhteen vuorovaikutus, puheviestintä, representaatio	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto / Pääkirjasto	
Muita tietoja:	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	PARISUHTEEN VUOROVAIKUTUS	7
	2.1 Parisuhde läheisenä vuorovaikutussuhteena	7
	2.2 Parisuhteen vuorovaikutuksen ilmeneminen ja vahvistuminen	11
	2.3 Parisuhteen vuorovaikutus ja puheviestinnän teoriat	17
3	MEDIA SOSIAALISEN TODELLISUUDEN RAKENTAJANA	20
	3.1 Median merkityksiä rakentava luonne.....	20
	3.2 Median vaikuttavuus ja naistenlehdet.....	25
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	32
	4.1 Tutkimustehtävä	32
	4.2 Tutkimusmenetelmä.....	33
	4.3 Tutkimuksen suorittaminen.....	35
5	PARISUHTEEN VUOROVAIKUTUKSEN DISKURSSIT	42
	5.1 Sekundaarisuus-diskurssi	42
	5.2 Predestinaatio-diskurssi	47
	5.3 Työmaa-diskurssi.....	51
	5.4 Huolenpito-diskurssi.....	57
	5.5 Mukautumis-diskurssi.....	62
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	66
7	TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	79
8	PÄÄTÄNTÖ	89
	KIRJALLISUUS.....	92
	LIITE.....	102

1 JOHDANTO

Parisuhde on yksi yhteiskunnan merkityksellisimmistä interpersonallisista toimintayksiköistä. Suhteessa jaetaan ajatukset ja tunteet, mutta mahdollisesti myös vanhemmuus ja asuntolaina. Parhaimmillaan se antaa turvallisen kasvupinnan yksilöiden henkilökohtaisille kognitiivisille prosesseille sekä mahdollistaa arjen jakamisen myös kriisi- ja konfliktitilanteissa. Parisuhteen vuorovaikutusilmiöt ovatkin herättäneet tutkijoiden kiinnostuksen erityisesti 1960-luvulta lähtien, ja tutkimuskenttä on alusta asti sisältänyt muun muassa puheviestinnän, psykologian, sosiologian, antropologian ja kasvatustieteiden näkökulmia (Guerrero, Andersen & Afifi 2007, 4). Puheviestinnässä parisuhteen vuorovaikutusta on tutkittu esimerkiksi vaiheteoreettisesta, suhteiden jännitteitä tarkastelevasta tai sen piirteitä luokittelevasta näkökulmasta käsin (ks. Baxter & Braithwaite 2008). Tiedon ja kiinnostuksen tarve parisuhteen vuorovaikutusta kohtaan tuskin vähenee edelleenkään: Väestöliiton vuonna 2009 julkaistun perhebarometrin mukaan 25–74 -vuotiaista suomalaisista miehistä keskimäärin 84 prosenttia ja naisista 78 prosenttia oli parisuhteessa, kun mukaan lasketaan niin erillissuhteet, avosuhteet kuin avioliitot (Kontula 2009, 25).

Parisuhteessa eläminen on liitetty niin yksilöiden kokemuksissa kuin tutkimuskirjallisuudessa muun muassa sosiaaliseen tukeen, turvaan muutosten keskellä ja yleiseen onnellisuuden kokemiseen elämässä. Kulttuuriset käsitykset ja odotukset parisuhteesta vaikuttavat kuitenkin siihen, miten tyydyttävää suhteen vuorovaikutusta määritellään ja millä keinoilla tavoitteisiin yritetään päästä. (Kontula 2009, 8.) Tässä tutkielmassa parisuhteen vuorovaikutusta tarkastellaan naistenlehtien representaatioissa. Naistenlehtien konteksti on aiheellinen ja kiinnostava siksi, että median on tutkittu tuottavan kulttuurisia käsityksiä sosiaalisesti hyväksyttävästä, tavallisesta ja tavoitellusta käyttäytymisestä (Besley 2008, 311; Hobbs 2007, 25; Bachen & Illouz 1996, 292). Lehtien representaatiot voivat siis heijastaa niitä odotuksia ja arvostuksia, joita niiden lukijat parisuhteen vuorovaikutukselle antavat.

Naistenlehtiä voi pitää kiinnostavana tutkimusaineistona myös siksi, että niin sanoma- kuin aikakauslehdet kiinnostavat edelleen nuoria ja aikuisia internetin, television ja sosiaalisen median kasvaneesta suosioista huolimatta. Lehtien vahvaa asemaa suomalaismediassa kuvaa se, että uusimmassa Kansallisessa Mediatutkimuksessa esitellyt painetut sanoma- ja aikakauslehdet tavoittavat 99 prosenttia kaikista suomalaisista ja alaikäisistäkin 97 prosenttia. Tulosten mukaan suomalaiset ovat vuoden 2010 aikana tarkastelluista 188 lehdestä lukeneet keskimäärin kymmentä lehteä. Näistä julkaisuista vain kaksi on sanomalehtiä ja kahdeksan aikakauslehtiä. Nuorten osalta vastaavat luvut ovat kaksi sanomalehteä ja seitsemän aikakauslehteä. (Kansallinen Mediatutkimus Oy, 2011.) Voidaan siis todeta, että aikakauslehdet kuuluvat merkittävästi siihen median kenttään, joka muokkaa kuvaa sosiaalisen todellisuuden luonteesta representaatioidensa kautta.

Tässä tutkielmassa parisuhteen vuorovaikutusta tarkastellaan kahden naistenlehden, Kotilieden ja Kodin Kuvalehden, vuoden 2010 numeroiden kuvauksissa. Lehdet valikoituivat tutkimusaineistoksi laajalevikkisyytensä, suosittuutensa ja ominaispiirteidensä vuoksi. Kodin Kuvalehteä tuottavan Sanoma Magazines Finlandin sisältöjohtaja Riitta Pollari kuvailee toimitalonsa julkaisujen luonnetta näin:

Kodin Kuvalehteä (ja muita tuottamiamme lehtiä) voidaan pitää uuden ajan yleisaikakauslehtinä. Ne onnistuvat puhuttelemaan erittäin laajoja kohderyhmiä säilyttäen kuitenkin samalla oman erityislaatunsa ja luonteensa. Näiden lehtien menestyksessä on kyse vahvasta ammattitaidosta: aikakauslehtikerronnan osaamisesta sekä erottuvasta ja mieleen jäävästä visuaalisuudesta. (Sanoma Magazines Finland. 2011.)

Tutkimusaineiston rajautuminen naistenlehtiin vaikuttaa tehtyyn tutkimukseen ja saatuihin tuloksiin, sillä toimitukset pyrkivät tarjoamaan lukijoilleen sellaisia tekstejä, joihin he pystyvät samastumaan (Webb 2006, 865). Mediassa esitetyt kuvaukset eivät siis välttämättä vastaa arkitodellisuutta, sillä lehdissä tehdään toimituksellisia valintoja juttujen näkökulmarajauksesta haastateltavien valintaan ja kuvista lopulliseen editointiin (vrt. Hall 1992, 135; Fairclough 1997, 53–56). Naistenlehtien tutkimusta onkin aiemmin lähestytty erityisesti kriittisestä feministisestä näkökulmasta (ks. esim. Gill 2009). *Tässä tutkielmassa keskityn kuitenkin tarkastelemaan sitä, miten parisuhteen vuorovaikutus naistenlehdissä*

representoituu.

Tutkielman luku 2 esittelee parisuhteen, vuorovaikutuksen ja interpersonaalisen viestinnän käsitteitä sekä niitä teoreettisia lähtökohtia, joiden kautta parisuhteen vuorovaikutusta on aikaisemmassa puheviestinnän tutkimuksessa kuvattu. Lisäksi kappaleessa tarkastellaan niitä vuorovaikutuksen tyyplejä, joiden katsotaan tukevan parisuhteen vuorovaikutusta ja siinä ilmenevää läheisyyttä, luottamusta ja pitämisen tunnetta. Luvussa 3 tarkastellaan puolestaan mediaa sosiaalisen todellisuuden rakentajana. Lisäksi määritellään tutkielman kannalta keskeiset representaation ja diskurssin käsitteet sekä kuvataan lyhyesti niitä lähtökohtia, joita on aiemmin käytetty naistenlehtien ja median vaikuttavuuden tutkimukseen. Luvussa 4 esitellään käytetty tutkimusmenetelmä sekä kerrotaan tutkimuksen tavoitteesta ja tutkimuskysymyksistä. Tämän lisäksi luvussa kuvataan tutkimuksen suorittamiseen ja tutkimusaineistoon liittyviä asioita. Luku 5 on varattu tutkimustulosten ja luku 6 niiden pohjalta tehtyjen johtopäätösten esittelyyn. Luvussa 7 arvioidaan vielä tutkielman suorittamista ja luvussa 8 kootaan lyhyesti tutkielman keskeisiä tuloksia sekä tuodaan ilmi jatkotutkimushaasteita.

2 PARISUHTEEN VUOROVAIKUTUS

2.1 Parisuhde läheisenä vuorovaikutussuhteena

Parisuhde on yksi yhteiskunnan merkityksellisimmistä interpersonaalista toimintayksiköistä, jota pystyy lähestymään esimerkiksi fyysisen, psyykkisen ja emotionaalisen ulottuvuuden näkökulmasta. *Tässä tutkielmassa parisuhdetta tarkastellaan läheisenä vuorovaikutussuhteena.* Erityiseksi kiinnostuksen kohteeksi nousee siis se, millaisena vuorovaikutus näyttäytyy parisuhteen kontekstissa. Tässä alaluvussa määritellään tutkielman kannalta keskeiset käsitteet vuorovaikutussuhde, läheinen vuorovaikutussuhde ja parisuhde sekä niiden väliset yhteydet niin aikaisemman tutkimuksen kuin tämän tutkielman valossa.

Vuorovaikutussuhde

Vuorovaikutussuhteita on puheviestinnässä tutkittu erityisesti 1960-luvulta lähtien, jolloin kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset kuten siviilioikeuksien ja naisasialiikkeen nouseminen sekä perherakenteiden uudistukset loivat kasvavan tarpeen ymmärtää interpersonaalisten suhteiden luonnetta ja kehittymistä (Baxter & Braithwaite 2008, 2–3). Tutkimuskenttä on alusta asti ollut moninainen, sillä vuorovaikutussuhteita on viestintätieteiden lisäksi tutkittu niin psykologian, sosiologian, kasvatustieteiden kuin antropologian aloilla (Guerrero, Andersen & Afifi 2007, 4).

Yksinkertaisimmassa muodossaan vuorovaikutussuhde voidaan määritellä miksi tahansa suhteeksi, jossa vastataan tietoisesti toisen osapuolen verbaalisiin tai nonverbaalisiin viesteihin (Ruben & Stewart 2006, 244). Suhteen luonnetta ja ominaispiirteitä voidaan kuitenkin määritellä myös muilla tavoin, esimerkiksi luokittelemalla niitä yksityisiin ja yleisiin (Trenholm & Jensen 2008, 39), henkilökohtaisiin ja professionaalisiin (Wood 2000, 8) tai rooliin perustuviin, interpersonaalisiin ja läheisiin suhteisiin (Galvin & Wilkinson 1996, 4).

Vuorovaikutussuhteita voidaan määritellä myös osapuolten määrän, suhteen keston ja laadun sekä saavutettujen tavoitteiden perustella. Näin ollen voidaan erottaa esimerkiksi kollegiaalisten, ystävyys- ja sukulaissuhteiden kaltaisia vuorovaikutussuhteita. (Ruben & Stewart 2006, 246, 252.) Wilmot (1996, 17) määrittelee tällaisten vuorovaikutussuhteiden tunnusmerkiksi tietoisin toisen viesteihin vastaamisen lisäksi sen, että suhteen osapuolet ymmärtävät suhteellaan olevan menneisyyden, nykyhetken sekä tulevaisuuden. Tässä tutkielmassa parisuhde ymmärretään läheisenä vuorovaikutussuhteena, minkä vuoksi palataan vielä hetkeksi rooliin perustuvien, interpersonaalisten ja läheisten vuorovaikutussuhteiden ominaispiirteiden ja eroavaisuuksien kuvaamiseen.

Rooliin perustuvat suhteet määritellään usein kontekstuaalisiksi ja väliaikaisiksi, jolloin vuorovaikutuksen perimmäisenä syynä nähdään suhteen osapuolten funktionaaliset tarpeet (Ruben & Stewart 2006, 248; Wood 2000, 8). Interpersonaalisenä pidetään puolestaan sellaista suhdetta, jonka osapuolet tapaavat toistuvasti, voivat vaikuttaa toisiinsa ja neuvottelevat yhteisistä vuorovaikutuksen käytännöistä, normeista ja säännöistä. Tämä suhde on siis luonteeltaan erityinen eikä samalla lailla korvattavissa kuin roolisuhteet (Trenholm & Jensen 2008, 36; Wilmot 1996, 17–19). Myös näissä suhteissa luodaan kuitenkin erilaisia tavoitteita ja täytetään funktionaalisia tarpeita, kuten avun saaminen ja antaminen (Schrader 1997, 205).

Läheisenä vuorovaikutussuhteena pidetään puolestaan sellaista interpersonaalista suhdetta, joka koetaan emotionaalisesti merkitykselliseksi, jossa rakkauden, turvan ja arvostuksen kaltaiset ensisijaiset tarpeet toteutuvat ja johon liittyy korvaamattomuuden kokemus (Guerrero, Andersen & Afifi 2007, 7). Läheiset suhteet vaativat syntyäkseen ja säilyäkseen monenlaisia resursseja, kuten aikaa ja vastavuoroista tarpeisiin vastaamista. Ne voivat kuitenkin myös vahvistaa fyysisistä, psyykkistä ja emotionaalista hyvinvointia esimerkiksi tuen, luottamuksen ja jatkuvuuden kautta. (Ruben & Stewart 2006, 251.) Altmanin ja Taylorin (1973) mukaan läheisiin vuorovaikutussuhteisiin liittyvät myös esimerkiksi vuorovaikutustyylien moninaisuus sekä vuorovaikutuksen tarkkuus, henkilökohtaisuus ja avoimuus. Myös välittömyyttä ja arviointia pidetään ominaisena läheisten suhteiden vuorovaikutukselle.

Läheiset vuorovaikutussuhteet voivat erota huomattavasti toisistaan kulttuurista, henkilökohtaisista ominaisuuksista ja muista muuttujista johtuen. Tällaisia suhteiden eroavaisuuksia ovat muun muassa vapaaehtoisuuden ja pakollisuuden, romanttisuuden ja platonisuuden sekä tyydyttävyyden ja epätydyttävyyden määrä (Guerrero, Andersen & Afifi 2007, 7–8). Käytännössä nämä parisuhteessa ilmenevät jännitteet voivat näkyä esimerkiksi valtasuhteissa, itsenäisyyden ja riippuvaisuuden suhteessa sekä tavoissa kohdata konfliktitilanteita (Trenholm & Jensen 2008, 282). On myös eri asia, puhutaanko sisarusuhteesta, rakastavaisista vai ystävyksistä. Esimerkiksi lapsi-vanhempi -suhteessa auktoriteettiasema on jo lähtökohtaisesti erilainen kuin länsimaalaisessa parisuhteessa. Kuitenkin esimerkiksi Lähi-idässä vaimojen asema miehiinsä nähden voi näyttäytyä hieman samantyyppisenä asetelmana ainakin kulttuurin ulkopuoliselle jäsenelle. Toisaalta lapsen ja vanhemmankin välinen suhde muuttuu lapsen tultua täysi-ikäiseksi ja saattaa kääntyä valta-asetelmaltaan aivan päinvastaiseksi vanhemman ikääntyessä. Läheisen suhteen vuorovaikutusta voidaan tarkastella myös lyhyt- ja pitkäikäisyyden sekä läheisyyden ja erillisyyden näkökulmasta (Guerrero, Andersen & Afifi 2007, 7).

Vuorovaikutussuhteissa neuvotellaan siis aina erikseen sellaisista ulottuvuuksista kuin emotionaalisuus ja käytännöllisyys, korvaamattomuus ja korvattavuus, henkilökohtaisuus ja yleisyys sekä riippuvaisuus ja itsenäisyys. Suhteen syvyys määrittyy vuorovaikutusprosessin kuluessa, johon vaikuttavat monenlaiset tekijät kulttuurisista ja median luomista malleista perheen ja ystävien vaikutukseen sekä ympäristötekijöihin. Vuorovaikutussuhteiden syntyhetkistä lähtien osapuolet analysoivat ja arvioivat suhteen laatua ja tyydyttävyyttä, mikä saattaa johtaa relationaalsiin muutoksiin missä tahansa suhteen vaiheessa. Dynaamisuus onkin yksi tärkein vuorovaikutussuhteita määrittävä tekijä ja kysymys on suuresti siitä, millaisia merkityksiä muutoksille suhteessa annetaan ja nähdäänkö ne positiivisina vai negatiivisina. (Trenholm & Jensen 2008, 35–40.)

Parisuhteen henkilökohtainen ja kulttuurinen muodostuminen

Parisuhteen määritelmää voidaan lähestyä edellä kuvatun läheisen vuorovaikutussuhteen käsitteen avulla. *Tässä tutkielmassa parisuhde*

ymmärretään kahdenvälisenä läheisenä ihmissuhteena, johon suhteen osapuolet ovat sitoutuneet ja joka muodostuu dynaamisesti sekä pariskunnan välisessä vuorovaikutuksessa että kulttuurikontekstissa (vrt. Guerrero, Andersen & Afifi 2007; Ruben & Stewart 2006; Trenholm & Jensen 2008). Parisuhde määrittänyt tutkielmassa myös tutkimusaineiston mukaisesti niin, että kaikki lehtiteksteissä seurustelua, avo- ja avioliittoa sekä rekisteröityä parisuhdetta koskevat lehtitekstit otetaan huomioon. Parisuhteen vuorovaikutusta tarkastellaan siis avoimesti kaikissa niissä suhteen muodoissa, joita tutkimusaineistossa esiintyy.

Parisuhteen määrittelyssä huomionarvoista on se, että käsitykset tavanomaisesta ja tavoiteltavasta määräytyvät niin henkilökohtaisten konstruktioiden kuin kulttuuristen arvostusten mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että tietyt parisuhdetta määrittävät tekijät nousevat yksilöiden tai laajemmin kulttuurin tasolla toisia merkittävämpään tai arvostetumpaan asemaan. Tällaisina tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi parisuhteen kognitiivista, emotionaalista, juridista ja fyysistä puolta. (Hobbs 2007, 34.) Segrinin ja Floran (2005, 130) mukaan parisuhteen kulttuurisia arvostuksia voidaankin lähestyä sen mukaan, miten suhde täyttää yhteiskunnan instrumentaaliset tarpeet, kuten esimerkiksi uskonnollisten traditioiden kunnioittamisen, lasten saamisen ja sosioekonomisen rakenteen uusintamisen. Huomio voidaan kuitenkin kiinnittää myös yksilöiden psykologisten tarpeiden, kuten emotionaalisen turvan, onnellisuuden ja läheisyyden, täyttymiseen parisuhteessa.

Puheviestinnän tuore tutkimus tukee väitettä, jonka mukaan käsitys parisuhteesta rakkausperustaisena valintana on korostanut länsimaissa suhteen psykologista ja fyysistä puolta ohi institutionaalisten ja yhteisöllisten velvoitteiden (Hobbs 2007, 34; Segrin & Flora 2005, 130). Tällöin suhteen keskeisiksi tekijöiksi nostetaan esimerkiksi siinä koetut hauskuuden, rakkauden ja läheisyyden tunteet (Kline, Zhang, Horton, Ryu & Pariyadath 2009, 23). Kodin Kuvalehden ja Kotilieden levikkialueen huomioiden voidaan siis esittää oletus, että suomalaisten naistenlehtien representaatioissa parisuhteen vuorovaikutuksesta korostuvat esimerkiksi vapaaehtoinen valinta ja sitoutuminen, romanttinen rakkaus sekä suhteesta saatava tyydytys. Kulttuuristen odotusten kuvaaminen tai siirtäminen todellisuuteen ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, sillä samassa kulttuurikontekstissa

voidaan representoida tiettyä ilmiötä useilla toisistaan poikkeavilla, mutta mahdollisesti toteutuvilla tavoilla. Suomalaisessa mediassa parisuhde voidaan esimerkiksi representoida naisen ja miehen välisenä ”perinteisenä” avioliittona, samaa sukupuolta olevien rekisteröitynä parisuhteena tai yhteiskunnallisesti legitiimejä sopimuksia sisältämättömänä seurustelusuhteena. Näistä esitetyistä representaatioista yksilöt tekevät vielä omat tulkintansa historiansa ja henkilökohtaisten kokemustensa kautta (Galvin & Wilkinson 1996, 7).

2.2 Parisuhteen vuorovaikutuksen ilmeneminen ja vahvistuminen

Kaikki läheiset suhteet syntyvät ja syvenevät vuorovaikutuksen kautta. Parisuhteen vuorovaikutukselle asetetaan kuitenkin erilaisia odotuksia kuin muissa läheisissä ihmissuhteissa, sillä se poikkeaa niistä myös luonteeltaan esimerkiksi läheisyyden muodostumisessa. (Ruben & Stewart 2006, 244.) Tässä alaluvussa määritellään ensin interpersonaalisen viestinnän käsite ja tarkastellaan sitä parisuhteen kontekstissa. Sen jälkeen tarkastellaan niitä vuorovaikutuksen tapoja ja tyylejä, joita pidetään parisuhteen syntymisen ja säilymisen kannalta erityisen merkityksellisinä.

Interpersonaalinen viestintä

Interpersonaalisella viestinnällä tarkoitetaan dyadista eli kahdenvälistä viestintää, joka muodostuu vastavuoroisena merkitysten luomisen ja jakamisen prosessina. Galvin ja Wilkinson (1996, 5, 8) nostavat esiin myös viestinnän vapaaehtoisen, säännöllisen ja henkilökohtaisen luonteen. Interpersonaalinen viestintä voi olla niin verbaalista kuin nonverbaalista, ja se sisältää aina sekä sisällöllisen että relationaalisen ulottuvuuden. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jo arkinen työpäivästä kertominen puolisolalle vaikuttaa topiikin lisäksi myös suhteen tasolla. Keskustelu voi esimerkiksi lisätä läheisyyttä, jos puoliso kokee tunteiden ja tapahtumien jakamisen kautta olevansa toisen luottamuksen kohteena. Toisaalta yksipuolinen kokemusten jakaminen saattaa merkityksentyä kuulijan mielessä itsekkäänä tunteiden purkamisena ja johtaa konfliktitilanteisiin.

Suhteen ulkopuolinenkin henkilö pystyy helposti havaitsemaan viestinnän sisällöllisen puolen, sen mistä puhutaan, mutta relationaalinen ulottuvuus aukeaa

vasta henkilökohtaisten ja suhteessa tapahtuvien merkityksenantojen kautta. Tämä johtuu Galvinin ja Wilkinsonin (1996, 5) mukaan merkitysten jakamisen prosessin symbolisesta luonteesta; kasvonilmeiden, äänensävyjen, kehon asennon tai tietyn sanonnan tulkitseminen tarkoitetulla tavalla on läheisessä vuorovaikutussuhteessa helpompaa jaetun historian takia. Koska yksilöiden viestintätyylit ja parisuhteessa muodostunut viestintäkulttuuri voivat erota toisistaan huomattavasti voi läheisessäkin suhteessa kuitenkin käydä niin, etteivät odotukset, tunteet, toiveet ja merkitykset aina automaattisesti kohtaa toisiaan. Tällöin tarvitaan vuorovaikutusta sekä verbaalista ja nonverbaalista palautetta, jonka jatkuva antaminen ja saaminen kuuluvatkin oleellisesti interpersonaalisen viestinnän luonteeseen. Interpersonaalille viestinnälle luonteenomaisia piirteitä ovat myös välittömyys ja informaalisuus sekä osapuolten roolien vaihtelevuus. (Trenholm & Jensen 2008, 26.)

Kaikki vuorovaikutussuhteet syntyvät, syvenevät ja joskus myös päättyvät interpersonaalisen viestinnän kautta. Jotkut suhteet ovat kuitenkin luonteeltaan merkityksellisempiä kuin toiset. Voidaan siis olettaa, että vaikka kaikesta viestinnästä löytyy interpersonaalisia piirteitä, vaihtelee sen henkilökohtaisuus suhdekohtaisesti. Gerald Millerin ja Mark Steinbergin (1975, Trenholmin & Jensenin 2008, 28 mukaan.) kehitysnäkökulman (developmental approach) mukaan viestintää voidaan jaotella kulttuuriseen, sosiologiseen ja psykologiseen tasoon. Kulttuurisen tiedon tasolla viestintä perustuu esimerkiksi kansallisuuden ja sukupuolen kaltaisiin perusominaisuuksiin, kun taas sosiologisella tasolla sitä mukautetaan viiteryhmiin, kiinnostusten ja mielipiteiden mukaan. Psykologisen tason viestintä tarkoittaa puolestaan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kuten pelkoihin ja toiveisiin keskittyvää viestintää. Lähestymistavan mukaan interpersonaalisen viestintänä voidaan pitää vain syvintä vuorovaikutuksen tasoa, joka vaatii onnistuakseen paljon taitoa ja sitoutumista. Galvin ja Wilkinson (1996, 9) puolestaan erottavat toisistaan interpersonaalisen viestinnän funktionaalisen ja hoivaavan tason, jolla he tarkoittavat suhteen henkilökohtaista, positiivista ja merkitystä korostavaa viestintää.

Käytännössä psykologisen tason viestintä voisi läheisissä vuorovaikutussuhteissa toteutua esimerkiksi niin, että parisuhteen osapuolet tuntevat toistensa persoonan, viestintätyylin, odotukset ja historian niin hyvin, että viestintä saa omaleimaisia erityispiirteitä yhteisten sanoitusten, asioiden välisten suhteiden ja muisteloiden kautta. Toisen ulospäin epärationaalista viestintää voidaan ymmärtää vaivatta ja ”antaa anteeksi” enemmän kuin roolisuhteessa. Toisaalta konfliktitilanteissa on enemmän resursseja vaikuttaa toiseen tunnetasolla tai synnyttää riita kuin tyhjistä.

Interpersonaalista viestintää voidaan siis määrittää myös suhteen laadun kautta. Tässä tutkielmassa sitä tarkastellaan parisuhteen kontekstissa. Interpersonaalinen viestintä tarkoittaa parisuhteessa muiden läheisten suhteiden tavoin sitä verbaalista ja nonverbaalista prosessia, jonka kautta suhteen osapuolet luovat, jakavat ja säätelevät merkityksiä (Segrin & Flora 2005, 15). Tähän prosessiin vaikuttavat intentioiden, motivaatioiden, tietojen ja taitojen kaltaiset osatekijät. Funktionaalista viestintää parisuhteessa ei voida määritellä yksiselitteisesti, sillä käyttäytymisen ja tyytyväisyyden välinen yhteys muodostuu ja muuttuu tilannekohtaisesti. Erilaiset stressitekijät, halu hyödyntää viestintätaitoja tarkoituksenmukaisesti sekä opitut roolit ja muutokset suhteessa ovat esimerkkejä viestintäkäyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä parisuhteessa. (Kelly, Fincham & Beach 2003, 743.) Myös aiemmat kokemukset parisuhteen vuorovaikutuksesta muodostavat odotuksia ja vaikuttavat näin tuleviin viestintätilanteisiin (Segrin & Flora 2005, 16). Woodin (2000, 93) mukaan tällaiset jaetut kokemukset voivat olla esimerkiksi fyysisiä objekteja, kuten lahjoja tai jaettua omaisuutta sekä tärkeitä yhteisiä paikkoja, kuten kihlauspaikka. Lisäksi yhteisinä kokemuksina voi pitää kulttuurituotteita, kuten pariskunnan oma laulu tai tietty elokuva, suhteen merkkitapahtumia, kuten yhteiset matkat, juhlat ja savutukset tai jaettua kieltä ja rutiineja.

Kellyn, Finchamin ja Beachin (2003, 727–729) mukaan parisuhteessa koettu tyytyväisyys tai tyytymättömyys heijastuu pariskunnan välisessä viestinnässä erityisesti ongelmanratkaisutilanteissa, tuen pyytämisessä ja antamisessa, toisen hyväksymisen osoituksessa ja parisuhteen rooleista neuvoteltaessa. Vaikeat elämäntilanteet tai negatiiviset kokemukset suhteen vuorovaikutuksesta voivat johtaa esimerkiksi haluttomuuteen keskustella suhteen ongelmista, vaatimiseen ja

vetäytymiseen sekä kriittisyyteen. Sen sijaan positiivisena koetussa suhteessa hyödynnetään vaikeissakin viestintätilanteissa itsestäkertomista, metakeskustelua ja rakentavia ehdotuksia. Myös nonverbaalinen viestintä vaikuttaa huomattavasti niihin arvotuksiin, joita parisuhteen viestinnästä annetaan. Hyvässä suhteessa odotetaan olevan naurua, hymyä, hellydenosoituksia ja lämpöä, kun taas huonoa viestintää edustavat kadonnut katsekontakti, vetäytyminen sekä vihamieliset eleet ja ilmeet.

Parisuhteen vuorovaikutusta tukevat tavat ja tyyli

Kuten edellä on esitetty, viestintä ei vie itsestään selvästi vuorovaikutussuhdetta parempaan suuntaan, vaan se voidaan kokea tyydyttävänä tai vahingollisena riippuen omasta viestintätyylistä ja -taidoista, suhteeseen liitettyistä odotuksista ja historiasta sekä kulttuurista (Montgomery 1996, 124). *Tässä tutkielmassa puhunkin parisuhteessa tapahtuvan viestinnän sijasta sen vuorovaikutuksesta, sillä haluan korostaa toiminnan vastavuoroisuutta ja uudelleen neuvoteltavissa olevaa luonnetta.* Suhteen osapuolet eivät siis ymmärtääkseni luo vuorovaikutuksestaan henkilökohtaisia merkityksiä, joita yksisuuntaisesti lähettävät tai vastaanottavat toisiltaan, vaan merkitykset muodostuvat yhteisessä jakamisen ja tulkinnan prosessissa. Parisuhteen vuorovaikutus on kuitenkin luonteeltaan erityistä, ja sille asetetaan usein laajempia odotuksia kuin muissa läheisissä suhteissa. Dindian ja Emmers-Sommerin (1996, 305) mukaan läheisen vuorovaikutussuhteen syntymisen ja säilymisen kannalta ensisijaisen tärkeää onkin saavuttaa ja pitää yllä läheisyyttä, pitämisen tunnetta ja luottamusta. Seuraavaksi esitellään tarkemmin, millaiset tavat ja tyyli tukevat tyydyttävänä koettua parisuhteen vuorovaikutusta.

Puhe ja päivän tapahtumien jakaminen puolison kanssa nostetaan jo itsessään tärkeiksi suhteen ylläpitäjiksi parisuhteen viestinnästä tehdyissä tutkimuksissa. *Läheisyys tarkoittaa parisuhteen vuorovaikutuksen kannalta kuitenkin erityisesti henkilökohtaisesti merkittävien asioiden jakamista ja vastaavan tiedon tuntemista toisesta osapuolesta.* (Dindia & Timmerman 2003, 688, 706.) Avoimuus ei koske pelkästään mielipiteitä ja ajatuksia, vaan myös tunteiden jakamista ja toisen viestinnällisiin avauksiin reagoimista. Esimerkiksi perhetarinoiden ja lapsuuden kokemusten jakamisen on tutkittu syventävän perheenjäsenten välisiä siteitä ja

vahvistavan relationaalista läheisyyttä. (Harden, Ratchford, Satterlee, Scott & Walker 2007, 9–17.) Tällöin voisi puhua myös vastavuoroisesta itsestäkertomisesta, jonka on tutkittu korreloivan positiivisesti suhteen toisesta osapuolesta pitämisen ja tämän ymmärtämisen kanssa. Avoimuus voi edelleen toimia suhteessa informaation jakamisen keinona esimerkiksi seksuaalisuuden alueella. (Dindia & Timmerman 2003, 695, 701.)

Vaikka parisuhteessa odotetaan ja toivotaan usein täydellistä avoimuutta, ei se kaikissa vuorovaikutustilanteissa ole tarpeellista tai edes suositeltavaa. Hiljaisuutta käytetään tietyissä tilanteissa myös suhteen, oman itsen tai toisen osapuolen suojelemiseen. (Harden, Ratchford, Satterlee, Scott & Walker 2007, 9–17.) Esimerkiksi kriittisten kommenttien tai toistuvasti konflikteja aiheuttavien keskustelunaiheiden välttämistä pidetään suhteessa kunnioituksen ja hyväksynnän osoituksena, jotka myös lisäävät läheisyyttä. Joskus avoimuuteen saatetaan myös liittää negatiivisia konnotaatioita, sillä sitä käytetään yleensä useammin konfliktien ratkaisutilanteissa tai suhteen ongelmien korjaamisessa kuin suhteen ylläpitämisessä. Tärkeintä läheisyyden muodostumiseksi parisuhteessa ei tunnukaan olevan avoimuus itsessään, vaan sen rakentava käyttäminen osana parisuhteen vuorovaikutusta. (Dindia & Timmerman 2003, 709–710; Segrin & Flora 2005, 139.)

Myös parisuhteen toisesta osapuolesta pitämiseen vaikuttavat monet viestinnälliset keinot. *Verbaalisina pitämisen ja kiintymyksen osoituksina voidaan käsittää esimerkiksi positiivinen viestintä tai vakuutukset suhteen tilasta.* Kellyn, Finchamin ja Beachin (2003, 733) mukaan positiivisena viestintänä pidetään esimerkiksi vastavuoroisuutta, ystävällistä ja läheistä puhetyyliä sekä hyväksyvää kuuntelemista. Relationaaliset vakuutukset voivat puolestaan ilmetä sitoutumisen ja rakkauden osoituksina sekä uskollisuutena, jota pidetään yhtenä parisuhteen peruskriteerinä (Zhou & Zhu 2004, 30; Harden, Ratchford, Satterlee, Scott & Walker 2007, 14). *Lisäksi suhdetta vahvistaviksi tekijöiksi lasketaan yhteisten tavoitteiden ja arvojen jakaminen, sosiaalisen tuen antaminen ja saaminen sekä halu ymmärtää vuorovaikutusta.* Näitä pidetään yhteisinä ja yleisinä viestinnällisinä arvoina, joita vaalitaan suhteissa kulttuurisista eroista huolimatta. (ks. esim. Kline, Zhang, Horton, Ryu & Pariyadath 2009, 9.)

Flirttaavan käyttäytymisen katsotaan edelleen kuuluvan länsimaisessa kulttuurissa toimivaan parisuhteeseen. Flirttaava viestintä tarkoittaa verbaalista ja nonverbaalista viestintää, jonka tarkoituksena on osoittaa viehättymistä, välittämistä ja positiivista suhtautumista suhteen toiseen osapuoleen. Frisbyn (2009, 55–58) mukaan flirtti toimii seurusteluaikana epävarmuuden vähentäjänä ja suhteen jatkon selvittäjänä. Vakiintuneessa parisuhteessa sitä käytetään puolestaan suhteen syventämiseen, välittämisen osoittamiseen sekä niin oman kuin suhteen toisen osapuolen itsetunnon kohottamiseen. Lisäksi flirttaava viestintä koetaan merkitykselliseksi myös konfliktitilanteista selviämässä ja hauskuuden luomisessa suhteeseen. Flirttaavan käytöksen koetaan siis vaikuttavan laajasti suhteen laatuun ja sitoutumiseen kaikissa parisuhteen vaiheissa.

Luottamus lisääntyy suhteessa muun muassa positiivissävytteisen metatason viestinnän ja relationaalisen puheen kautta. Tämä tarkoittaa keskustelua tunteista toista kohtaan, suhtautumisesta tulevaisuuteen tai suhteen senhetkiseen tilaan. Positiivisia tunteita toista ja suhdetta kohtaan voidaan ilmaista myös epäsuorasti nonverbaalisen viestinnän tai vitsailun ja nauramisen kautta. (Dindia & Timmerman 2003, 708–709.) Luottamus voi kuitenkin lisääntyä myös negatiivisten tunteiden käsittelyn kautta, ja parisuhteen konfliktitilanteissa tarvitaankin omanlaisiaan viestintätaitoja. *Luottamusta suhteeseen lisää näiden konfliktitilanteiden onnistunut ratkaiseminen ja tasapainoilu suhteen jännitteiden tasolla.* Segrinin ja Floran (2005, 142–144) mukaan parisuhteessa käytetään esimerkiksi huumoria, kärsivällistä kuuntelua sekä anteeksipyytämistä ja -antamista keinoina selvitä konflikteista. Kyvykkyyttä on myös erottaa konfliktitilanne muusta parisuhteen vuorovaikutuksesta niin, ettei se heijastu pidemmällä aikavälillä kaikkeen muuhunkin viestintään. Vastavuoroinen luottamus ja ymmärrys voivat myös vähentää konflikteihin johtavia tilanteita.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että *parisuhteen jatkuvuuden kannalta tärkeimpinä tekijöinä pidetään relationaalisia tekijöitä persoonallisuuden piirteiden sijaan* (Kline, Zhang, Horton, Ryu & Pariyath 2009, 23). Niin luottamus, pitäminen kuin läheisyys rakentuvat siis puolisoiden välisessä vuorovaikutuksessa samoin kuin valta-asetelmien ja sosiaalisen tuen kaltaiset

suhteen tyytyväisyyttä määrittävät käytänteet. Näiden ilmiöiden yhteyksien välisiä luokituksia muodostaessa on hyvä muistaa viestinnän ja vuorovaikutuksen muotoutuvan omanlaisekseen jokaisessa suhteessa. Parisuhteen vuorovaikutusta ei siis kannata rajata muuttumattomiin kategorioihin, sillä sen osa-alueet kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa, eikä syy-seuraussuhteiden todentaminen ole mahdollista. Esimerkiksi puolisolle esitetyt kehuva kommentit saattavat hyvin joko lisätä läheisyyttä ja pitämistä tai vähentää niitä, jos muutos on äkillinen aikaisempaan viestintätyyliin verrattuna. Vain suhteen osapuolet osaavat siis tulkita niitä merkityksenantoja ja konteksteja, joiden kautta viestinnän näkyvää puolta tulkitaan.

Lisäksi tulee muistaa suhteen syntymisen ja puolison valinnan vaihe, joka voi pitkäikäistä parisuhdetta enemmän perustua myös persoonakohtaisille piirteille. Esimerkiksi länsimaissa itsenäisyyden ja oman henkilökohtaisen valinnan ihanteet mahdollistavat erilaisten persoonaankin kiinnittyvien kriteerilistojen luomisen suhteessa tulevaan puolisoon. Parisuhteen vuorovaikutuksen tutkiminen on kuitenkin kiinnostavaa ja merkityksellistä juuri siitä syystä, että se väistämättä nousee suhdetta määrittäväksi tekijäksi pidemmällä aikavälillä. Tällöin ei ole enää kyse kahdesta erillisestä persoonasta vaan heidän yhdessä neuvottelemistaan vuorovaikutuksen tyyleistä.

2.3 Parisuhteen vuorovaikutus ja puheviestinnän teoriat

Parisuhdetta on puheviestinnän kentällä tutkittu monenlaisista lähtökohdista sen mukaan, millaisena ilmiönä se on nähty, ja mitkä viestinnän osa-alueista ovat nousseet erityisen kiinnostuksen kohteeksi. Parisuhteen vuorovaikutuksen tapoja ja tyylejä on analysoitu ilmiötasolla esimerkiksi itsestäkertomisen, luottamuksen ja pitämisen kautta. Edelleen on tutkittu parisuhteen osapuolten viestinnällisiä odotuksia tai sitä, millaisia vuorovaikutustaitoja juuri parisuhteen kontekstissa tarvitaan. Myös jaettu ymmärrys suhteen säännöistä ja rooleista on kiinnostanut tutkijoita ja laajentanut ymmärrystä parisuhteen vuorovaikutuksen olemuksesta. (ks. esim. Guerrero, Andersen & Afifi 2007.) Ilmiötason lisäksi parisuhteen vuorovaikutuksen tutkimusta voidaan kuitenkin lähestyä myös teoreettisesti. Seuraavaksi esittelen lyhyesti tunnetuimmat parisuhteen vuorovaikutukseen

liitetyt teoreettiset näkökulmat puheviestinnän tutkimuksessa.

Parisuhteen vaiheteoreettinen näkökulma on yksi varhaisimpia ja käytetyimpiä tapoja tutkia vuorovaikutuksen roolia henkilökohtaisten suhteiden synnyttäjänä, ylläpitäjänä ja päättäjänä. Erityisen kiinnostuksen kohteena pidetään siis kysymyksiä siitä, miksi ja miten suhde muodostuu ja pysyy koossa. (ks. Baxter & Braithwaite 2008.) Vaiheteorioiden mukaan romanssista muodostuu parisuhde tiettyjen vuorovaikutuskäytänteiden kautta. Tällainen suhteen viestinnällinen polku voisi sisältää esimerkiksi kohtaamisen, kokeiluvaiheen, henkilökohtaistumisen, integroitumisen ja sitoutumisen (Knapp & Vangelisti 1996, 135; Trenholm & Jensen 2008, 313–314). Altmanin ja Taylorin sosiaalisen läpäisyn teoria (1973) tarkastelee puolestaan läheisten suhteiden vuorovaikutuksen ja itsestäkertomisen syventymistä suhteen eri vaiheissa. Sen mukaan vuorovaikutussuhteen läheisyys muodostuu aikaavievänä prosessina avoimen jakamisen kautta, jota vastavuoroisuus ja positiivinen valenssi voivat katalysoida. Vaiheteoreettista näkökulmaa on kritisoitu suhdetta yksipuolistavaksi, mutta sitä tukevia tuloksia on saatu myös empiirisistä tutkimuksista. Esimerkiksi Hobbsin (2007, 35) mukaan parisuhde hahmotetaan seurusteluvaiheesta avioliittoon ja edelleen perheen perustamiseen kiertävänä jatkumona. Jonkin vaiheen puuttuminen voidaan tällöin nähdä jopa puutteena suhteen luonnollisessa kulussa, ja sitoutumisen sekä läheisyyden ymmärretään kasvavan suhteen kuluessa.

Suhteen eri vaiheita voidaan lineaaristen vaiheteorioiden lisäksi tutkia esimerkiksi suhteen käännekohtia tarkastelevan teorian avulla. Toisin kuin vaiheteorioissa tämän näkökulman mukaan läheiset suhteet eivät välttämättä etene tietyssä järjestyksessä, vaan eri vaiheet sekä läheisyys ja suhteeseen sitoutumisen taso voivat vaihdella. Vaihteluja aiheuttavat erilaiset muutokset ja niille annetut positiiviset tai negatiiviset arviot. Tällaisia muutoksia voivat luoda esimerkiksi käännekohdat viestinnässä, sitoutumistilanteet, muutokset perheessä tai sosiaalisessa yhteisössä sekä kriisit ja konfliktit. Lisäksi suhteen vuorovaikutukseen voivat näkökulman mukaan vaikuttaa erilaiset aktiviteetit ja loman kaltaiset erikoistilanteet sekä muutokset läheisyyden ja kaukaisuuden suhteessa. (Bullis, Clark & Sline 1993, 222–227; Golish 2000, 85–87.) Näiden

näkökulmien lisäksi läheisten vuorovaikutussuhteiden syntyä, syventymistä ja päättymistä on tarkasteltu esimerkiksi epävarmuuden vähentämisen (Berger & Calabrese 1975) ja odotustenvastaisuudesta selviämisen (Burgoon 1978) näkökulmasta.

Suhteen vaiheisiin keskittyvien teorioiden lisäksi parisuhteen vuorovaikutusta on tutkittu paljon suhteiden jännitteiden kautta. Leslie Baxterin ja Barbara Montgomeryn (1996, 142) luoman dialektisen näkökulman mukaan läheiset suhteet ovat jatkuvassa muutosprosessissa, jota johtavat vuorovaikutuksen kautta ilmenevät vastakkaiset pyrkimykset. Yleisimpänä jännitteenä pidetään läheisyyden ja itsenäisyyden muodostamaa paria, mutta suhteessa neuvotellaan myös jatkuvuudesta ja muutoksesta sekä avoimuudesta ja yksityisyydestä. Lisäksi parisuhteessa joudutaan neuvottelemaan sukupuoliroolien dialektiikasta (Trenholm & Jensen 2008, 317). Jännitteiden luomat ristiriidat ovat näkökulman mukaan erittäin yleisiä, mutta niiden onnistuneesta neuvottelusta katsotaan olevan suhteelle hyötyä. Merkitykselliseksi näkökulmassa nostetaan persoonakohtaisten ominaisuuksien sijasta vuorovaikutussuhde ja sen ominaisuudet: Suhteen laatu ja sille annetut merkitykset vaikuttavat myös siihen, millaisia keinoja jännitteiden ratkaisuun käytetään (Baxter & Montgomery 1996, 145).

Suhteen vaiheita ja jännitteitä tutkivien teorioiden lisäksi on parisuhteen luonnetta ja ominaispiirteitä tutkivia teorioita, kuten rakkauden tyylien luokittelu (Lee 1988). Nytemmin myös erilaiset kulttuurilliset lähestymistavat (ks. esim. Kline, Zhang, Horton, Ryu & Pariyadath 2009) ja kriittinen feministinen näkökulma (ks. esim. Mills & Armstrong 2006) ovat alkaneet kiinnostaa parisuhteen tutkijoita. Lisäksi parisuhdetta koskevissa tutkimuksissa on keskitytty tiettyihin viestinnällisiin tilanteisiin, kuten suhteen haasteista selviämiseen. Tutkijoita on kiinnostanut esimerkiksi, mitkä asiat aiheuttavat parisuhteessa erimielisyyksiä, miten konfliktitilanteista selviydytään ja mihin lopputuloksiin eri strategioilla päästään. Lisäksi on haluttu selvittää, miten konfliktitilanteita suhteissa voidaan estää tai lieventää. Vastauksia on löydetty muun muassa luottamuksen, läheisyyden, sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuskäytänteiden taholta. (Guerrero, Andersen & Afifi 2007.)

3 MEDIA SOSIAALISEN TODELLISUUDEN RAKENTAJANA

Media valitsee esittämänsä kuvaukset lukuisista representaatiomahdollisuuksista ja vaikuttaa niiden kautta sosiaalisen todellisuuden luomiseen ja hahmottamiseen. Valintoja ohjaavat niin yhteiskunta arvostuksineen kuin kyseessä oleva viestintäväline ominaispiirteineen. (Hall 1992, 135; Honeycutt & Cantrill 2001, 14; Littlejohn 2002, 326.) Media on tutkimuksen kontekstina erityisen kiinnostava juuri yhteiskunnallisten ja yksilökohtaisten merkitystensä vuoksi, mitä tässä luvussa on tarkoituksena avata lukijalle. Ensin tarkastellaan yleisesti kielen merkityksiä muodostavaa luonnetta sekä median mahdollisuuksia sosiaalisen todellisuuden kuvaamisessa ja siihen vaikuttamisessa. Lisäksi määritellään representaation ja diskurssin käsitteet. Määrittelyitä tukevissa esimerkeissä tuodaan tutkielman tavoitteen mukaisesti esiin parisuhteen vuorovaikutuksen ilmiöitä naistenlehtien kontekstissa. Luvussa tarkastellaan lyhyesti myös sitä, millaisista näkökulmista median vaikuttavuutta ja naistenlehtiä on aikaisemmin tutkittu sekä nostetaan viimeiseksi esiin median valintoihin vaikuttavia tekijöitä.

3.1 Median merkityksiä rakentava luonne

Kielen käyttö mediassa voidaan ymmärtää joko todellisuuden kuvaajana tai sen rakentajana. Ensimmäisen näkökulman mukaan se ilmentää havaittavissa olevaa sosiaalista todellisuutta suoraan. Toisessa lähestymistavassa sille annetaan puolestaan merkityksellisempi rooli todellisuutta rakentavana tekona, joka koostuu valinnoista, representoi esittämänsä ja tuottaa erilaisia seurauksia. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2004, 9,41; Potter & Wetherell 2009, 198.) *Kieltä ei siis mediassakaan käytetä vain viestimisen välineenä, vaan se on osa vuorovaikutusta, jossa eri toimijat merkityksentävät sosiaalista todellisuutta ja sen ilmiöitä* (vrt. Lehtonen 2004, 30).

Kyseiseen kielen todellisuutta luovaa merkitystä korostavaan näkökulmaan tukeutuu myös sosiaalinen konstruktivismi, joka toimii tämän tutkielman lähtökohtaisena paradigmatena. Konstruktivismin perusolettamuksiin kuuluva todellisuuden suhteellinen rakentuminen (Guba & Lincoln 2005, 193) näkyy tässä tutkielmassa siten, että naistenlehtien kuvan parisuhteen vuorovaikutuksesta katsotaan muodostuvan lehtitekstien representaatioissa ja niille annetuissa merkityksissä. Tämä kuva saattaa edelleen muuttua kontekstista riippuen, sillä täysin samaa asiaa voidaan kielellistää aivan toisistaan poikkeavilla tavoilla samassa yhteiskunnassa puhumattakaan historiallisista ja kulttuurisista muutoksista (Lehtonen 2004, 33). On esimerkiksi aivan eri asia puhua parisuhteen, homoparin tai susiparin vuorovaikutuksesta. Kieli siis arvottaa ja valikoi, ja sen avulla voidaan kuvata eri ihmisten mielikuvia, ajatuksia ja mielipiteitä eri asiayhteyksissä (Wetherell 2009, 15). Seuraavaksi tarkastellaan, miten tämä käytännössä tapahtuu.

Parisuhteen vuorovaikutuksen merkitykset mediassa

Asioille annetut merkitykset muodostuvat kielen käytön kautta suhteessa ja erotuksena toisiinsa (Jokinen, Juhila & Suoninen 2004, 20; Lehtonen 2004, 36). Galvinin ja Wilkinsonin (1996, 7) mukaan tämä merkitystenantoprosessi muodostuu yksilöiden henkilökohtaisen historian ja kokemusten kautta, joihin vaikuttavat esimerkiksi koulutus, perhe ja omat persoonallisuuden piirteet. Myös aika, paikka ja kulttuuri vaikuttavat merkitysten muodostumiseen niin, että tutussa ympäristössä toiminnan tulkinta koetaan vaivattomaksi. Toisaalta tämä tarkoittaa kääntäen sitä, että oman kieliyhteisön ja kulttuurin konstruktioita voi olla vaikea huomata ja analysoida, sillä ne otetaan usein itsestäänselvyyksinä. (Hall 1992, 138; Moilanen & Rähä 2001, 44.) Tällöin interpersonaalisten ilmiöiden, kuten parisuhteen vuorovaikutuksen, kuvaukset voivat muuttua metaforisia tai myyttillisiä piirteitä sisältäviksi normeiksi siitä, mitä pidetään tavanomaisena tai tavoiteltuna (Hobbs 2007, 29; Reid 2007, 80–82).

Median luomia merkityksenantoja on mahdollista tarkastella kahdesta näkökulmasta. Ensiksi voidaan ajatella, että parisuhteen vuorovaikutukseen liitetyt arvot sekä käsitykset tavanomaisesta ja ihanteellisesta tuotetaan sosiaalisesti yhteiskunnallisten instituutioiden, kuten median, kautta (Besley 2008,

311). Lähestymistavan mukaan jaetut merkityksenannot muokkaavat kulttuurisia skeemoja ja edelleen ihmisten toimintaa (Honeycutt & Cantrill 2001, 14). Koska media tarjoaa säännöllisesti toistuvan kuvauspinnan parisuhteen vuorovaikutuksen luonteesta, voidaan näkökulman mukaan siis olettaa, että median merkityksenannot vaikuttavat myös ihmisten henkilökohtaisiin käsityksiin ja arvostuksiin. (Bachen & Illouz 1996, 292; Hobbs 2007, 25.) Käsitystä tukee myös postmodernissa kulttuurissa vaikuttava myytti siitä, että kaikki uutisissa ja mediassa yleensäkin esitetty on totta (Reid 2007, 85).

Toisen lähestymistavan mukaan ihmiset valitsevat sosiaalisesta ympäristöstään ne viestit, jotka tukevat heidän omia käsityksiään ja ajatusmallejaan. Näin ollen median kuluttajatkin kiinnittyvät lukuisista vaihtoehdoista niihin parisuhteen vuorovaikutuksen esitystapoihin, jotka tuntuvat heistä mielekkäiltä. Merkitysten rakentumiseen vaikuttavat myös henkilökohtaiset tiedot, taidot ja asenteet sekä arvot ja tarpeet. (Wetherell, Taylor & Yates 2009, 4.) Lähestymistavan mukaan media ei juuri pääse vaikuttamaan käyttäjiensä merkitysrakenteisiin, vaan kuluttajat käyttävät sitä vaihtelevasti kulttuuristen ja persoonakohtaisten piirteidensä mukaan. (Bachen & Illouz 1996, 281; Zhou & Zhu 2004, 34.) Sen sijaan median seuraajilla itsellään katsotaan lähestymistavan mukaan olevan mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnassa vallitsevien merkitysten muodostumiseen.

Esimerkiksi parisuhteen vuorovaikutuksen merkityksentämisen tavat voivat uudistua mediassa, jos yhden naistenlehden diskurssi alkaakin vallata alaa niin television dokumenttiohjelmassa, päivälehtien haastatteluissa kuin radiouutisissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei samasta asiasta voitaisi samaan aikaan ja samassa yhteiskunnassa käydä aivan erilaistakin keskustelua esimerkiksi seurakunnan parisuhdeleirillä, opiskelijoiden illanvietoissa tai viestintätieteen laitoksen oppitunneilla. Juuri tämä moninaisuus kuvaa merkitysten uusinnusprosessin sosiaalisesti rakentuvaa luonnetta: Median merkityksenannot rakentuvat siis samaan aikaan henkilökohtaisissa konstruktioissa ja kulttuurikonteksissa (Fairclough 1992, 65; Moilanen & Rähä 2001, 45).

Representaatiot

Samoin kuin merkitykset, myös representaatiot ovat sidoksissa siihen kulttuurikontekstiin, jossa niitä käytetään (Hall 1997, 15). Siinä missä merkitykset kuvaavat kielellisistä ilmauksista tehtyjä tulkintoja ja niihin liitettyjä arvostuksia, tarkoittavat representaatiot puolestaan itse kielellisiä ilmaisuja ja niitä valintaprosesseja, joiden kautta päädytään esittämään tietty asia juuri tietyllä tavalla muut mahdollisuudet pois rajaten. Voidaan siis sanoa, että representaatioissa merkityksenannot syntyvät ja tulevat hyväksytyiksi tai hyläytyiksi. Ne voivat sisältää kirjoitettua tai puhuttua tekstiä, visuaalisia elementtejä, videomateriaalia sekä näiden yhdistelmiä. (Fairclough 1997, 10–13, 55.)

Nimensä mukaisesti representaatio ei tarkoita mitä tahansa esittämistä, vaan kohteensa uudelleen esittämistä. Jo tästä voidaan päätellä, ettei representaatiota pidetä kohteensa täydellisenä ja muuttumattomana kuvaajana vaan sen heijastumana, yhtenä valikoituna tapana esittää kohdettaan. (Lehtonen 2004, 45; Väliverronen 1998, 19.) Lehtosen (2004, 38, 47) mukaan representoiminen ei välttämättä myöskään tapahdu vain yksittäisten sanojen tasolla. Sen sijaan kielelliset valinnat ilmenevät myös valittujen elementtien järjestämisessä, niiden korostamisessa tai häivyttämisessä, lauserakenteissa ja niistä esitetyissä arvioissa. Representaatioiden rakentumiseen ja tulkintaan vaikuttavat kielellisten valintojen lisäksi viestijöiden omaksutut roolit, yhteiskunnan normit ja säännöt, vastaanottajien odotukset ja arvot sekä valittu esitystapa ja -kanava (Alasuutari 1994, 144).

Mediassa asioiden representointiin vaikuttavia reunaehtoja ovat muun muassa viestintävälineen tuotantokäytännöt ja -verkot, organisoidut suhteet sekä tekninen infrastruktuuri (Hall 1992, 135). Esimerkiksi naistenlehdissä parisuhteen vuorovaikutusta on mahdollista kuvata suorilla sitaateilla, epäsuoralla kerronnalla sekä valo- ja kuvituskuvien kautta, muttei esimerkiksi liikkuvan kuvan keinoin. Näin ollen naistenlehden haastattelun lukija pystyy merkityksentämään hänelle esitettyä kuvausta parisuhteen vuorovaikutuksesta toimittajan muokkaaman representaation kautta, kun tämä itse on pariskuntaa haastatellessaan pystynyt tekemään omia havaintojaan heidän vuorovaikutuksestaan. Televisiohaastattelussa

tämä olisi katsojallekin mahdollista, joskin toimittajan valitsevat kysymykset ja editointi ohjaisivat edelleen tulkintojen muodostumista.

Mediateksteissä esiintyvien kuvausten muodostumiseen vaikuttavat myös toimittajien tekniset taidot, ammatillinen ideologia ja yleisöä koskevat oletukset. Näistä kontekstuaalisista lähtökohdista huolimatta representaatiot muodostuvat laajemmin yhteiskunnan ja kulttuurikontekstin sekä yleisön välisessä vuorovaikutuksessa. (Fairclough 1997, 53–56; Hall 1992, 135.) Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että naistenlehtien toimitus valitsee numeroihinsa sellaisia teemoja, haastateltavia ja käsittelytapoja, joiden uskoo kiinnostavan lukijoitaan.

Diskurssit

Diskurssi täydentää representaation käsitettä: Tekstiä voidaan ensin lähestyä merkityksiä muodostavina representaatioina ja myöhemmin jäsentää niitä kollektiivisiksi merkitysrakenteiksi eli diskursseiksi (Ilmonen 2004, 100). Lehtosen (2004, 31, 71) mukaan diskurssilla tarkoitetaan ”erityistä tapaa representoida inhimillistä todellisuutta”. Kukin diskurssi sisältää siis itselleen ominaisia oletuksia ja ilmentää niitä itselleen ominaisissa lausumissa. Näin ollen myös diskurssi ohjaa näkemään käsiteltävissä olevaa aihetta jollain tietyllä, rajatulla tavalla. Diskurssit voivat olla toisiaan tukevia tai toisensa poissulkevia, ja jotkin diskursseista voivat myös olla toisia vallitsevampia. Diskurssien lisäksi merkitysrakenteita voidaan nimetä tulkintarepertuaareiksi, kehyksiksi, merkityssysteemeiksi tai puhetavoiksi. (Hall 1992, 291; Väliaverronon 1998, 21.) Tässä tutkielmassa käytän jatkossa diskurssin käsitettä. Tässä yhteydessä määrittelen diskurssin käsitteen ja palaan sen käyttötapaan omassa tutkielmassani luvussa 4.2.

Diskurssi käsittää mikro- ja makrotason muodostaman kokonaisuuden, johon kuuluvat esimerkiksi sanat, lausemuodot, teemat ja aiheet sekä niille annetut merkitykset. Diskurssi ei kuitenkaan tarkoita pelkästään puhutun, kirjoitetun tai visuaalisen tekstin muotoja, eikä se myöskään tarkoita samaa asiaa kuin puheen aihe tai teema. Pikemminkin voisi kuvata, että sen kautta päästään tutkimaan tekstin puhetapaa tai ajattelutapaa: sitä, millä lailla sosiaalinen todellisuus

ymmärretään, ja mitä käytetty kieli siitä kertoo. Diskurssit ovat siis yhtenevät, kun ne jäsentävät ja kuvaavat sosiaalista todellisuutta samalla lailla. (van Dijk 1988, 26–29; Väliverronen 1998, 20.) Tällöin diskursiiviset käytännöt määrittävät sen, mitä kukakin sanoo missä tilanteessa ja minkä ehtojen vallitessa (Lehtonen 2004, 68).

Diskurssi ymmärretään siis sosiaalisena toimintana, jolla voi olla kulttuurisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Teun van Dijk (1988, 27) korostaa, että tämä sosiaalisen todellisuuden muodostuminen tapahtuu kontekstuaalisesti niin, etteivät kaikki halukkaat edes välttämättä voi osallistua prosessin lopputuloksen muodostamiseen aina halutessaan. Esimerkiksi naistenlehdissä käytävä diskurssi parisuhteen vuorovaikutuksesta muokkautuu osittain lukijakunnan odotusten, palautteen ja toiveiden mukaisesti. Kuitenkin lopulliset valinnat aiheista, haastateltavista, näkökulmista ja käsittelytavasta jäävät toimituksen päätettäväksi. Näitä diskursseja on mahdollista kommentoida eri yhteyksissä, mutta esimerkiksi yleisönosastopalstan tekstit käyvät myös läpi toimituksellisen editointiprosessin. Edelleen Helsingin Sanomat, Cosmopolitan tai Tieteen Kuvalehti voivat sisältää hyvin erilaisia diskursseja parisuhteen vuorovaikutuksesta samassa kulttuurikontekstissakin.

3.2 Median vaikuttavuus ja naistenlehdet

Media valikoi, vaikuttaa ja luo representaatioidensa kautta erilaisia arvostuksia interpersonaalista ilmiöistä sosiaalisesta todellisuudesta (Littlejohn 2002, 326). Median representaatiot eivät ole arvoneutraaleja, vaan ne vahvistavat tiettyjä tapoja ilmentää sosiaalista todellisuutta ja sitä, mitä yleisesti pidetään tavanomaisena, epätavallisena tai tavoittelemisen arvoisena (MacDonald 2003, 27). Tässä alaluvussa esitellään median vaikuttavuudesta aikaisemmin tehtyä tutkimusta ja sivutaan lyhyesti myös niitä näkökulmia, joilla naistenlehtien tutkimusta on yleensä lähestytty. Lisäksi kerrotaan niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat median valintoihin. Alaluvun tarkoituksena on valottaa niitä näkökulmia, joiden avulla median merkityksiä muodostavaa ja arvoihin sekä asenteisiin vaikuttavaa luonnetta on aiemmin tarkasteltu.

Median vaikuttavuus ja parisuhteen vuorovaikutus

Median vaikuttavuutta käyttäjiensä käsityksiin, arvostuksiin ja toimintaan on tutkittu aiemmin erityisesti kausaalisuhteiden kautta. Tutkimuksissa on tarkasteltu esimerkiksi median käytön suhdetta mainontaan (Moon & Nelson 2008, 299; Zhou & Zhu 2004, 22), poliittiseen aktiivisuuteen (Besley 2005, 1) sekä kulutustottumuksiin (Burroughs, Shrum & Rindfleisch 2005, 473). Myös antisosiaalista käyttäytymistä ja erityisesti väkivaltaa on pyritty selittämään mediakuvausten vaikuttavuuden kautta. Nuorisolle suunnattujen ohjelmien on myös tutkittu muokkaavan yleistä käyttäytymis- ja puhekulttuuria. (Morrison, D. E., Kieran, M., Svennevig, M. & Ventress, S. 2007, 2.)

Käyttäytymisen lisäksi tutkimuksissa on käsitelty median vaikutuksia ihmisten yksilökohtaisiin arvostuksiin ja kulttuurisiin malleihin esimerkiksi romantiikasta, rakkaudesta ja puolison etsinnästä. Tämän tyyppisissä tutkimuksissa on pyritty lisäämään ymmärrystä siitä, millaisia merkityksenantoja media käyttäjissään vahvistaa ja mitä odotuksia se aiheuttaa. Mediatekstit saattavat esimerkiksi vahvistaa kuvaa siitä, millainen sitoutumisen taso nähdään suhteessa ideaalisena tai miten suhtaudutaan lasten saamiseen. (Bachen & Illouz 1996, 279; Eggermont 2004, 244; Hobbs 2007, 24; Zhou & Zhu 2004, 22.) Tutkimusten mukaan erityisesti lapset ja nuoret omaksuvat seurustelusta ja parisuhteesta esitettyjä merkitysrakenteita, jolloin henkilökohtaisina pidetyt ihanteet määrittyvät tiedostamatta vallalla olevan mediakulttuurin mukaisesti. Myöhemmässä iässä nuorena omaksutut ihanteet saattavat puolestaan toimia lähtökohtana, jonka pohjalta selitetään omia kokemuksia ja pyritään lisäämään ymmärrystä omasta suhteesta. Näin ollen sosiaalisesti luodut arvostukset voivat muuttua yhteiskunnallisiksi normeiksi seksuaalisuudesta, avioliitosta ja sukupuolirooleista parisuhteessa (Bachen & Illouz 1996, 281; Eggermont 2004, 244).

Yleensä tutkimuksissa on tarkasteltu myös eri viestimien ja median käytön asteen vaikutuksia kulttuurisiin odotuksiin ja arvostuksiin. (Bachen & Illouz 1996, 279; Eggermont 2004, 244; Hobbs 2007, 24; Zhou & Zhu 2004, 22.) Esimerkiksi romanttisia suhteita käsittelevien televisio-ohjelmien säännöllisen katsomisen on tutkittu vahvistavan yleistä idealistisempää kuvaa parisuhteen vuorovaikutuksesta (Segrin & Nabi 2002, 247). Oletuksena on, että puolisoiden pitäisi osata

ymmärtää toisiaan täydellisesti tai pystyä lukemaan toistensa ajatukset pystyäkseen ylläpitämään parisuhdettaan. Postmodernissa mediakulttuurissa korostuvat myös ulkonäön ja itsensä muuttamisen, persoonakohtaisten piirteiden ja seksuaalisen viehättyvyyden sekä intohimon vaikutukset parisuhteen onnistumiseksi. (Blackman 2008, 215–216; Eggermont 2004, 259.)

Parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaukset mediassa saattavat tutkimusten mukaan sisältää myös metaforisia tai myyttillisiä piirteitä, jolloin niihin liitetään mielikuvia muun muassa ikuisesta romanttisesta onnesta, kestävästä jännityksestä ja toisesta itseä täydentävää puoliskona (Bachen & Illouz 1996, 295; Hefner 2008, 10; Reid 2007, 84). Parisuhteen myyttillinen kuvaaminen korostaa tutkimusten mukaan suhteen alkuvaihetta, jossa peilataan sosiaalisen viehättävyyden, henkilökohtaisten ominaisuuksien, ympäristötekijöiden ja suhteen osapuolten vuorovaikutuksen kautta suhteen jatkon mahdollisuuksia. Tällöin voisi kysyä, tarkoittavatko romanttinen rakkaus ja parisuhde mediassa samaa asiaa.

Edelleen postmoderni aika on nostanut tutkimuskohteiksi myös julkisuuden ja yksityisyyden kaltaisia arvojännitteitä mediassa. Kotia ja perhe-elämää on esimerkiksi pitkään pidetty suojeltuna yksityisalueena, joka jaetaan vain kaikista läheisimpien ihmisten kanssa. Tosi-TV:n kaltaiset mediatuotteet ovat kuitenkin muokanneet näitä julkisempaan suuntaan. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, minkälaista itsestäkertomista ja avoimuuden tasoa mediassa odotetaan. (Morrison, Kieran, Svennevig & Ventress 2007, 4–5.)

Naistenlehtien tutkimus ja parisuhteen vuorovaikutus

Naistenlehtiä on aikaisemmin tutkittu esimerkiksi niiden sisältämän naiskuvan (Thornham & Feng 2010; Webb 2006), kehonkuvan ja kauneuden (Coleman 2008; Wang 2010) sekä julkaistujen mainosten (Courtney & Lockeretz 1971; Fei & Ellzey 2009) näkökulmasta. Lisäksi huomiota on kiinnitetty naistenlehtien ja yhteiskunnallisten muutosten suhteeseen (Stephenson 2007; Zhou & Zhu 2004). Naistenlehtien tarkastelluin tekstilaji on puolestaan ollut ihmissuhdepalstojen kirjoitukset sekä lehden asiantuntijan niihin antamat vastaukset (Gill 2009, 349). Mitä tulee parisuhteen vuorovaikutukseen, naistenlehtiä on usein tutkittu feministisestä näkökulmasta. Tällöin huomio keskittyy parisuhteen

sukupuoliroolien kuvaamiseen, ideologisten lähtökohtien tunnistamiseen ja tulkitsemiseen sekä identiteetin muodostumiseen mediatekstien kautta (ks. esim. Littlejohn 2002, 226).

Erityistä huomiota on kiinnitetty lehtiteksteissä ilmenevään sukupuolten väliseen asymmetriaan valtasuhteissa ja suhteen eteen tehtävässä emotionaaliossa työssä. Kiddin (1975, 33–36) mukaan tämä ilmeni 1950-luvun naistenlehdissä -ja yhteiskunnassa- suosittuna myyttinä naisesta kodin kilttinä hengettärenä, jonka tehtävä oli miellyttää miestään ja välttää kaikin mahdollisin keinoin konfliktitilanteita. Nykyisin pariskunnan välinen epätasa-arvoisuus voi lehtiteksteissä ilmetä esimerkiksi oletuksina siitä, että naisten tulee samanaikaisesti säädellä omia tunteitaan, halujaan ja mielipiteitään ja ottaa huomioon puolisonsa tarpeet. Miesten ei puolestaan odoteta ymmärtävän puolisonsa tarpeita tai suhteen vuorovaikutusta ilman jatkuvaa ohjeistusta. Miehiin liitetään siis synnynnäisiä ja muuttumattomia ominaisuuksia, joiden vuoksi heihin ei aseteta samanlaisia vaatimuksia parisuhteen vuorovaikutuksen kannalta. (Gill 2009, 364–365.)

Naistenlehtien feministinen ja parisuhteen vuorovaikutukseen liittyvä tutkimus pyrkii paljastamaan sukupuolten välisiä epätasa-arvoisuuksia parisuhteen dynamiikassa ja vaikuttamaan niihin (Lin & Yeh 2009, 64). Parisuhteen vuorovaikutuksen myyttillisten kuvausten murtuminen mediakentällä onkin usein liittynyt laajempiin yhteiskunnallisiin murroksiin. Esimerkiksi neuvostoaikaiset naistenlehdet loivat kuvaa vastuuntuntoisesta ja uhrautuvasta työläisäidistä, kun taas venäläisissä julkaisuissa on korostettu naisten mahdollisuuksia laittautua, kuluttaa rahaa ja nauttia omasta ajasta. (Stephenson 2007, 615.) Taiwanissa puolestaan elokuvat, lehdet, televisio ja mainokset lisäsivät feminististä tietoisuutta valtion talouskasvun tuomien muutosten aikana. Tällöin naisten mahdollisuudet kouluttautua, käydä töissä ja osallistua sosiaaliseen elämään kodin ulkopuolella paranivat huomattavasti. (Lin & Yeh 2009, 64.)

Tutkimukset tukevat siis oletusta, että naistenlehdissä esiintyvät kuvaukset parisuhteen vuorovaikutuksesta ja rooleista heijastavat laajemmin yhteiskunnallisia arvostuksia ja odotuksia (Lin & Yeh 2009, 64). Naistenlehtiä

onkin tutkittu myös yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja diskurssien ideologisuuden kautta. Ideologioiden voima kumpuaa lukijoiden haluihin, fantasioihin ja omaan etuun vetoamisesta, jolloin niiden tutkimisen tavoitteena on ymmärtää viestinten vaikuttavuuden prosesseja. Tällöin tutkitaan esimerkiksi sitä, millaisia lopputuloksia tietyillä toimituksellisilla valinnoilla saavutetaan. (MacDonald 2003, 27–32.) Gill (2009, 362) nostaa ideologian voimaa havainnollistavaksi esimerkiksi naistenlehdille ominaisen monidiskursiivisuuden. Se ilmenee esimerkiksi Cosmopolitanin kaltaisissa nuorille naisille suunnatuissa aikakauslehdissä, joissa vahva nainen -diskurssi kääntyy lopulta tukemaan traditionaalista käsitystä siitä, että elämä on täyttä vasta miehen kanssa.

Median valintoihin vaikuttavat tekijät

Medialla on tutkimusten mukaan valtaa vaikuttaa kuluttajiensa ajatuksiin, arvostuksiin ja toimintaan (Webb 2006, 865). Kyse ei kuitenkaan ole siitä, että se määritteli omaehtoisesti ja yksipuolisesti tuottamansa sisällön. Median toimintaa säätelevät niin lait ja asetukset kuin omat, alan sisällä syntyneet eettiset ohjeet. Lisäksi siihen vaikuttavat oletukset kuluttajien odotuksista ja toiveista. Merkittävimmin perustuslaillisina oikeuksina, jotka vaikuttavat median toimintaan, voidaan pitää esimerkiksi sananvapautta ja yksityiselämän suojaa.

Alakohtaiset arvot kiteytyvät puolestaan Suomen journalistiliiton hyväksymissä Journalistisissa ohjeissa. Ohjeita voidaan pitää media-alan laajasti hyväksyminä, ja niiden noudattamista kaikessa joukkoviestinnässä valvoo vuonna 1968 perustettu Julkisen sanan neuvosto. Ohjeet koskevat esimerkiksi journalistin ammatillista asemaa, tietojen totuudenmukaisuutta, tiedonhankinnan moraalialia, oikaisuja ja vastineita sekä yksilön suojaa, ja niissä korostuvat esimerkiksi kriittisyyden, objektiivisuuden ja informatiivisuuden kaltaiset arvot. (Vuortama & Kerosuo 2007, 13, 112–115.) Lisäksi toimitustyötä säätelevinä arvoina voidaan pitää myös läpinäkyvyyttä, kiinnostavuutta ja merkityksellisyyttä. Median tuottajat ja kuluttajat eivät aina ole yhtä mieltä siitä, miten nämä käsitteet määritellään ja mitä niiden tulisi tarkoittaa. Tällöin toimituksen tehtäväksi jää omien kokemustensa, koulutuksensa ja ymmärryksensä avulla arvioida lukijakuntansa mielipiteitä ja kiinnostuksen kohteita. (Smith 2008, 47, 81, 214.)

Median yleisten arvojen ja toimintatapojen lisäksi voidaan puhua myös toimituskohtaisista valinnoista, joista käydään jatkuvaa dialogia median tuottajien ja kuluttajien kesken (Webb 2006, 867). Joukkoviestinten toiminta nähdään tällöin sosiaalisesti muodostettuna, jaettuna ja tulkittuna (Moisander & Valtonen 2006, 68). Toisaalta on esitetty, että toimitukset tekevät valinnat pääosin omista lähtökohdistaan, eivätkä journalistiset arvot objektiivisuudesta ja omien kiinnikkeiden auki kirjaamisesta pääse toteutumaan (Zhou & Zhu 2004, 34). Tutkimusten mukaan erityisesti artikkelit ja henkilöhaastattelut voidaan helposti kokea totuuden heijastumina, koska niiden oletetaan kuvaavan suoraan haastateltavien käsityksiä ja kokemuksia. On kuitenkin tutkittu, että elämäntarinaansa kertoessaan ihmiset saattavat lainata omien kokemustensa rinnalle sellaisia narratiiveja, jotka heidän mielestään vaikuttavat tilanteeseen sopivilta ja jotka ovat kulttuurisesti käytettävissä. Näin ollen haastateltavat voivat tietämättään vahventaa vallalla olevia kulttuurisia myyttejä ja merkityksenantoja. (Moisander & Valtonen 2006, 69–71.) Helkama ja Seppälä (2004, 22) muistuttavat myös, että lukijan on vaikea erottaa lehtijutussa haastatellun ”omia” arvoja ja asenteita niistä arvoista, joita jutun tekijä haluaa hänen ilmaisevan, sillä toimittajat tekevät lopulliset editointiin liittyvät päätökset. Näin ollen toimituksen kielelliset, kerronnalliset ja näkökulmalliset valinnat muokkaavat julkaistujen narratiivien merkityssisältöjä luoden näin omanlaisensa kuvan sosiaalisesta todellisuudesta sekä ilmiöiden luonteesta. (Webb 2006, 873.)

Toisaalta rajat toimitusten ja yleisön välillä ovat lieventyneet ja vuorovaikutuksellisuus kasvanut. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että media on aiempaa moniäänisempi ja -arvoisempi. Jos lehdissä esitettyjä kuvauksia ja niitä tukevia arvoja ei koeta samastuttaviksi, asiaan pystytään ottamaan kantaa ja laajentamaan keskustelua. (Fairclough 1997, 56.) Lukijoilla on mahdollisuus antaa toimitukselle palautetta, kritisoida tai kiittää valittuja näkökulmia sekä ehdottaa uusia juttuideoita. Lukijoiden käsitykset ja kokemukset esimerkiksi parisuhteen vuorovaikutuksen luonteesta heijastuvat puolestaan heidän antamaansa palautteeseen. Tutkimuksissa onkin osoitettu, että yksilön henkilökohtainen oikeus itseilmaisuuksiin nähdään nykyisin tärkeämpänä arvona kuin yhteisten sosiaalisesti muodostettujen diskurssien etsiminen ja tukeminen (Morrison, Kieran, Svennevig & Ventress 2007, 3).

Tässä luvussa tarkasteltiin median merkityksiä ja sosiaalista todellisuutta rakentavaa luonnetta sekä sen vaikuttavuutta yksilöiden asenteisiin, arvostuksiin ja toimintaan. Erityistä huomiota kiinnitettiin parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksiin ja siihen liitettyihin arvostuksiin postmodernissa mediakulttuurissa. Lisäksi tarkasteltiin sitä, millaisista näkökulmista parisuhteen vuorovaikutusta on tutkittu naistenlehtien kontekstissa. Näiden taustojen pohjalta rakentuu myös oma tutkielmani, jonka tavoitteita ja toteutusta tarkastellaan seuraavassa luvussa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä

Parisuhte on yksi yhteiskunnan merkittävimmistä dyadisista toimintayksiyöistä, ja sen vuorovaikutusta on tutkittu aiemmin esimerkiksi vaiheteoreettisesta ja suhteiden jännitteisiin keskittyvästä näkökulmasta (ks. esim. Baxter & Braithwaite 2008). Median merkityksen ja vaikuttavuuden (Luostarinen & Uskali 2004, 449) huomioiden sen ilmentymistä on kiinnostava tarkastella myös naistenlehtien representaatioissa.

Mediatekstien on tutkittu muokkaavan esimerkiksi lukijoidensa kuvaa sosiaalisesta todellisuudesta ja tavanomaisena pidetyn käyttäytymisen rajoista. Vaikutukset voivat koskettaa myös yksilöiden käsityksiä ja arvostuksia. (Webb 2006, 865–868.) Median representaatiot eivät kuitenkaan muodostu kulttuurista ja yhteiskunnasta irrallisina, vaan niissä luoduista merkityksistä neuvotellaan jatkuvasti ja vastavuoroisesti (Moisander & Valtonen 2006, 68). Naistenlehdissä ilmenevät parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaukset voivat siis samanaikaisesti sekä vaikuttaa henkilökohtaisiin ja kulttuurisiin odotuksiin että muokkautua niiden mukaisesti.

Tässä tutkielmassa tarkastelen sitä, miten parisuhteen vuorovaikutusta kuvataan Kodin Kuvalehden ja Kotilieden vuoden 2010 numeroissa. Tavoitteeni on lisätä ymmärrystä siitä, millaisena naistenlehdet parisuhteen vuorovaikutuksen esittävät, mitä piirteitä siihen liitetään ja mitä merkityksiä sille annetaan.

Tutkimustehtäväni on siis selvittää, millaisena parisuhteen vuorovaikutus representoituu naistenlehdissä.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tässä tutkielmassa käytetty menetelmä muistuttaa lähinnä aineistolähtöistä sisällönanalyysia, mutta siinä on piirteitä myös diskurssianalyysista. Molemmat tutkimusmenetelmät pohjautuvat konstruktivistiseen käsitykseen kielen sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta, mikä on myös tämän tutkielman lähtökohta. Parisuhteen vuorovaikutuksen katsotaan siis muotoutuvan henkilökohtaisina ja kulttuurisina merkityksenantoina, jotka konkretisoituvat naistenlehtien representaatioissa. Seuraavaksi esittelen lyhyesti menetelmien lähtökohdat sekä tapani hyödyntää niitä tässä tutkielmassa.

Sisällönanalyysi voi olla määrällistä tai laadullista, ja sen alle katsotaan kuuluvan erilaisia tapoja luokitella ja järjestää aineistoa (Eskola & Suoranta 2008, 187). Teschin (1992, 72–73) mukaan kaikessa sisällönanalyysin avulla tehdyssä tutkimuksessa ollaan kuitenkin kiinnostuneita kielestä vuorovaikutuksen välineenä. Tutkimuksen kohteena on tarkemmin ottaen tekstin sisältö. Tällöin analyysin tavoitteeksi muodostuu esimerkiksi aineiston tutkimustehtävän mukainen luokittelu tai teemoittelu sekä johtopäätösten tekeminen näistä tulkinnoista (Syrjäläinen 1994, 90). *Tässä tutkielmassa sisällönanalyysia hyödynnetään naistenlehdissä ilmestyneiden parisuhteen vuorovaikutusta koskevien tekstien ryhmittelyssä ja luokittelussa.* Analyysi on aineistolähtöistä, eli etsin ja esittelen menetelmän avulla niitä teemoja, jotka nousevat lehtitekstien parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksissa esiin. Sisällönanalyysin kautta pääsen tutkimaan myös näiden teemojen samanlaisuutta ja erilaisuutta.

Diskurssianalyysi on puolestaan yksi sisällönanalyysin muodoista. Sen avulla viestintää voidaan tarkastella eri näkökulmista keskittyen esimerkiksi vallan, identiteetin tai sukupuolen rakentumiseen tutkittavissa teksteissä (Fairclough 1997, 85). Tässä tutkielmassa *huomio kiinnitetään yleisesti kielen käyttöön eli tarkastellaan naistenlehdissä esiintyviä lehtitekstejä puhetapoina, joissa parisuhteen vuorovaikutus representoituu.* Näitä kuvauksia lähdetään etsimään tekstistä avoimesti muodostamatta etukäteen hypoteeseja esimerkiksi siitä, esitetäänkö mies tai nainen suhteen vuorovaikutuksessa osaavampana osapuolena tai mitkä vuorovaikutuksen piirteet kuvauksissa korostuvat. Tutkielmassa käytetty

aineiston analyysimenetelmä muistuttaa siis tältä osin brittiläisen koulukunnan johtamaa, tekstien vaihtelevuuteen keskittyvää diskurssianalyysin traditiota. Tämä analyttiseksi kutsuttu näkökulma pyrkii vastaamaan kielen käytön vaihtelevuuden, jännitteisen rikkauden ja funktionaalisuuden kysymyksiin, mutta ei keskity eri versioiden välisiin valtasuhteisiin tai niiden muodostamisen syihin. (Valtonen 1998, 99–101.) Näitä kielen ja vallankäytön välisiä ideologioita yhteyksiä ja sitä, miten itsestään selvinä esitetyt oletukset johtuvat ja vaikuttavat vallitseviin valtasuhteisiin, tutkii Foucault'lainen kriittinen diskurssianalyysi (Fairclough 1997, 75), jota ei kuitenkaan tässä tutkielmassa hyödynnetä.

Edelleen tutkimusmenetelmäni poikkeaa diskurssianalyysista sellaisena kuin Jokinen, Juhila ja Suoninen (2004, 17, 28) sen esittelevät siinä, että en tarkastele systemaattisesti ja yksityiskohtaisesti niitä kielellisiä valintoja, joiden kautta diskursseja muodostetaan, oikeutetaan ja luonnollistetaan. Myös Eskolan ja Suorannan (2008, 197) mukaan diskurssianalyysissa pidetään usein järkevinä pieniä aineistoja, ja tarkastelun kohteiksi saattavat nousta esimerkiksi yksittäiset sanat, lauseet, kuvat ja metaforat. Tässä tutkielmassa kiinnostus on sen sijaan parisuhteen vuorovaikutuksen erilaisissa puhetavoissa naistenlehdissä, ja aineistokin on melko laaja. Aineiston diskursiivisella tarkastelulla on siis tarkoitus esitellä ja kuvata niitä omia ominaispiirteitään ja merkityksenantojaan sisältäviä parisuhteen vuorovaikutuksen diskursseja, joita naistenlehdissä esiintyy. Tässä valintaani tukee Lehtonen, jonka (2004, 68–69) mukaan on mielekästä puhua diskursseista, kun tahdotaan tarkastella tekstuaalisissa ilmiöissä esiintyviä yleisiä malleja ja niiden kytköksiä toisiin inhimillisiin käytäntöihin. Lisäksi kielellisten yksityiskohtien merkitystä tulosten raportoinnissa on sovellettu tässä tutkielmassa niin, että tulosten raportoinnissa ja aineiston analyysissa on tehty yksittäisiä havaintoja muun muassa lehtitekstien kuvituksesta, otsikoinnista ja toistuvista sanaperheistä.

4.3 Tutkimuksen suorittaminen

Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoksi valittiin kahden Suomen laajalevikkisimmän naistenlehden, Kodin Kuvalehden ja Kotilieden, vuoden 2010 numeroissa julkaistu parisuhdetta koskettava toimituksellinen aineisto. Aineistoon sisällytettiin niin parisuhteen vuorovaikutusta suoraan käsittelevät kuin sitä sivuavat lehtitekstit, joissa parisuhteen vuorovaikutus on kuitenkin ainakin yksi pääteemoista. Näin ollen esimerkiksi asumiseen, sisustukseen ja ruuanlaittoon liittyvät artikkelit sekä mainokset ovat jääneet ulos aineistosta. Myös ihmissuhdepalsta ja lukijakirjoitukset jäivät tutkimusaineiston ulkopuolelle.

Kodin Kuvalehdessä parisuhteen vuorovaikutuksen ilmiöitä suoraan käsitteleviä juttuja oli kymmenen: kaksi asiantuntija-artikkelia, kaksi artikkelia, kolme haastattelua ja kolme reportaasia. Lisäksi aineistoksi luettiin yksi kolumni, kuusi henkilökuvaa ja neljä reportaasia, joissa parisuhteen vuorovaikutuksen ilmiöitä käsiteltiin kohtuullisesti muiden kantavien teemojen ohella. *Yhteensä Kodin Kuvalehdessä tarkasteltavia lehtijuttuja oli siis 21. Kotiliedessä parisuhteen vuorovaikutusta käsiteltiin puolestaan 11:ssä lehtijutussa, joissa oli kolme haastattelua ja asiantuntija-artikkelia, kaksi reportaasia ja artikkelia sekä yksi henkilökuvaa. Tutkimusaineisto koostuu siis yhteensä 32:sta lehtitekstistä, joista löytyy tarkempaa tietoa liitteenä olevasta taulukosta (ks. LIITE 1). Seuraavaksi esittelen lyhyesti tutkimusaineistona käytettyjen naistenlehtien historian ja perustiedot.*

Kodin Kuvalehti on perustettu 1967, ja sen päätoimittajana toimi aineiston keruuvuonna 2010 Leena Karo. Tämän jälkeen lehden päätoimittajaksi siirtyi Minna McGill. Lehteä kustantaa Sanoma Magazines Finland Oy, ja se ilmestyy 23 kertaa vuodessa. Lehden levikki oli vuonna 2009 177 714 ja lukijamäärä 562 000. (Levikintarkastus Oy. 2010.) Kodin Kuvalehti on Suomen luetuin naistenlehti niin levikissä kuin lukijamäärässä mitattuna. Sitä lukee lähes joka neljäs 25–54 -vuotias nainen. Mieslukijoita lehdellä on enemmän kuin millään muulla naistenlehdellä Suomessa. Lehden teemoja ovat naisen arki ja juhla, ruoka ja sisustus sekä hyvinvointi. Aiheita ovat muun muassa terveys ja psykologia sekä

tyyli, kauneus ja muuttumisideat. Lehden entisen päätoimittajan Leena Karon mukaan Kodin Kuvalehti tarjosi lukijoilleen vuonna 2010 syvällisiä ja persoonallisia henkilöjuttuja sekä koskettavia tarinoita tosielämästä. Suosituimmiksi lukuaiheiksi hän mainitsee parisuhteen, vanhemmuuden, kasvatuksen, työelämän ja erilaiset elämänratkaisut. (Mediaopas. Sanoma Magazines Finland. 2010.)

Kotiliesi ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1922, ja se on ensimmäinen naistenlehti Suomessa. Lehden päätoimittajana toimii Leeni Peltonen, ja sitä kustantaa Otavamedia Oy. *Kotiliesi* ilmestyy Kodin Kuvalehden tavoin kaksi kertaa kuukaudessa ja 23 kertaa vuodessa. Lehden levikki oli vuonna 2009 140 297 ja lukijamäärä 464 000 lukijaa. *Kotiliesi* on Kodin Kuvalehden jälkeen Suomen toiseksi luetuin naisten yleislehti ennen *Me Naisia*, *Eevaa* ja *Kotivinkkiä*. (Levikintarkastus Oy, 2010.) Lehti on profiloitunut monipuolisena lukulehtenä, jonka ydinsisältöihin kuuluvat ruoka, kodin juhlat, tapakulttuuri sekä ihmissuhteet. Toimitus on jakanut lehdessä ilmestyvät jutut viiden kokonaisuuden alle: käsityöt ja ruoka, koti ja puutarha, terveys ja kauneus, ihmiset ja ilmiöt sekä vakiosivut. Vakiosivuilla esiintyvät esimerkiksi kolumnit, ajankohtaisasiat, matkailujuttu sekä lukijapalsta. (*Kotiliesi* toimitus, 2011.)

Kodin Kuvalehti ja Kotiliesi valikoituivat tutkimusaineistoksi tunnettuutensa ja luettuuutensa pohjalta. Lehdillä on maantieteellisesti ja ikäjakaumaltaan laaja lukijakunta sekä maine tavallisia suomalaisia naisia esittelevinä ja palvelevina naistenlehtinä. Lehtiä ei myydä julkisuuden henkilöiden tarinoilla, vaan pääpaino on ”tavallisten ihmisten tositarinoissa”. Webbin (2006, 868) mukaan kyseinen kerrontatyylillä arvottaa henkilökohtaisen ja paikallisen ohi julkisen elämän, mikä auttaa lukijoita samastumaan esitettyihin tarinoihin ja hyväksymään niitä tukevat arvot. Edelleen toimitusten vuorovaikutuksellinen ote luo yhteyttä erilaisten media-, julkisten ja yksityisten diskurssien välille (MacDonald 2003, 10). Näin ollen voidaan olettaa, että Kodin Kuvalehden ja *Kotiliesi* lukijat luovat yhdessä toimituksen kanssa lehden linjaa lähettämällä palautetta numeroista, kertomalla tuntojaan lukijatapaamisissa tai ehdottamalla juttuideoita ja haastateltavia tuleviin julkaisuihin.

Aineiston käsittely ja analyysi

Aineiston käsittely- ja analyysiosuus jakautui viiteen eri vaiheeseen. Nämä vaiheet olivat esiintymisjärjestyksessä:

- Tutkittavan ilmiön valinta, teoretisointi ja käsitteen määrittely
- Tutkimusaineiston valinta ja siihen tutustuminen
- Tutkimusaineiston jäsentäminen diskursiivisiksi kokonaisuuksiksi
- Jäsennysten tarkasteleminen ja lopullisten diskurssien muodostaminen
- Tulosten esittely ja analysointi

Tutkimusaineiston valintaa ja analysointia edeltävässä, tutkielman ensimmäisessä vaiheessa rajasin kiinnostukseni kohteeksi parisuhteen vuorovaikutuksen ja tutustuin tutkielmani kannalta keskeisiin käsitteisiin. Käsitteiden erottaminen toisistaan ei ollut aina yksinkertaista, ja tähän jaotteluun palasin myös viimeisissä tutkimuksen vaiheissa. Samaan aikaan käsitteen määrittelyn kanssa alkoi hahmottua Kodin Kuvalehden valitseminen tutkimusaineistokseni, ja selailin sen vuosikertaa samaan aikaan teoreettisen taustan hahmottamisen kanssa. Halusin laajentaa käytettävissä olevaa lehtitekstimateriaalia, joten sisällytin aineistooni myös Kotilieden vuoden 2010 numerot. Olin yhteydessä kummankin lehden toimitukseen ja sain niiltä vuosikerrat kotiini tutkielmassa hyödynnettäviksi.

Toisessa, tutkimusaineiston valinnan ja tutustumisen vaiheessa myös selasin Kotilieden ja Kodin Kuvalehden vuosikerrat useampaan kertaan läpi ja luin kaikki parisuhdetta, sen syntymistä tai päättymistä koskevat lehtijutut tekstityylistä riippumatta. Tämän jälkeen erotin lehdistä tutkimusaineistokseni päätyneet lehtitekstit ja aloin määritellä niitä diskursiivisiksi kokonaisuuksiksi. Tekstien erottaminen oli tässä vaiheessa helppoa, sillä sisällytin mukaan aineistoon kaikki ne lehtijutut, joissa käsiteltiin suoraan tai epäsuoraan parisuhteen vuorovaikutusta. Luin valitut tekstit uudestaan läpi yhtenä aineistokokonaisuutena, Kotilieden tai Kodin Kuvalehden juttuja toisistaan erottelematta ja tarkastelin tekstien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia niiden ominaispiirteiden, näkökulmien ja tekstistä syntyneen vaikutelman mukaan. Tarkoituksena oli aineiston karkea luokittelu keskeisiin teemoihin, joita lehtien parisuhteen vuorovaikutuksen

kuvauksista näyttäytyi. Käytin tarkastelun apuna kysymyslistaa, joka muotoutui tutkielmani teoreettisen taustan ja tavoitteideni mukaisesti seuraavanlaiseksi:

- Mitä teksti väittää parisuhteen vuorovaikutuksesta?
- Kenen äänellä tarinaa kerrotaan, ja kuka saa tekstissä määrittää käytetyt parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaukset?
- Löytyykö tekstistä tiettyjä metaforia tai toistuvia sanoja ja sanaperheitä?
- Mitkä kielelliset valinnat ovat ominaisia tekstille?
- Mitkä kielelliset tai näkökulmalliset valinnat erottavat ja yhdistävät tekstejä?
- Millaisia kuvia lehtitekstissä käytetään? Ovatko ne tasapainossa vai ristiriidassa tekstisisältöjen kanssa?
- Miten otsikot, väliotsikot ja kuvatekstit muokkaavat parisuhteen vuorovaikutuksesta muodostunutta kuvausta?
- Miten tekstit on taitettu ja sijoitettu lehteen?

Kysymyksiä käytin hahmottamaan keskeisiä parisuhteen vuorovaikutuksen luokkia ja kuvauksia. En siis yrittänyt löytää jokaisesta lehtitekstistä vastauksia kaikkiin kysymyksiin tai listannut systemaattisesti saamiani vastauksia eri kategorioiden alle. Sen sijaan tein aineistoa lukiessani muistiinpanoja parisuhteen vuorovaikutusta ja sen representoitumista koskevista kiinnostavista havainnoista sekä yksittäisten tekstien teemoittaisesta kiinnittymisestä toisiinsa, minkä perusteella hahmottelin ensimmäisen diskurssirakenteeni. Tässä vaiheessa nimesin diskurssini seuraavasti: parisuhde perheyksikkönä, parisuhde sitoutumisena, parisuhde ennalta määrättyinä, parisuhde paratiisina, parisuhde ystävyysnä ja parisuhde erilaisuuden kohtaamisena. Ensimmäisten diskurssiehdotelmien muotoutumisen jälkeen siirsin lehtitekstit omiksi kokonaisuuksikseen ja paneuduin niiden tarkastelemiseen diskursseittain.

Kuuden diskurssikokonaisuuden lisäksi tutkittavanani oli yksi määrittelemätön lehtitekstipino, jonka jutut eivät luontevasti siirtyneet minkään luokittelmani kokonaisuuden alle. Tarkemmin tekstejä tutkiessani diskurssit kuitenkin saivat uusia sisältöjä, mikä johti niiden muuttumiseen. Huomasin esimerkiksi, ettei perhe suinkaan ollut ainoa parisuhteen vuorovaikutuksen syrjäyttävä tekijä, vaan

tällaista alisteista ajattelua oli havaittavissa muidenkin ilmiöiden suhteen. Sitoutuminen-diskurssi alkoi puolestaan vaikuttaa liian tahto -keskeiseltä verrattuna siihen työhön ja tekemiseen, joka itse asiassa nostettiin diskurssin teksteissä suhteen vuorovaikutuksessa keskeiseksi. Kyse ei ollut siis siitä, että pariskunnat olisivat sitoutuneet pelkästään toisiinsa ja elinikäiseen yhteiselämään, vaan ensisijaisesti vaivan näkemiseen suhteen vuorovaikutuksen puolesta.

Parisuhde paratiisina -diskurssi jäi lopulta melko ohueksi, eikä sen erottaminen muista diskursseista ollut aineiston pohjalta perusteltavissa. Vuorovaikutuksen positiiviset vaikutukset liitettiin usein nimittäin täydellisen romanssin kuvailuun (vrt. predestinaatio-diskurssi), tai ne käsitettiin palkkiona suhteeseen panostamisesta (vrt. työnteko-diskurssi). Arkista onnea löydettiin myös perheen vuorovaikutuksesta (vrt. sekundaarisuus-diskurssi), suhteen vaikeuksien keskeltä ja puolison erilaisuuden hyväksymisestä (vrt. mukautumis-diskurssi). Paratiisi-diskurssi sulautui siis lopulta kaikkien diskurssien alle, kunkin positiivisina esitetyiksi puoliksi ilman, että se olisi saanut selkeitä omia piirteitä. Parisuhde ystävyysnä -diskurssin alle luokitellut lehtitekstit säilyivät samana, mutta nimi vaihtui. Halusin korostaa diskurssille ominaista ajatusta siitä, että jompikumpi toimii suhteessa vastuullisempana osapuolena, johtuu se sitten sukupuolirooleihin liitetystä odotuksista tai esimerkiksi toisen sairaudesta. Ystävyydelle leimallista on vastavuoroisuus ja huolenpitäjän roolin vaihdokset, mutta diskurssissa suhteen roolit nähdään muuttumattomampina: vaikeasti vammautuneen puoliso on toisesta vastuussa loppuelämänsä, ja sukupuoliroolien kyseenalaistaminen vaatii suurta kognitiivista ponnistelua.

Parisuhde erilaisuuden kohtaamisena -diskurssi olisi hyvin voinut myös säilyttää alkuperäisen nimensä. Muutin sen kuitenkin mukautumis-diskurssiksi sen vuoksi, että vuorovaikutuksen tasolla teksteissä korostui juuri erilaisuuden hyväksyminen ja mahdollisuus antaa toisen muokata omia ajatusrakenteita ja viestintätyylejä. Diskurssissa erilaisten viestijöiden yhteistoiminta nähtiin mahdollisena silloin, kun molemmat haluavat ymmärtää toista oikein eikä omien mallien värittäjänä.

Lopullisiksi diskursseiksi muodostuivat siis aineiston käsittelyn neljännessä vaiheessa seuraavat diskurssit:

- Sekundaarisuus-diskurssi
- Työmaa-diskurssi
- Predestinaatio-diskurssi
- Huolenpito-diskurssi
- Mukautumis-diskurssi

Diskursseja olisi myös voinut luokitella toisella tavalla. Työmaa-diskurssin olisi voinut jakaa myös muutos-diskurssiksi, sillä se tuli teksteissä esiin todella vahvasti. Tähän ei kuitenkaan päädytty, koska muutoksesta selviämisen ehdoksi asetettiin artikkeleissa aina työnteko. Näin ollen vaikka työnteko ei aineiston mukaan aina johda parisuhteen vuorovaikutuksessa muutokseen, vaikuttaa muutos väistämättä jonkinlaiseen vuorovaikutuksen uudelleen neuvotteluun. Huolenpito-diskurssin olisi puolestaan voinut jakaa myös stereotypia-diskurssiin, jossa oltaisi keskitytty naisen ja miehen eroihin viestijöinä. Tätäkään en kuitenkaan nähnyt tarpeellisenä, sillä stereotypioihin pohjautuvat lehtitekstit käsitelivät nimenomaan sosiaalisen tuen ja parisuhteen positiivisten seurausten kytköksiä vuorovaikutuksen tapoihin ja tyyliin.

Aineiston käsittelyn viimeisessä vaiheessa kokosin parisuhteen vuorovaikutusta kuvaavat diskurssit tuloslukuun ja esittelin niiden ominaispiirteitä esimerkein. Tulosten kirjoittamisessa haastavaa oli esimerkkien valinnan lisäksi pystyä keskittymään tutkimustehtävän mukaisesti aineiston parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksiin sen sijaan, että olisin alkanut käsitellä laajemmin parisuhteen problematiikkaa. Huomasin alkavani muutamassa kohdassa esimerkiksi kuvaamaan parisuhteen onnellisuuden syitä ja merkitystä omana tulkintanani ilman, että se nousi aineiston parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksista. Tällaiset johtopäätökset pyrin analyysin viimeisessä vaiheessa poistamaan tai siirtämään johtopäätökset-osioon.

Aineiston käsittelyn viimeisessä vaiheessa analysoin myös tuloksia niiden esittelyn lisäksi peilaten niitä aiempaan naistenlehtien tutkimuksista saatuihin tuloksiin ja teoriataustaan median vaikuttavuudesta sosiaalisen todellisuuden kuvaajana. Merkityksellisiksi ilmiöiksi nousivat esimerkiksi sukupuolirooleihin

liittyvät odotukset ja arvostukset, vallan epätasa-arvo parisuhteessa sekä julkisuuden ja yksityisyyden välinen jännite. Tässä tutkielman vaiheessa haasteenani oli keskittyä tulosten käsittelystä nousseisiin ilmiöihin sen sijaan, että olisin lähestynyt aineiston tulkintaa teorialähtöisesti. Kävikin niin, että palasin aivan viimeiseksi vielä teoriaosuudessa esiteltyihin käsitteisiin ja näkökulmiin yrittäen tarkistaa, että kaikki siellä esitelty olisi edelleen relevanttia ja tasapainossa tutkimusasetelman ja -tulosten kanssa. Esimerkiksi median myyttisyys tai toimitukselliset arvot eivät nousseet aineiston käsittelyn ja analyysin vaiheissa keskeiseen rooliin, jolloin niiden osuutta myös teoriataustassa rajattiin. Myöskään johtopäätöksissä ne eivät yksin nousseet käsittelyn kohteeksi.

5 PARISUHTEN VUOROVAIKUTUKSEN DISKURSSIT

Parisuhteen vuorovaikutuksen diskursseja on eritelty tutkimusaineistosta viisi kappaletta: sekundaarisuus-, predestinaatio-, työmaa-, huolenpito- ja mukautumis-diskurssit. Sekundaarisuus-diskurssissa korostuvat parisuhteen vuorovaikutuksen funktionaalisuus ja alisteisuus muihin vuorovaikutussuhteisiin nähden, kun taas predestinaatio-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutus nähdään läheisyyttä ja pitämistä lisäävänä avoimuutena, johon myös tunteiden ilmaisu kuuluu keskeisesti. Työmaa- ja huolenpito -diskurssissa parisuhteen vuorovaikutus ilmenee vastuullisuuden, muutokseen sitoutumisen ja viestintätaitojen kehittämisen kautta. Mukautumis-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutuksen eteen tehdään myös työtä, mutta osittain samoin keinoin kuin predestinaatio-diskurssissa: avoimuuden, itsestäkertomisen ja dialogisuuden kautta. Tässä luvussa jokaista diskurssia ja sen ominaispiirteitä kuvataan yksityiskohtaisemmin omissa alaluvuissaan.

5.1 Sekundaarisuus-diskurssi

Sekundaarisuus-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutukselle tyypillisiä piirteitä ovat arkinen ja usein funktionaalinen keskustelu sekä jaetun ajan arvostaminen. *Yhdessä tekeminen nousee artikkeleissa haastateltujen mukaan ohi tunteista puhumisen, ja suhteen vuorovaikutus näyttäytyy toisarvoisena tai jopa alisteisena suhteessa perheen arjen, työelämän ja henkilökohtaisten tarpeiden muodostamaan kokonaisuuteen.* Haastateltavat kertovat artikkeleissa olevansa kuitenkin suhteensa vuorovaikutukseen tyytyväisiä ja korostavat sen tyylien muodostuneen vapaan valinnan ja yhteisymmärryksen kautta. Suhteessa on heidän mukaansa siis neuvoteltu siitä, mikä koetaan arvokkaana ja tavoiteltavana, eikä keskittymistä pariskunnan väliseen vuorovaikutukseen aina pidetä ensisijaisena päämääränä muihin interpersonaalisiin tavoitteisiin nähden. Suhtautuminen parisuhteen vuorovaikutukseen vaihtelee diskurssin sisällä kuitenkin sen mukaan,

miten pitkäkestoisena sen alisteinen asema nähdään, ja mikä tekijä on noussut parisuhteessa vuorovaikutuksen edelle: perhe, työelämä vai henkilökohtaiset tarpeet. Seuraavaksi käsittelem näitä diskurssille ominaisia esiintymisyhteyksiä ja sitä, miten parisuhteen vuorovaikutuksen sekundaarisuus niissä artikkelien mukaan näkyy.

Parisuhteen vuorovaikutuksen voidaan ensiksi nähdä sulautuvan osaksi perheen sisäistä dynamiikkaa, jolloin avoimuuden, perheen yhteisen huumorin ja arkisen puuhailun katsotaan pitävän koossa myös parisuhdetta. Artikkeleissa tekeminen ja puhuminen tähtäävät perheen arjen sujumiseen, eivät parisuhteen hoitamiseen, ja suhteen toinen osapuoli nähdään ensisijaisesti perheen äitinä tai isänä, ei vaimona tai aviomiehenä. Kuten seuraavat esimerkit havainnollistavat, perheen ja lasten hyvinvointi koetaan kuitenkin merkityksellisenä myös kahdenvälisen parisuhteen kannalta, sillä se antaa yhteisiä tavoitteita, vahvistaa ystävyyttä ja auttaa jaksamaan yhteiseloä vaikeinakin aikoina.

Elämme lasten ehdoilla, se tuntuu nyt oikealta ja tärkeältä, tärkeämmältä kuin aineelliset asiat. (KL3)

Parisuhde sen sijaan on asia, jonka Lotta ja Ossi kokevat toisarvoisena suhteessa vanhemmuuteen. - Vanhemmuuden jakaminen on varmaan ollut meille se yhdessä pitävä voima vaikeuksien keskellä. Tunnen tämän vahvana ystävyutenä, Lotta sanoo. (KK6)

Ensimmäisessä esimerkissä ajanilmaus ”nyt” antaa viitteitä siitä, että parisuhteen vuorovaikutuksen alisteisuus perheen dynamiikkaan nähden voidaan kokea hetkellisenä olotilana: vastuunottona tilanteessa, jossa lapset ovat pieniä ja tarvitsevat vanhempiensa vahvaa huolenpitoa. Toinen esimerkki kuitenkin sekä laajentaa että syventää vanhemmuuden merkitystä parisuhteen vuorovaikutuksessa: ilman sitä koko suhdetta ei välttämättä olisi olemassa. Lehtiteksteistä ilmenee myös, miten tärkeäksi yhteinen ymmärrys vuorovaikutuksen tavoista koetaan. Konflikteja eivät suhteessa aiheuta niinkään vanhemmuuden velvollisuudet kuin kokemus yksin jäämisestä ja merkityksettömydestä. Seuraavassa Kotilieden esimerkissä eräs pariskunta kuvaa, miten heidän erilaisista kotitaustoistaan johtuneet vastakkaiset odotukset vaikeuttivat perheen kasvaessa myös parisuhteen vuorovaikutusta.

Minulle ei tullut mieleenikään pyytää Jarnolta apua. Jos vauva oli nukkumassa, yritin siinä välissä häthätää tampata matot. Myöhemmin Jarno uppoutui töihinsä, valmisteli väitöskirjaansa, ja minä jäin tavallaan yksin lasten kanssa. Olin kasvanut tiiviissä perheyhteisössä, jossa kaikki tekivät paljon toistensa hyväksi. Minun ei lapsuudenkodissani tarvinnut pitää puoliani, Pirjo-Liisa kertoo – Minä taas olin saanut kotoani sellaisen mallin, että mies ei osallistu kotitöihin. Lapsuudenkodissani oli erikseen naisten työt ja miesten työt, Jarno kertoo. (KL8)

Sekundaarisuus-diskurssille ominaista on, että vaikka pariskunnat ovat hetkellisesti tai pidemmällä aikavälillä suhteuttaneet kahdenkeskisen vuorovaikutuksensa perheen vaatimusten mukaisesti, kuvataan heidät poikkeuksetta iloisina ja onnellisina. Parit hymyilevät ja ovat fyysisesti toisiaan lähellä, jopa kuvassa, jossa esiintyy koko nelilapsinen uusperhe (KK18). Pöytä on täynnä ihmisiä ja toimintaa, mutta mehukannua pöytään asettava Jarmo-isä kurottaa kättään juuri vaimonsa takaa, tämän olkaa koskien, ja vaimo katsoo tätä iloisesti hymyillen. Tämä lyhyt, kahdenkeskinen hetki koko perheen keskellä kuvaa parisuhteen vuorovaikutuksen hoitoa nonverbaalisesti ja arkisen tekemisen keskellä. Ystävinä toisiaan pitävät pariskunnat kuvataan puolestaan heitä yhdistävän tekijän kautta. Esimerkiksi vanhemmuuteen sitoutuneet Lotta ja Ossi leikittävät tyärtään niin, että tämä on ilmassa molempien kannattelemana (KK6). Niin isän kuin äidin nauravat katseet ovat kääntyneet lapseen, mutta hänen kauttaan myös toistensa puoleen. Lehtitekstit kuvineen luovat siis käsitystä, jossa onnea parisuhteessa tuovat omat valinnat, vaikka ne eivät keskittyisi kahdenvälisen vuorovaikutuksen hoitamiseen.

Perhesiteiden lisäksi parisuhteen vuorovaikutus voidaan artikkelien perusteella alistaa myös yhteisöön kiinnittymiselle tai elämäntyöhön panostamiselle. Myös näissä diskurssin kuvauksissa avoimuus ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen nostetaan tärkeiksi parisuhteen vuorovaikutusta ja sen tyydyttävyyttä kuvaaviksi tekijöiksi. Kotilieden artikkelissa eräs haastateltava kuvaa, miten vastuu ja kiintyminen isältä saatuun maatalaan ohjasivat hänen parisuhteensa vuorovaikutusta puolison valinnasta lähtien.

Sirkka oli tutustunut Allan Amos Virtaan vuonna 1943, mutta ei siinä rakkaudesta puhuttu. Allania ja Sirkkaa yhdisti sodan aikana kiinnostus maanviljelijän osaan. Kolme vuotta kestäneen kirjeenvaihdon aikana kumpikin arvioi toistaan. (KL7)

Molemminpuolinen arviointi päättyi lopulta 60-vuotiseen avioliittoon, jossa tehtiin töitä yhdessä, kasvatettiin kaksi lasta ja kunnostettiin tiluksia. Haastattelun

mukaan tunteista ei parisuhteessa juurikaan puhuttu, mutta yhteiset päämäärät ja ponnistelut pitivät yhdessä. Sirkkan mukaan rakkaus tuli parisuhteeseen yhteisen elämän ja vastavuoroisen kunnioituksen myötä. Parisuhteen vuorovaikutuksen kannalta on kuvaavaa, että lehtijutun yhdeksästä kuvasta vain yksi esittelee parin yhdessä, ja tällöinkin tiiviisti työnsä ääressä. Yhteiskuvan kuvateksti kuuluu:

Nukarin pelloilla kasvoi vehnää parhaimmillaan 70 hehtaaria. Allan ja Sirkka Nukari poseerasivat pellossa joskus 1960 -luvulla. (KL7)

Parisuhteen vuorovaikutus voi siis diskurssissa perustua vastavuoroiselle arvostukselle ja yhteisille mielenkiinnon kohteille kestäen vuosikymmeniä, vaikka siihen ei itsessään erityisemmin keskitytä. Kuvatekstissäkin ilmoitetaan ensin pellon vehnämäärät, eikä tarkoilla vuosiluvuilla tunnu juuri olevan merkitystä. Lehtiteksteissä merkitykselliseksi nostetaan kuitenkin se, että suhteen molemmat osapuolet tietävät, mitä haluavat ja ovat sitoutuneet yhteiseen elämään, vaikka ”kyllä siinä on säkki suolaa yhdessä syöty”, kuten Sirkka kuvaa avioliiton vaikeita vaiheita. Parisuhteen vuorovaikutusta vahvistavat myös ne toisen osapuolen piirteet, joita pidetään tavoiteltavina primäärisen tavoitteen kannalta. Perheessä näitä tekijöitä ovat lehtijuttujen valossa esimerkiksi kaikkien tasapuolinen huomioiminen, avoimet keskusteluvälit ja anteeksiantaminen. Sirkka puolestaan kuvaa parisuhteen vuorovaikutuksen lähtökohtia elämäntyön vaatimusten näkökulmasta.

Alusta asti kunnioitin paljon Allantin henkisiä ominaisuuksia, hänen isänmaallisuuttaan, kaupantekotaitojaan ja tarkkaa talonpitoaan. En olisi voinut olla onnellinen, ellen olisi saanut miestä, joka ei olisi ensin pitänyt huolta talosta ja tilasta. (KL7)

Sekundaarisuus-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutusta voivat perheen ja työn lisäksi määrittää myös henkilökohtaiset tarpeet ja tasapainoilu erilaisten suhteen jännitteiden tasolla. Lehtitekstien mukaan suuri tarve itsenäisyyteen voi johtaa pariskunnan asumaan eri osoitteissa, kaupungeissa -tai toisaalta ryhmän keskellä kommuunissa. Kyse on haastateltavien mukaan ensisijaisesti omasta valinnasta ja tahdosta, ei pakon sanelemista järjestelyistä, kuten voisi tapahtua pariskunnan opiskellessa tai työskennellessä eri paikkakunnilla. Ajatusmallia voi pitää tietynlaisena vastaiskuna tiiviin perhe-elämän jälkeisissä tilanteissa, joissa joustavuus perhesuhteiden määrittämiseksi lisääntyy. Kotiliesi esitteleekin kahden

eläkeläisen parisuhteen, jossa toinen osapuoli asuu Helsingissä ja toinen Sarvisalossa. Pariskunta näkee toisiaan kerran tai pari viikossa. Artikkelin mukaan jo suhteen alussa oli selvää, että vuorovaikutus muodostuisi kahden ihmisen lisäksi myös kahden kaupungin välillä, sillä itsenäisyys koetaan suhteessa merkityksellisenä. Päivikki kuvaa pariskunnan valintaa näin:

Kun viisikymppisenä tapasin Raunon, tiesin, että haluan elää vapaata yhteiselämää. Parisuhde ei vaatinut enää yhdessä asumista. (KL10)

Yhteydenotot tapahtuvatkin pariskunnan sanojen mukaan enemmän puhelimitse tai sähköisiä viestimiä käyttäen, eikä säännöllinen kasvokkainkontakti ole parisuhteessa itsestäänselvyys. Arjen täysipainoinen jakaminen muuttuu pariskunnan mukaan tietyllä tavalla vaikeammaksi, mutta tilanteessa nähdään myös parisuhteen vuorovaikutuksen kannalta hyviä puolia, joita Päivikki kuvaa seuraavalla tavalla:

Suhteestamme puuttuu se ahdistus, joka arjesta usein nousee. Jos toiselle tulistuu, niin enäisyttä ottaessa tulee pian armahduksen tunne ja ikävä toista. (KL10)

Ahdistuksesta ei löydy jälkeäkään myös lehtijutun kuvituksesta. Nauravainen pariskunta ajaa mönkijällä pihamaan lehtikasoissa ja puuhailee samantyyllisissä tuulipuvuissa toisilleen hymyillen. Näyttää siis siltä, että suhteiden jännitteiden toteutumisesta käytännössä on neuvoteltu päätyen molempia osapuolia tyydyttävään lopputulokseen. Rauno tuo kuitenkin esiin myös erillään asumisen haasteet. Vahva luottamus koetaan suhteen säilymisen kannalta luovuttamattomana ehtona, kun arkea ei eletä yhdessä. Silti parisuhteen osapuolten toiveiden ja tarpeiden yhdistäminen ei välttämättä suju täysin kivuttomasti, sillä suhteessa voidaan kaivata eri määriä itsenäisyyttä ja läheisyyttä. Rauno kertoo:

Muuta huonoa tässä suhteessa ei olekaan kuin välimatka. Ihan extemporee ei tule tehtyä asioita. (KL10)

Artikkeleiden mukaan parisuhteen vuorovaikutuksen jännitteistä ei aina päästä suhteen osapuolten kesken yhteisymmärrykseen, jolloin diskurssille ominainen vapaaehtoisuus katoaa ja suhde päättyy. Tällöin puhutaan korkeintaan

sekundaarisuus-diskurssin rajapinnasta, jolloin parisuhteen vuorovaikutuksesta luovutaan kokonaan esimerkiksi itsenäisyyden takia. Eräs haastateltava kertoo Kodin Kuvalehdessä ensimmäisen suhteensa päättymisestä näin:

Vaikka kovasti yritin, en sopeutunut aviovaimon ja perheenäidin rooleihin. Kaipasin kunnan koulutusta, omaa ammattia ja matkustamisen vapautta. (KK12)

Loppukoontina voidaan siis todeta, että sekundaarisuus-diskurssin artikkeleissa parisuhteen vuorovaikutus todentuu arkisena toimintana vapaan valinnan ja yhteisen sitoutumisen kautta. Jos arvostuksista ei päästä suhteen osapuolten kesken yhteisymmärrykseen, on seurauksena konflikteja tai suhteen kariutuminen.

5.2 Predestinaatio-diskurssi

Parisuhteen vuorovaikutukselle on predestinaatio-diskurssin mukaan ominaista helpous, vaivattomuus ja tuttuuden tunne, jotka ilmenevät esimerkiksi pitkissä ja tunnepainotteisissa keskusteluissa sekä yhteisissä, nopeasti tehdyissä päätöksissä. Nämä suhteen vuorovaikutukseen liitetyt odotukset kumpuavat artikkeleissa ilmenevien taustaoletusten mukaan jo Kreikan mytologiasta tutusta ykseys-ajatuksesta, jonka mukaan kumppani toimii itseä täydentävänä puoliskona (Hefner 2008, 10; Hobbs 2007, 33). ”Sen oikean” etsiminen ja löytäminen korostavat parisuhteessa koettavia tunteita ja etenkin suhteen alkuvaiheen romanssin kokemusta (Reid 2007, 84). Tällöin ”Kohtalo yhdisti erilaiset”, ”Rakkaus voitti rahan” ja ollaan ”Yhdessä kaiken aikaa”, kuten Kodin Kuvalehti otsikoi lehtijutuissaan. Vuorovaikutuksen ymmärretään siis todentuvan ensisijaisesti pariskunnan viestintäpiirteiden yhteensopivuuden kautta.

Lehtikuvien mukaan diskurssin vuorovaikutusta määrittävät myös fyysinen läheisyys sekä lämpimät ilmeet ja eleet. Lisäksi parisuhteen vuorovaikutuksessa palataan haastattelujen mukaan usein suhteen alkuaikoihin, joiden muistelemisen koetaan lisäävän läheisyyttä suhteessa. Diskurssin lehtitekstit eroavat kuitenkin toisistaan riippuen siitä, keskitytäänkö niissä kuvailemaan nykyisen suhteen tyydyttävää vuorovaikutusta, vai pyritäänkö niissä selittämään aikaisempien suhteiden päättyminen vuorovaikutuksen epätydyttävyydellä. Seuraavaksi esitellään näiden diskurssille ominaisten esiintymisyhteyksien eroavaisuuksia ja

sitä, mitä piirteitä parisuhteen vuorovaikutukseen niissä liitetään.

Parisuhteen vuorovaikutukselle on predestinaatio-diskurssin mukaan ominaista se, että yhteisen ymmärryksen ja rakkauden katsotaan syntyvän tarpeen vaatiessa sanoitta. Tällöin merkitykselliseksi nousee artikkeleissa haastateltujen henkilöiden mukaan nonverbaalinen viestintä ja ”tunne siitä, että toisessa on jotain erikoista”. Näitä tunteita kuvataan voimakkaiden luontoon ja uskontoon liittyvien sanaperheiden kautta. Vuorovaikutusta verrataan esimerkiksi liekin leimahdukseen, sähköistävään ukkoseen tai johdatettuun ja vahvaan yhteyteen. Vaikka nonverbaalinen viestintä nostetaan lehtiteksteissä esiin ensimmäisenä, on puhe usein se tekijä, joka lopulta yhdistää parin toisiinsa ja saa heidät vakuuttumaan siitä, että kyseessä on juuri se oma ja oikea ihminen maailmassa. Tätä suhteen alkuketkistä saakka selvää vuorovaikutuksen helppoutta havainnollistavat seuraavat Kodin Kuvalehden haastatteluesimerkit:

Menimme syömään ja oluelle, ja lopulta ensimmäiset treffit kestivät 26 tuntia!
(KK21)

Kutsuin hänet hetkeksi huoneeseeni, jossa tarinoimme aamuun asti. Lopulta Kauko sanoi, että nyt hänen täytyy mennä. Yöunille jäi aikaa tunnin verran, mutta me molemmat vain pyörimme sängyissämme valveilla. Se oli siinä. (KK2)

Emme olleet koskaan oikeastaan jutelleet, mutta nyt juttelimme ja juttelimme. Muistan vain, että aurinko paistoi. (KK19)

Hän ei osannut venäjää eikä paljon englantiakaan. Mutta jos haluaa ymmärtää, ei tarvita paljon sanoja. (KK15)

Pidemmälle edenneen parisuhteen vuorovaikutus nähdään artikkeleissa puolestaan jonkinlaisena jatkumona tälle toisen puoliskonsa löytymisen hetkelle. Suhteen vuorovaikutuksen tasoa nykyhetkessä ei lehtiteksteissä juuri kuvailla, paitsi jos sitä verrataan romanssin alkuvaiheeseen, kuten seuraavissa Kodin Kuvalehden esimerkeissä:

Alusta asti oli helppoa olla Teron kanssa. Hän oli niin mukava ja hauska. Sai minut nauramaan, Maisa kertoo. (KK11)

Hän ja Janne tunsivat toisensa saman kaveriporukan kautta. Eräissä tupaantuliaisissa juttua piisasi aamun tunneille ja on riittänyt edelleen. (KK11)

Myös katselemisen ja koskettamisen ilon säilymisen tärkeys näkyy niin diskurssin teksteissä kuin kuvissa. Pariskunnat on kuvattu lähellä toisiaan, joko arkisissa askareissa kotiympäristössään tai studiokuvissa toistensa sylissä. Kuvissa kaikki hymyilevät, pariskunnilla on paljon katsekontaktia tai kiinni olevia silmiä. Myös kasvojen aluetta kosketaan usein läheisyyttä osoittaen. Nonverbaalista viestintää kuvataan myös teksteissä, kuten seuraavissa Kodin Kuvalehden esimerkissä:

Katja ja Heikki Kemppainen valitsevat paikat pöydän äärestä toisiaan vastapäätä. Heikki puhuu vaimostaan tuijottaen tätä tiukasti silmiin, ja Katja vähän väliä vilkuilee miestänsä kuin tarkistaakseen, onko tämä samaa mieltä. Ja useimmiten tämä on, ihan omasta tahdostaan. (KK20)

Vaikka olemme olleet jo aika kauan yhdessä nuoreen ikäämme nähden, tuntuu toinen yhä ihanalta, kun häntä katsoo. Myös toisen ollessa poissa tulee ikävä ja mahanpohjaan pieni jännitys, kun odottaa toista kotiin. (KK11)

Oikean kumppanin löytymisellä katsotaan diskurssin mukaan olevan myös vaikutuksia muihin elämän merkityksellisiin valintoihin, kuten asuin- tai työpaikan valintaan. Parisuhteen luonnollinen ja ennalta määrätyn tuntuinen vuorovaikutus saa uskaltamaan asioita, jotka muuten olisivat jääneet tekemättä. Sanatasolla vuorovaikutuksen luotettavaa vaikutelmaa ylläpidetään artikkeleissa parisuhde turvasatamana-metaforan avulla. Tällöin käytetään vahvaa ja tunteisiin vetoavaa kuvakieltä, joka pohjautuu ajatukseen siitä, ettei ilman toista puoltaan voisi elää onnellista elämää. Yhdessäoloa pidetään itsestäänselvytenä, jonka mukaan muu elämä sopeutuu.

Kohdattuun tulevan vaimonsa kovia kokenut kulkija ankkuroitui Keravalle. (KK1)

Näin yhdessäolon merkitys sanoitetaan Kodin Kuvalehden artikkelissa ”Eväinä usko, toivo ja Ilona”, jossa Gambiasta kotoisin oleva ja kymmenen maanvaihdoksen kautta Suomeen päätynyt Ali kuvaa elämänsä tarinaa. Mauritania, Libya ja Espanja vaihtuivat Keravaan ja liikkuva elämä ankkuroitumiseen, kun Barcelonan torilla syntynyt vahva keskusteluyhteys sitoi pariskunnan yhteen. Eräessä toisessa lehtijutussa yhdessä miehensä kanssa töitä tekevä haastateltava kertoo tiiviistä parisuhteestaan näin:

Toista ei vaan voi nähdä liikaa, kun jo pieni eron henkäys saa kaipaamaan toisen läsnäoloa. Kun toinen lähtee, se vie toisen puolen sydämestä. Mutta useimmiten me maataan sohvilla päällekkäin ja katsotaan telkkaria, koirat ja kaikki. (KK20)

Parisuhteen alkuvaiheen korostaminen ei diskurssissa vahvista suhteen vuorovaikutuksessa tapahtuvaa muutosta, vaan sen säilyvyyttä. Voidaankin kysyä, mitä käy yhteisten kriisien tai henkilökohtaisten kasvuprosessien aikana, jos vuorovaikutus on suhteessa perustunut läheisyyden, pitämisen ja rakkauden tunteisiin. Pariskunta toistensa täydentäjinä -tyylisten myyttien ongelmana onkin lehtiartikkeleista ilmenevä taustaoletus siitä, että ”sen oikean” löydyttyä onnellisuus on ikuista, eikä sen puolesta tarvitse juuri nähdä vaivaa. Tämä näkyy diskurssin lehtiteksteissä ajatusrakenteina, että kun parisuhde ei enää tuntee ja toiminnan tasolla tunnu tuoreelta, on siitä lupa ja velvollisuus lähteä. Nykyinen kumppani on osoittautunut ”vääräksi”, sillä ”sen oikean” kanssa vuorovaikutuskin toimii luonnostaan. Yhteiselämän kokeileminen ja puolisoiden vaihtaminen nähdään artikkeleissa haastateltavien henkilöiden mukaan välttämättömänä väylänä matkalla täydelliseen vuorovaikutukseen ja yhteyteen.

Kodin Kuvalehden artikkelissa, josta seuraavat esimerkit on poimittu, esitellään erään 65-vuotiaan haastateltavan elämän tarinaa. Kolmen lapsen äiti kuvaa parisuhteitaan pitkäikäisiksi, mutta kuvissa hän esiintyy aina yksin hymyillen. Lehtijuttu on myös otsikoitu ”On ollut pakko lähteä”, mikä viittaa parisuhteiden lisäksi myös vahvana naisena kuvatun haastateltavan muihin päätöksiin uran tai asuinpaikan suhteen. ”Mikään keskivertoinen arkisuus ei ollut minun tyyliäni”, hän kuvaa elämänfilosofiaansa, ja suhteistaan hän puhuu ennen kaikkea tunteen kautta: onnesta pakahtuva sydän, hiljalleen hiipuva suhde, pakottava tarve lähteä itselle sopimattomasta roolista. Haastateltava kertoo:

Miessuhteissani olen ollut pitkäjänteinen. Elin lähes kymmenen vuotta aviomieheni kanssa ja sen jälkeen yli 13 vuotta avoliitossa. Charlesin kanssa olen ollut naimisissa yli 20 vuotta. (KK12)

Jos muutoksia siis havaitaan, ei niiden koeta artikkelien mukaan ilmenevän parisuhteen vuorovaikutuksessa vaan nimenomaan yksilön sisäisinä prosesseina. Yhdestä on jälleen tullut kaksi ja tapahtunut ikään kuin psykologinen petos - puoliso ei ollutkaan se oikea elämäkumppani. Näin ollen omia ajatuksia ja tunteita ei artikkeleissa jäädä pohtimaan hänen kanssaan, vaan etsitään rinnalle edelleen sitä samanlaista, oman itsen jatketta. Haastateltava jatkaa toisesta elämäkumppanistaan:

Löysin uuden miesystävän, jonka kanssa synkkasi hyvin. Hän oli kiinnostunut samoista asioista kuin minä -musiikista, muodista ja matkailusta. (KK12)

Yhteenvedona voidaan sanoa diskurssin kuvaavan parisuhteen vuorovaikutusta toiveiden ja todellisuuden jännitteen kautta. Suhteessa odotetaan erilaisia asioita, kuten lämmintä ja avointa vuorovaikutusta, yhteisiä innostuksen lähteitä ja jännitystä, huumorin ja naurun täyttämää arkea sekä tuttuuden kokemusta mahdollisista ulkoisista eroista huolimatta. Rakastumisen alkuaikoina nämä tunteet ovat voimakkaimmillaan, ja pari uskoo vahvasti eliniän kestäväan yhteiseen tulevaisuuteen. Arjen velvoitteet ja suhteen arkistuminen saattavat kuitenkin muuttaa tunteita, jolloin ajatus elinikäisestä liitosta hylätään. Diskurssille ominaista on siis esitellä sekä suhteissaan eronneiden, uuden kumppanin löytäneiden että ensimmäisestä liitostaan nauttivien pariskuntien vuorovaikutusta.

Tämä näkyy myös kuvissa niin, että onnellisesta suhteestaan kertovat parit on kuvattu kahdestaan erilaisissa arjen tilanteissa: keskustelemassa vilkkaasti keittiössä tai aamupimeällä autossa taittamassa yhteistä työmatkaa. Tilanteet ovat usein intiimin oloisia, sillä pariskunnat ovat päästäneet lukijat itselleen tärkeisiin paikkoihin ja tilanteisiin. Vaikeista eroista ja uuden kumppanin löytämisestä on puolestaan kerrottu vapaiden artikkelien sijasta Kodin Kuvalehden vakiopalstalla ”Elämäni tarina”, jossa nimensä mukaisesti käydään minä-muodossa läpi yhden ihmisen merkityksellisiä kokemuksia. Tällöin visuaalisena elementtinä käytetään pelkästään tarinan kertojan lähikuvaa, mikä korostaa hänen henkilökohtaista kokemustaan ja päärooliaan omassa elämässään. Parisuhteen vuorovaikutuksen kannalta valinta tukee viestiä siitä, että suhteet saattavat kariutua ja niissä koetaan pettymyksiä, mutta oman elämän matka jatkuu silti, joko yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa.

5.3 Työmaa-diskurssi

Diskurssin lehtiartikkeleissa parisuhteen vuorovaikutus nähdään työmaana, joka koostuu kolmesta jatkuvasta työtehtävästä. Ensiksi pariskunnan huomiota vaativat jo olemassa olevat kriisit ja konfliktit, joihin tulee lehtiartikkelien mukaan tarttua

aktiivisesti ja vastuullisesti huolehtien niin omasta käyttäytymisestä kuin suhteen vuorovaikutuksen hyvinvoinnista. Tärkeiksi vuorovaikutuksen keinoiksi nostetaan tällöin muutostarpeen ilmaiseminen ja hyväksyminen sekä uuden oppiminen. *Toinen työtehtävä on pitää suhteen vuorovaikutus tasapainossa niissä tilanteissa, joissa erityisiä konflikteja ei ole ja suhteen molemmat osapuolet ovat vuorovaikutukseen suhteellisen tyytyväisiä.* Näissä tilanteissa voidaan artikkelien mukaan vahvistaa pariskunnan yhteyttä keskustelemalla käsittelemättömistä suhteen ongelmakohdista, ilahduttamalla toista aikaa antamalla tai esimerkiksi käymällä parisuhdeleirillä. Myös puolison huomioimisen arjessa tätä kehumalla ja auttamalla koetaan kantavan hedelmää. *Kolmanneksi parisuhteen vuorovaikutus voi artikkelien mukaan kehittää tyydyttävänä koettua suhdetta yhä paremmaksi.* Tällöinkin keskeisiksi vuorovaikutuksen keinoiksi nostetaan uuden oppiminen ja arvostaminen.

Näkyvimmin työnteon merkitys tulee diskurssissa esiin erilaisten kriisien ja konfliktien hetkillä, jolloin parisuhteen vuorovaikutuksen sopivuus ja joustavuus joutuvat konkreettisesti koetukselle. Tällaisia äkillisiä kriisejä voivat lehtitekstien mukaan olla esimerkiksi puolison vammautuminen, uupuminen tai sairastuminen. Kuitenkin artikkeleissa puhutaan myös jokaiseen suhteeseen kuuluvista haasteista, kuten kiireisestä lapsiperheen arjesta, turhauttavista työolosuhteista tai vuorovaikutusongelmista. Näissä tilanteissa parisuhteen vuorovaikutus voi saada aikaan niin hyvää kuin pahaa, kuten Kodin Kuvalehden haastattelusta poimittu esimerkki kertoo.

Meillä oli tuollaisessa tilanteessa pahana tapana ryhtyä riitelemään. Vaikka suhteemme hoippui joskus avioeron partaalla, rakkaus ei kuitenkaan koskaan loppunut. Aloimme kirjoittaa listoja suhteemme hyvistä ja huonoista puolista. Hyvät puolet -lista oli aina pidempi! Listasimme myös sen, mitä haluaisimme muuttaa ja mitä säilyttää, siitäkin oli hyötyä. Muutimme luutuneita tapojamme ja haimme uusia keinoja olla yhdessä. Parasta on kuitenkin se, että meillä on molemmilla hervoton huumorintaju ja olemme kovia nauramaan. Se todella pidentää suhteen ikää. (KK16)

Vaikeissa tilanteissa tukeudutaan artikkelien mukaan siis esimerkiksi sitoutumiseen, avoimeen keskusteluun omista tunteista ja tarpeista sekä sen kautta muodostuneiden uusien suunnitelmien toteuttamiseen. Myös huumori ja yhteinen aika nähdään tärkeiksi parisuhteen vuorovaikutusta tukeviksi tekijöiksi. Artikkelien mukaan muutoksen hyväksyminen niin omassa itsessä, puoliossa

kuin parisuhteessa koetaan erityisen tärkeäksi arjen muututtua kinasteluksi. Läheisyys ja luottamus parin välillä voivat helpottaa kriittisimmän vaiheen kohtaamista, mutta kriisi voi artikkeleiden puhujien mukaan myös herättää etsimään kadoksissa olleita positiivisen vuorovaikutuksen tapoja. Seuraavassa esimerkissä kuvataan miehensä aivovamman aiheuttamiin uudistuksiin suhteen vuorovaikutuksessa sopeutuneen Tiinan ajatuksia.

Isot unelmat ovat vaihtuneet pieniksi onnen hetkiksi tässä ja nyt. Tiinan mukaan aivovamma teki Tommista paremman ihmisen, pehmensi tätä. Aiemmin hyvin itsekkeinen mies on alkanut ottaa huomioon muutkin. (KL1)

Työmaa-diskurssille ominaista on siis ajatus siitä, että kaikissa tapauksissa kriisitilanteesta selviäminen muuttaa suhteen vuorovaikutuksen tapoja ja tyylejä. Vanhojen toimintatapojen uudelleen tarkastelu voi puolestaan osoittaa vuorovaikutuksen epäkohtia ja oppimisen paikkoja. Diskurssille tyypillinen uuden opettelu näkyy teksteissä esimerkiksi uudistusta kuvaavina sanapareina ennen-jälkeen, aikaisemmin-nykyisin ja niin edelleen. Tätä aika-asetelmaa kuvastavat seuraavat, Kodin Kuvalehdestä nostetut esimerkit.

Molemmat myöntävät, että ilman periksi antamattomuutta ja huumorin viljelyä ei oltaisi tässä. Vammautuminen on pakottanut molemmat opettelemaan myötäelämisen taitoa ja antamaan tilaa toiselle. (KL1)

Riidat selvitetään puhumalla. Aikaisemmin Katja käveli riidan tuoksinassa Heikin perässä ja kätti mieheltä puhumista, mutta nykyään Heikki on valaistunut: puhuminen todella parantaa parisuhdetta, hän vakuuttaa. (KK20)

Jos opittu ei aina muistu mieleen, voi siitä tarpeen tullen myös muistuttaa. Yhden kriisin tai konfliktin ratkaisu ei lehtitekstien perusteella vapauta työntekoon ja vuorovaikutukseen panostamisen vastuusta, sillä jokaisessa kohtaamisessa yhteistä sidettä voi joko vahvistaa tai heikentää. Opitut positiivisen viestinnän keinot esitetään artikkeleissa sellaisina, että ne säilyvät suhteessa vain aktiivisesti käytettyinä, kuten seuraava Kotilieden haastattelusitaatti kuvaa.

Liiton hoitaminen vaatii vaivannäköä. Jos esimerkiksi keskustelu alkaa lokahtaa vanhaan uomaansa, pariskunta muistuttelee toisiaan siitä, mitä avioliittoleireillä on opetettu. Joskus pitää sitten kelata taaksepäin ja puhua joku asia uudemman kerran opitun mukaisesti. (KL8)

Välillä taas muistuttaminenkaan ei auta, ja kriisien kohdatessa on artikkelien mukaan mahdollisuus valita parisuhteen vuorovaikutusta tukevien sijasta sitä tuhoavia toimintamalleja. Tällaisia ovat lehtiteksteissä haastateltujen henkilöiden mukaan muun muassa vetäytyminen, syyttely ja tunteiden salaaminen. Kahdesti masentunut Heini kertoo Kodin Kuvalehdessä, miten hänen miehensä reagoi parisuhteen vuorovaikutusta kuormittaneeseen tilanteeseen.

Vaikeimpina kausina mieheni sulkeutui ja vetäytyi pois läheltäni myös fyysisesti. Hän pakeni autotalliin, ettei hänen tarvitse katsoa pahaa oloani. Hän suojeli sillä tavalla itseään. Tuli tunne, että hän viestitti minulle, että paranna itsesi, palataa asiaan sitten kun voit hyvin. (KK7)

Näissä tilanteissa työnteon merkitystä ei haastateltavien mukaan ole vielä ymmärretty, mutta muunlaisten viestintätyylien tiedostaminen voi herättää halun opetella uudenlaisia käyttäytymismalleja. Heini kertoo edelleen:

Kun insinöörin elämässä yksi plus yksi ei olekaan kaksi, se hämmentää. Mieheni on itsekin sanonut, ettei ymmärrä tätä. Ensimmäisellä kerralla hän ei osannut suhtautua tähän ollenkaan, toisella kertaa jo paremmin. Hän on arvellut, että jos tulee vielä kolmas kerta, hän osaa ehkä paremmin olla rinnallani. (KK7)

Lehtitekstien mukaan parisuhteen vuorovaikutuksen eteen tehtävä työ näkyy kriisitilanteiden lisäksi myös tavallisessa arjessa, jossa voidaan tehostuneen vuorovaikutuksen avulla pyrkiä eri tavoitteisiin. Vuorovaikutukseen panostaminen voi diskurssin mukaan toimia keinona säilyttää suhteessa vallitseva olotila ja välttää vakavampien kriisien syntyminen. Tällöin panostetaan toisen kohtaamiseen ja omien tarpeiden tunnistamiseen niin, että niitä voi avata ymmärrettävästi myös suhteen toiselle osapuolelle. Lehtijutut voivat olla neuvovia asiantuntija-artikkeleita, mutta myös haastatteluista huomaa, miten suhteeseensa tyytyväiset parit kiinnittävät huomiota keskinäiseen yhteyteensä. Seuraavassa esimerkissä miehensä kanssa työskentelevä haastateltava kuvaa niitä arjen valintoja, joiden avulla päivittäinen vuorovaikutus säilyy positiivisena ja iloa tuottavana.

Ikinä en ota parisuhdetta itsestäänselvyytenä. Hyvää miestä ei saa nähdä niin, koska muuten suhteesta tulee rutiinia, Katja sanoo heti. Kemppaiset kertovat ensikatseen kipinän olevan yhä tallella ja voimissaan. Mutta täytyy siihen puhaltaakin. -Pitää tehdä työtä suhteen kanssa! Sellaisia pieniä asioita. Sanon, että aja varovasti, Katja selittää ja katsoo tiiviisti Heikkiä. (KK20)

Pariskunnan yhteisistä kokemuksista ja oivalluksista nousseiden vuorovaikutustapojen lisäksi diskurssiin sisältyy erinäisiä asiantuntija-artikkeleissa esiin nostettuja neuvoja. Kotilieden artikkeli ”Iloa yhteiseen kesään” esittelee parisuhde- ja seksuaalineuvojan, klinisen seksologin, parikurssien vetäjän sekä seurakunnan perheneuvojan vinkkejä ”rakkaan ilahduttamiseksi, yhteisen lomapäivän alkuun ja suhdetta hiertävistä asioista puhumiseen”. Kuvituksessa on käytetty iäkkään parin herkkiä hetkiä kesäisellä rantakalliolla sekä vaaleanpunaisia ruusuja. Teksti on sijoitettu leipätekstin lisäksi kainalojuttuun ja erilaisiin laatikoihin, joissa annetaan lyhyitä vinkkilistoja esimerkiksi rakentavan keskustelun aloittamiseen, turhien riitujen välttämiseen ja romantiikan lisäämiseen suhteessa.

Myös Kodin Kuvalehden asiantuntija-artikkelissa ”Miksi olisit rakkauden raataja?” on päädytty samankaltaiseen taittovalintaan. Leipätekstissä haastateltu parisuhdekouluttaja antaa kainalojutussa viisi vinkkiä suhteen ja itsen kehittämiseen, ja pienessä laatikossa vedotaan vielä miehiin kertomalla, miksi liiton hoitaminen kannattaa. Kuvituskuvassa hymyilee 60-luvun tyyliin vaatteisiin pukeutunut kolmihenkinen ydinperhe kuin todisteena siitä, että vinkkien noudattaminen myös kannattaa.

Asiantuntija-artikkelien pääviesti on sama kuin haastattelujen: suhteen eteen on nähtävä vaivaa. Siinä missä haastattelut ovat prosessikeskeisiä ja kuvaavat pitkienkin aikavälien toimintaa parisuhteen vuorovaikutuksen hyväksi, ovat asiantuntija-artikkelit kuitenkin kovin ratkaisukeskeisiä. Niissä esitetään lyhyitä ohjeita, kuten: ”Ole kiinnostuneempi kumppanistasi kuin televisiosta; Opettele ilmaisemaan tunteita; Huolehdi osaltasi, että arkinen kommunikaatio kotona on laadukasta ja ystävällistä”. Ratkaisukeskeisten neuvojen jakaminen parisuhteen vuorovaikutuksen kehittämiseksi vaikuttaa lähes paradoksaaliselta siihen verrattuna, miten jatkuvana ja monivaiheisena työmaana vuorovaikutus näyttäytyy pariskuntien itsensä kertomana. *Toisaalta diskurssissa kuvataan ongelmien ratkaisun helppoutta yksinkertaisia ohjeita noudattamalla, toisaalta esitetään, että yhdestä vuorovaikutuksen haasteesta selvittäessä työnteko jatkuu vähintään vallitsevan olotilan säilyttämiseksi tai edelleen suhteen kehittämiseksi.*

Nähdään työnteko suhteen vuorovaikutuksen puolesta diskurssissa sitten helppona tai vaikeana asiana, artikkelien kuvat vahvistavat tekstien sanomaa siitä, että se kannattaa. Hyvä esimerkki lehtikuvien tekstiä tukevasta voimasta löytyy Kotiliedestä, haastateltavan pariskunnan 36-vuotisesta suhteesta kertovasta artikkelista ”Onni löytyi jälleen”. Saman katon alla mutta sanojensa mukaan aivan eri maailmoissa elänyt pariskunta kertoo parisuhdeleiristä alkaneista oivalluksista, jotka ovat auttaneet heitä luopumaan vahingollisista vuorovaikutusmalleista ja muodostamaan niiden tilalle uusia. Oman vastuun tiedostamisen, anteeksi pyytämisen ja antamisen sekä vuosikymmeniä vanhojen asioiden uudelleen kertaamisen prosessi auttoi heidät tilanteeseen, jota Pirjo-Liisa kuvaa näin:

Avoliitossa puoliset voivat olla todella kaukana toisistaan, mutta silti uusi läheisyys voi löytyä. Omaan puolisoon voi rakastua uudelleen. Tarvitaan vain halua ja tahtoa ymmärtää toista. (KL8)

Lehtijutussa on viisi kuvaa: yksi koko sivun täyttävä lähikuva ja viisi talvista tilannekuvaa. Lähikuvassa pari katsoo toisiaan hymyillen silmiin, Pirjo-Liisa miehensä kainalossa. Pikkukuvissa pari käy leikillistä lumisotaa ja lähenee kuva kovalta toisiaan ollen viimeisessä lopulta sylikkäin. Sekä kuvat että teksti tukevat diskurssin pääajatusta siitä, että työnteko parisuhteen vuorovaikutuksen eteen kantaa hedelmää. Tämä on näkyvissä myös diskurssin muissa lehtikuvissa: tulee olo, että kameran eteen tullaan vasta silloin, kun vaikeimpien aikojen läpi on jo taisteltu.

Kriiseistä selviämisen ja nykyhetkisen tilanteen vaalimisen lisäksi keskittyminen parisuhteen vuorovaikutukseen nähdään myös keinona parantaa jo hyväksi koetun suhteen laatua ja keskinäistä läheisyyttä. Myös tällöin lehtiteksteissä *tukeudutaan muutos-metaforaan ja uskotaan jatkuvan kasvun ja kehityksen tapahtuvan aktiivisen oppimisen seurauksena*. Myös sanaparit luopuminen ja löytyminen sekä vapaus ja vaivannäkö ovat diskurssille luonteenomaisia. Saatetaan puhua uudesta tuulesta, kaudesta tai jopa suhteesta; ikään kuin saman ihmisen kanssa olisi käännetty täydellisen uusi ja puhtoinen lehti ja käyty rakentamaan niin erilaista suhdetta, että sitä voi pitää jopa uuden aloittamisena.

Parisuhteen vuorovaikutuksen kehittämisessä korostuu diskurssin mukaan vastuun ottaminen niin omasta kuin suhteen hyvinvoinnista ja toimiminen positiivisten vaikutusten tuottamiseksi. Kodin Kuvalehteen haastatellun parisuhdekouluttajan mielestä kyse on myös siitä, mihin päättää elämässään panostaa.

Ideaalitilanteessa suhteessa elää kaksi ihmistä, jotka pystyvät huolehtimaan tarpeistaan eivätkä elä toisen kautta. Kun on sinut itsensä kanssa ja rakastaa riittävästi itseään, pystyy antamaan tilaa myös toiselle. Toimii itse ollakseen tyytyväinen eikä vain odota toisen tuovan tyytyväisyyttä. Parisuhteessa pitäisi aina välillä päivittää suhteen tila, kysyä puolisolta, mitä hän tarvitsee ja toivoo. Kummankin puolison vastuulla on omien tunteiden, tarpeiden ja haaveiden kertominen. Mikäli toinen ei huomaa kysyä, pitää itse muistaa kertoa. (KK9)

Työmaa-diskurssille ominaista on siis parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaaminen vastuullisena ja uusien viestintätyylien oppimista korostavana aktiivisena toimintana. *Vuorovaikutus nähdään taitona, jota voidaan jatkuvasti kehittää.* Artikkelien mukaan pariskunnan välinen yhteys ei muodostu sattumalta, vaan puolison kanssa kehitytään koko ajan osaavammiksi ja yhteen sopivammiksi viestijöiksi. Työntekoon sitoutuminen nähdään onnen välineenä, oli kyseessä sitten konflikteista selviäminen, nykytilanteen säilyttäminen tai suhteen kehittäminen.

5.4 Huolenpito-diskurssi

Parisuhteen vuorovaikutus nähdään diskurssissa viestintänä, jota mikään muu ei voi merkityksellisyydessään korvata. Diskurssille ominaiset avoimuus, kannustus, rohkaisu ja tuki tulevat lehtijuttujen mukaan esiin tavalla, joka lisää suhteessa läheisyyttä, luottamusta ja yleistä hyvää oloa. *Suhteen vuorovaikutus kuvataan hyväksymisen ja tuen saamisen paikkana, jossa saa olla sellainen kuin on ja kertoa itsestään turvallisesti kipeitäkin asioita.* Diskurssin tekstien mukaan parisuhteen vuorovaikutuksessa toisesta pidetään siis kokonaisvaltaisesti huolta niin, että tämän emotionaaliset, fyysiset ja psyykkiset tarpeensa tulevat huomioiduiksi. Lehtitekstit eroavat toisistaan kuitenkin niissä odotuksissa, joita suhteen osapuolille annetaan. Huolenpito voidaan nähdä vastavuoroisena, mutta myös sukupuolittain eriytyneenä toimintana. Haastatteluissa tulee ilmi, että mieheltä odotetaan parisuhteessa luotettavuutta, rauhallisuutta ja turvallisuutta, kun taas naisen vahvuusalueiksi nostetaan tunteellisuus ja puheliaisuus. Tämä

puolestaan johtaa tekstien mukaan usein siihen, että nainen näkee enemmän vaivaa suhteen vuorovaikutuksen eteen ja huolehtii myös miehen hyvinvoinnista. Huolenpito voi artikkelien mukaan olla kuitenkin myös vastavuoroista, tai mies voi ottaa suhteen vuorovaikutuksesta enemmän vastuuta.

Jo lehtijuttujen otsikot -"Mies itkee", "Pidä huolta myös miehestä", "Miten isä nyt pärjää", "Mies, jolla on käynyt elämässä hyvä tsäkä"- kuvaavat diskurssille ominaista ajattelumallia miehestä suhteen autettavana osapuolena. Miehiä pidetään aloitekyvyttöminä ja jopa osaamattomina viestijöinä, joita naisten tulee luontaisella kyvykkyydellään auttaa ja rohkaista. Teksteissä pidetään esimerkiksi aivan luontevana, että parisuhde toimii miehille ainoana mahdollisena väylänä laajaan ja syvään itsestäkertomiseen: Muille avautuminen vie aikaa, eikä välttämättä toteudu koskaan ainakaan samalla tavalla kuin oman kumppanin kanssa. Näin ollen suhteen päättyessä ei artikkelien mukaan ole relevanttia miettiä, olisiko vuorovaikutukseen voinut vaikuttaa, tai mistä ongelmallinen tilanne johtui, vaan surra omaa menetystä ja läheisimmän rohkaisijan katoamista. Tällöin on oikeus myös sellaiseen käytökseen, jota ei muuten pidetä sosiaalisesti suvaittavana: Mieskin saa itkeä. Kodin Kuvalehden kolumnisti Erkki Lampén:

Löysin itkun toden teolla vasta vakavien seurustelusuhteiden myötä. Onnellisten viikkojen jälkeen epäilykset ja lopulta ero tulevat samalla vääjäämättömyydellä kuin vuodenajat vaihtuvat. (KK8)

Puolisonsa menettänyt haastateltava kuvaa puolestaan tilannettaan näin:

Vaikeinta oli se, kun ei ollut sparrauskumppania, ei ketään, kenen kanssa purkaa asioita, neuvotella tai pohtia. Jotkut puhuvat sisarilleen tai vanhemmilleen. Minä ajattelin, että kaikilla on ihan tarpeeksi ongelmia ilman minuakin. En halunnut vaivata ketään. (KK3)

Naiset nähdään siis diskurssin artikkeleissa parisuhteen vuorovaikutuksen asiantuntijoina, joilta kuunteleminen ja auttaminen sujuvat luonnostaan. Sen lisäksi, että nainen vastaa omien tarpeidensa ja toiveidensa tunnistamisesta ja jakamisesta parisuhteessa, hänen tulisi pystyä aistimaan myös miehensä odotukset ja vastaamaan niihin. Tämä diskurssille ominainen oletus näkyy tekstin tasolla erilaisina suorina ja epäsuorina vinkkeinä siitä, miten suhteen vuorovaikutusta voisi parantaa ja väitteenä synnynnäisesti viestinnällisesti kyvykkäämmän

sukupuolen kantamasta vastuusta. Tällainen esimerkki löytyy Kodin Kuvalehden asiantuntija-artikkelista, jossa miesten terveysongelmiin perehtynyt tutkija vastuuttaa naisia huolehtimaan miestensä jaksamisesta työssä ja vapaa-ajalla, koska he kokevat saavansa eniten ja parasta valistusta läheisiltään. Argumenttina todetaan yksioikoisesti: ”Miehet ovat huonoja pitämään huolta itsestään.” Tarpeen vaatiessa esiin voi kaivaa mittanauhan tai muuttaa ruokavaliota, mutta tärkeintä on kuitenkin

... välittää miehille tunne, että he kelpaavat sellaisenaan. Anita Näslindh-Ylispangar kehottaakin naisia ottamaan terveysasiat puheeksi, jos mies näyttää kiireiseltä ja stressaantuneelta. Mies kyllä alkaa puhua, kun hän ymmärtää, että kyselyjen taustalla on huoli hänestä. -Häneltä voi vaikka kysäistä, onko asioita, joista pitäisi puhua. (KK13)

Naisten vuorovaikutukseen liitettyjä odotuksia voidaan tuoda ilmi myös epäsuoralla kerronnalla, ja sanomaa voidaan pehmentää huumorin avulla, kuten Kotilieden haastattelussa:

Pitäisikö naisten pyytää miehiään kirjoittamaan tunteistaan? - Kyllä. Ja deadline olisi hyvä. Voisi pyytää, että huomiseen kello 16:een mennessä toivoisin 2 000 merkkiä tunteistasi! (KL6)

Kiinnostavaa on, että vaikka miehen ja naisen välinen viestinnällinen hoivasuhde nousee tekstin tasolla keskeiseen asemaan, ei se kuvituksessa näy lainkaan. Päinvastoin naiset yksityishenkilöinä puuttuvat teksteistä kokonaan niin haastateltuina kuin kuvattuina (ks. esim. KK3, KK8, KK13, KK14 ja KL6). Esille pääsivät asiantuntijat sekä miehet lastensa kanssa. Kaikista suorimmin naisia neuvovassa asiantuntija-artikkelissa ”Pidä huolta myös miehestä” ei ollut kuvaa lainkaan (KK13). Myös tekstien kuvituksen voi siis katsoa tukevan käsitystä naisesta oletettuna vastuunkantajana: työntekijänä, jonka toiminnasta ja esittämisestä muut kertovat ja päättävät.

Naisten huolenpito miestensä viestinnästä ja hyvästä olostuhteesta tuntuvat olevan kytköksissä stereotyyppisiin sukupuolikuvauksiin, joissa nainen luo siteitä perheen sisällä ja mies vastaa suhteista ulkomaailmaan. Huomio kiinnittyy artikkeleissa kuitenkin juuri vuorovaikutuksen eroihin ja siihen liitettyihin odotuksiin. Naisen ei lehtiteksteissä niinkään odoteta siivoavan, pyykkäävän ja silittävän miehensä paitoja kuin olevan tälle läsnä emotionaalisesti. Nainen

kuvataankin usein suhteen räiskyvämmäksi, tunteellisemmaksi ja puheliaammaksi osapuoleksi, kun taas miehessä arvostetaan rauhallisuutta ja tasaisuutta. Mies kokee siis täyttävänsä vuorovaikutuksen odotukset parisuhteessa tietäessään maailman tapahtumista ja pystyessään kertomaan mielipiteensä kumppanilleen tämän sitä kysyessä.

Vaikka huolenpito-diskurssin hyödynnetyin näkökulma erottaa naiset parisuhteen vuorovaikutuksen asiantuntijoiksi, löytyy lehtiteksteistä kuvauksia myös molemminpuolisesta suhteen hoitamisesta. Näin tapahtuu esimerkiksi pariskunnan vanhetessa, jolloin tukea antaa se, joka pystyy ja on paremmassa kunnossa. Tärkeiksi vuorovaikutuksen tekijöiksi nostetaan diskurssissa tällöin avoin keskusteluyhteys, vastavuoroinen kunnioitus sekä läheisyys ja lämpö. Kokemusten jakaminen yhdistää, oli kyseessä sitten vuosikymmeniä yhtä pitänyt tai palvelutalossa toisensa löytänyt pariskunta, kuten seuraavassa Kodin Kuvalehden reportaasissa.

Terttu ja Olavi ovat käyneet läpi kumppanin elämää lapsuudesta leskeytymiseen asti. -Tertulle on ollut helpompaa puhua kuin vaikka lapsille, koska hän on elänyt aivan samat vaiheet, sanoo Olavi. -Sinä olet ollut äärettömän tärkeä kuuntelija, kun olen käynyt elämäni läpi. (KK18)

Huolenpitoa tukevaan vuorovaikutukseen vanhuuden tai kumppanin sairastumisen aikana liitetään erottamattomasti myös vuosien mukanaan tuoma kiintymys sekä arjen ongelmista yli vievä huumori. Läheisyys ja toisen ymmärtäminen voivat edelleen olla suhteessa läsnä, mutta vuorovaikutus vaatii toimiakseen myös enemmän aikaa ja vaivaa. Halvaantunutta miestänsä 14 vuotta hoitanut haastateltava kertoo Kotiliedessä miettivänsä välillä, onko koko elämä tässä ja missä se oma elämä on. Kysymyksissään hän on päätenyt siihen, että ”ehkä lopulta ei ole omaa ja toisen elämää, vaan yksi ja yhteinen elämä”. Arki omaishoitajana voi välillä olla raskasta, mutta iloa tuovat yhteisen ymmärryksen hetket esimerkiksi vaikean ja monia hoitotoimenpiteitä vaatineen yön keskellä, kuten seuraavassa esimerkissä kuvataan.

Vielä kolmen aikaan yöllä Ossin sängystä kuului pyyntö: ”Anna pusu.” Tuikkasin pusun vähemmän hellästi, ja Ossi kuiskasi: ”Onko tämä rakkautta?” Vastasin, että ei ole, vaan raivoa. Hetken hiljaisuuden jälkeen puhkesimme nauruun ja tilanne laukesi siihen. (KL3)

Jaettu luottamus ja yhteys puolison kanssa antavat artikkelien mukaan turvaa myös silloin, kun parisuhteen vuorovaikutus joutuu lujille äkillisesti muuttuneen elämäntilanteen vuoksi. Kodin Kuvalehdessä aikuisiällä sokeutunut Ari kertoo, että ongelmista huolimatta puolison läsnäoloon voi luottaa.

Aikaisemmin emme riidelleet mistään. Nykyään riitaa tulee helposti pikkuasioista. Kertaakaan ei silti ole tullut mieleeni, että Ritva jättäisi minut sokeutumiseni takia. Yhdessäolomme alkoi puhumalla eikä sänkyyn hyppäämisellä. Se oli hyvä lähtö suhteeseen. (KK14)

Huolenpito-diskurssin sukupuolirooleja korostavassa aineistossa vuorovaikutuksen katsotaan vahvistuvan, kun nainen ja mies vastaavat omista vahvuusalueistaan. Vastavuoroisen huolenpidon kohdalla huomio kiinnittyy puolestaan sitoutumiseen molempien hyvinvointiin ja tarpeiden huomioimiseen. Miehensä omaishoitajana toimiva haastateltava kertoo edelleen:

Saatan myös sanoa välillä, että nyt olen väsynyt enkä jaksa tehdä jotain. Silloin Ossissa herää usein suojeleva voima, että ei sinun nyt tarvitsekaan. Että voin odottaa. (KL3)

Myös miehet ovat ottaneet parisuhteen vuorovaikutuksessa suurempaa roolia, ja entiset stereotyyppiset käsitykset halutaan myös osaltaan unohtaa. Se, jolle parisuhteessa asetetaan vastuu vuorovaikutuksen mielekkyydestä, saa artikkeleissa haastateltujen henkilöiden mukaan samalla oikeuden määrittellä ne tyylit ja tavat, joilla toimitaan. Näin ollen tyydyttävien ratkaisujen olisi määrittää vuorovaikutus molempia suhteen osapuolia tyydyttävällä tavalla. Seuraavassa esimerkissä parisuhteen sukupuoliroolien muutosta kuvaa psykologi ja parisuhdekouluttaja.

Pitkään naiset olivat aktiivisia ja miehet pyrkivät toimimaan naisten viitoittamalla tiellä. Mutta jos vain toinen määrittelee säännöt ja ehdot, kukaan ei ole tyytyväinen. Yhä useampi pari on sitä mieltä, että suhteessa pitää olla kaksi toimijaa. Mieskin osallistuu sen määrittelyyn, mitä suhteen pitäisi olla, eikä tyydy vain osallistumaan. Yhä useammin se on mies, joka ottaa vastuun suhteen kehittymisestä. (KK9)

Huolenpito-diskurssissa vuorovaikutusta voidaan siis kuvata joko sukupuolisena piirteenä, joka on naisilla miehiä vahvempi, tai yhteisesti ja omin avuin kehittyvänä kompetenssina. Kaikissa tapauksissa huomio keskittyy kuitenkin sosiaalisen tuen, rohkaisun ja empaattisen viestinnän kaltaisiin, hyvinvointia

tukeviin vuorovaikutuksen keinoihin.

5.5 Mukautumis-diskurssi

Mukautumis-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutus nähdään erilaisuuden kohtaamisena ja toistensa hyväksymisenä eri tavoin mutta yhdessä toimivina yksilöinä. Artikkelien haastateltavat korostavat parisuhteen sisäisten toimintatapojen tiedostamisen sekä toista arvostavan ja hyväksyvän viestinnän merkitystä. Tämä tarkoittaa käytännössä tarkkaa kuuntelemista ja halua ymmärtää viesti lähettäjän näkökulmasta. *Parisuhteen vuorovaikutuksessa kunnioittaminen näkyy* diskurssin tekstien mukaan myös *siten, ettei suhteessa ilmaista halua muuttaa toista tai tämän viestintää. Sen sijaan avoimen keskustelun ja toisen ymmärtämisen kautta voi itse oppia uutta niin omasta viestintätyylistään kuin yhteisestä suhteesta.* Mukautumisprosessi kuvataan lehtiteksteissä hitaana ja elämännmittaisena asiana, jota punnitaan arjen valinnoissa ja käytöksessä. Erilaisuuden arvostaminen ei diskurssin mukaan tapahdukaan itsestään, vaan sen eteen tulee tietoisesti nähdä vaivaa.

Konkreettisimmin erilaisten viestintätyylien kohtaaminen kuvataan diskurssissa kulttuurienvälisten parisuhteiden vuorovaikutuksessa. Tällöin sopeutumista suhteessa aiheuttavat myös äidinkielten kohtaaminen, erilaiset uskonnot ja kulttuuriset tavat. Haastateltavien mukaan tärkeintä ei kuitenkaan ole se, että asioista ollaan samaa mieltä vaan se, miten ristiriitaisia tilanteita tai väärinymmärryksiä kohdataan yhdessä. Näissä tilanteissa merkitykselliseksi nousee, haluaako pari oppia ymmärtämään toistensa viestintää ja neuvotella yhteisistä vuorovaikutuksen tyyleistä. Suomalainen Monica kertoo Kotilieden haastattelussa järkyttyneensä ensin afroamerikkalaisen miehensä suorasta huumorista.

Pian kuitenkin opin, että mustassa ja amerikanintiaanien kulttuurissa nauraminen on monesti ainoa selviytymiskeino: joko tapat toisen tai naurat asialle, Monica sanoo.
(KL5)

Pariskunta korostaa suhteensa vuorovaikutuksessa myös kunnioittavaa asennetta. Toista ei voi ymmärtää hänen lähtökohdistaan, jollei ensin arvosta tälle tärkeitä

asioita. Riidellessäkään ei käydä epäolennaisuuksiin tai kyseenalaisteta toisen identiteettiä määrittäviä mutta itselle kulttuurisesti vieraita tekijöitä. Lehtitekstin kirjoittanut toimittaja kuvaa pariskunnan suhteen vuorovaikutusta seuraavasti:

Kumpikin kuuntelee toista ja antaa toisen selittää näkemyksensä loppuun. Asiat voivat riidellä, mutta tunteet eivät juuri leimua. Periaate on, että ketään ei käännytetä, oli kyse sitten henkilökohtaisista näkemyksistä tai uskonnollisista vakaumuksista. (KL5)

Viisi vuotta suomalaisvaimonsa kanssa yhtä pitänyt gambialainen Ali kuvaa erilaisuuden kunnioitusta puolestaan näin:

En vielä puhu suomea kovin hyvin, eikä englantia ole kummankaan äidinkieli. Väsyneinä emme aina löydä oikeita sanoja, joten joskus tulee yhteydenottoja ja väärinkäsityksiä. Mutta pyydämme ja annamme anteeksi. Kunnioitamme toistemme uskontoja, emmekä koskaan riitele islamista tai kristinuskosta. Toisen pyhiä asioita täytyy arvostaa. (KK1)

Erilaisuuden hyväksymisessä auttavat artikkelien mukaan myös opitut vuorovaikutuksen välineet, kuten avoin itsetäkertominen ja toisen tunteiden arvostaminen. Molempien äänen kuuleminen on erilaisuuden hyväksymisessä kaikista tärkeimpiä avainasioita, sillä ilman sitä päädytään tulkitsemaan toisen viestejä omista lähtökohdista käsin. Tämä puolestaan johtaa haastateltavien mukaan vuorovaikutuskatkoksiin, väärin kuvitelmiin ja jopa vihamielisyyteen. Eräs pariskunta kertoo Kotilieden haastattelussa, miten parisuhdeleiriltä alkanut yhteyden opettelu on avannut väylän erilaisuuden tiedostamiseen ja huonoista toimintamalleista luopumiseen. Suhteen alkuvuosina vuorovaikutuksen haasteita ei tiedostettu, ja ne jäivät arjen keskellä muiden asioiden varjoon. Pirjo-Liisa kertoo:

Emme osanneet keskustella keskenämme, eikä meillä ollut yhteistä sanastoa. Samat sanatkin saattoivat merkitä meille eri asioita. Tulkitsin muiden tunteita ja sanomisia ja järjestelin asioita. Elin omassa maailmassani, jossa ihanteet ja arkikäytäntö olivat kaukana toisistaan. (KL8)

Koska avointa keskusteluyhteyttä ei päässyt suhteeseen syntymään, molemmat tulkitsivat vuorovaikutusta omien kotitaustojensa valossa. Turhautuminen toisen väärin tulkintoihin johti pariskunnan mukaan negatiiviseen kierteeseen, jonka seurauksena tunteiden tunnistaminen tai ilmaiseminen puolisolle ei ollut mahdollista. Jarno kertoo:

Jos yritimme jostain puhua, siitä tuli vain toisen syytelyä ja sinä -viestintää: ”kun sinä et koskaan sitä” ja ”kun sinä aina tätä”. Keskustelut muuttuivat helposti riitelyksi, ja minä sanoin usein, että antaa olla. (KL8)

Erilaisuuden tiedostaminen tarkoittaa lehtitekstien mukaan parisuhteessa myös sitä, että ymmärretään kummankin osapuolen tarpeita ja toiveita myös kahdenvälisen vuorovaikutuksen ulkopuolella. Suhteessa saatetaan kaivata eri määriä esimerkiksi kahdenkeskistä ja muiden kanssa vietettyä aikaa. Kun nämä tarpeet tiedostetaan, voivat pariskunnat sanojensa mukaan tukea toisiaan ja neuvotella molemmille hyviltä tuntuvista vuorovaikutuksen tavoista. Muutoin toisen tarpeet jäävät huomiotta, mikä aiheuttaa vaikeuksia parisuhteen vuorovaikutukseen. Kotilieden esimerkit havainnollistavat asiaa seuraavasti:

Vaimo haluaisi kutsua ihmisiä kylään. Minä sanon, että kutsutaan vaan, mutta pannaan semmoiset säännöt, ettei tarvitse sanoa mitään. Jotta minäkin selviän haasteesta. (KL11)

Sukulaisvierailut ja juhlat sukuni piirissä oli meidän ainoa yhteinen tekemisemme, Pirjo-Liisa kertoo. - Minä koin itseni hylätyksi noissa tilaisuuksissa. Kun pääsimme kotiin, sanoin joskus Pipalle, että hän oli unohtanut minut siellä juhlassa, Jarno muistelee. (KL8)

Johtui erilaisuus suhteessa sitten kulttuurisista, viestintätyyleistä tai lapsuuden perhehistoriasta, voidaan sen tiedostamisen ja hyväksymisen kautta kuitenkin päästä tilanteeseen, jossa parisuhteen osapuolten vahvuudet tukevat toisiaan. Tällaista iloa erilaisista kiinnostuksen kohteista ja viestinnän tyyleistä kuvaavat seuraavat Kodin Kuvalehden esimerkit:

Minä en ole onnellinen ilman musiikkia, ja Pekka on tietokonenörteistä nörtein, jonka langaton tietoverkko yltää kotipuolella Joroisissa aina savusaunalle asti. Olemme kuitenkin myös hyviä ystäviä. Valtataistelua ei ole, meillä on hieno yhteishenki. (KK5)

Ihailen Teron rauhallisuutta, kekseliäisyyttä ja joustavuutta. Hän ei myöskään stressaa, mitä minä taas teen. Muodostamme hyvän tiimin. (KK11)

Sen lisäksi, että toisen erilaisuutta voidaan suhteessa arvostaa, on haastateltavien mukaan mahdollisuus myös oppia itse uutta tai löytää jotain vuorovaikutuksen epäselvyyksien kautta kadotettua. Haastateltava kertoo Kotiliedessä:

Siinä oppii paljon, kun kumppani ei vain vahvista sitä, mitä tiedät jo ennestään, vaan hän haastaa sinut miettimään asioita. Se, että päädyin elämään toinen jalka mustassa

kulttuurissa, on pistänyt minut näkemään asioita uudella tavalla, Monica sanoo.
(KL5)

Mukautumis-diskurssissa parisuhteen vuorovaikutus nähdään siis ensisijaisesti adaptaation ja toisen erilaisuuden hyväksymisen kautta. Erilaisten viestintätyylien kohtaaminen saattaa artikkelien mukaan johtaa monenlaisiin haastaviin vuorovaikutustilanteisiin, mutta diskurssin teksteille ominaista on korostaa ongelmien ratkaisun ja konfliktien hallinnan mahdollisuuksia avoimen ja toisen ymmärtämiseen pyrkivän dialogisuuden avulla.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusaineistosta löydettiin viisi toisistaan poikkeavaa parisuhteen vuorovaikutuksen diskurssia. Sekundaarisuus-diskurssi korosti yhteistä tekemistä sekä parisuhteen alisteisuutta johonkin muuhun läheiseen ihmissuhteeseen tai henkilökohtaiseen elämänvalintaan nähden. Työmaa-diskurssissa painottui puolestaan parisuhteen osapuolten vastuun kantaminen vastavuoroisesta ja positiivisesta viestinnästä. Predestinaatio-diskurssille ominaista oli kuvailla parisuhteen vuorovaikutusta kahden toisilleen tarkoitetun ja viestintäpiirteiltään yhteen sopivan puoliskon välisenä tunteiden ilmaisuna, kun taas huolenpito-diskurssi keskittyi vuorovaikutukseen sitoutumiseen myös vaikeuksien keskellä ja tilanteissa, joissa tunteet heittelevät vihasta epätoivoon ja ahdistuksesta suruun. Mukautumis-diskurssissa vuorovaikutus nähtiin puolestaan keinona ymmärtää puolison toiveita, tunteita ja erilaisia viestintätyylejä.

Diskurssille ominaiset tavat kuvata parisuhteen vuorovaikutusta näkyvät aineistossa käsityksinä ja kokemuksina siitä, mitä pidetään luonnollisena tai tavoittelemisen arvoisena suhteessa. Vuorovaikutussuhteelle ominaiset jännitteet (Guerrero, Andersen & Afifi 2007, 7–8; Trenholm & Jensen 2008, 282) löysivät aineistossa esimerkkinsä molemmista ääripäistä, kun lehtiteksteissä esiintyi korvaamattoman käytännöllisiä omaishoitajia (KL3), emotionaalis-romanttisia rakastavaisia (KK11) tai tyydyttävän platonisessa suhteessa eläviä kommuunivanhempia (KK6). Diskurssien kuvaukset erosivat siis parisuhteen vuorovaikutuksen luonteen ja ilmenemisen esittämisessä, mutta sisälsivät myös vapaaehtoisuuden, henkilökohtaisuuden ja avoimuuden kaltaisia yhteisiä painotuksia. Seuraavaksi kuvaan omien kappaleotsikoidensa alla tutkimusaineistosta ja -tuloksista nousseita johtopäätöksiä liittyen näihin parisuhteen vuorovaikutuksen eroihin ja yhtäläisyyksiin diskurssien kuvauksissa. Lisäksi käsittelen vallan ilmenemistä parisuhteen vuorovaikutuksessa, joka myös nousi esiin aineistosta kiinnostavana teemana.

Parisuhteen vuorovaikutuksen ominaispiirteet

Tutkitut diskurssit kuvaavat parisuhteen vuorovaikutuksen luonnetta ja ilmenemistä omilla, itselleen luonteenomaisilla tavoillaan, joita on esitelty laajemmin ja esimerkein tätä lukua edeltäneessä tulosluvussa. Seuraava taulukko 1 kokoo tulosluvussa esitettyjä havaintoja siitä, millaisia vuorovaikutusilmiöitä parisuhteen vuorovaikutukseen kussakin diskurssissa liitetään ja miten vuorovaikutuksen ymmärretään suhteessa näyttäytyvän.

TAULUKKO 1 Diskurssien vuorovaikutusilmiöt ja vuorovaikutuksen luonne

DISKURSSIT	VUOROVAIKUTUSILMIÖT	VUOROVAIKUTUKSEN YMMÄRTÄMINEN
Sekundaarisuus	Yhdessä tekeminen, tarpeista neuvotteleminen	Tavoitesuuntautuneena toimintana
Työmaa	Sitoutuminen, konfliktien ennaltaehkäisy ja hallinta, muutosviestintä	Jatkuvasti kehitettävänä kompetenssina
Huolenpito	Sosiaalinen tuki, itsestäkertominen, rohkaisu ja empatia	Sukupuolisena piirteenä tai kompetenssina
Mukautumis	Adaptaatio, dialogisuus, ongelmanratkaisu, avoimuus	Kompetenssina, joka lisääntyy parisuhteen vuorovaikutuksessa
Predestinaatio	Läheisyys, pitäminen, avoimuus, odotustenvastaisuus	Piirteinä ja niiden yhteensovivuutena

Kuten taulukosta voi nähdä, naistenlehtien diskurssit näyttävät korostavan parisuhteen vuorovaikutuksesta hyvin erilaisia, jopa toisilleen vastakkaisia, piirteitä ja ilmenemismuotoja. Työmaa- ja mukautumis-diskursseissa korostuvat erityisesti vuorovaikutuksen taitonäkökulma ja ajatus viestintäkompetenssista, jota voidaan suhteessa jatkuvasti kehittää. Työmaa-diskurssissa viestintäkompetenssia lähestytään tilanteen ja toiminnan seurausten arvioinnin kautta: Parisuhteen onnistunutta vuorovaikutusta tukee ongelman tiedostaminen, toimintamahdollisuuksien kartoittaminen ja aktiivinen toimiminen tavoitteiden mukaisesti. Sitoutumista konfliktien hallintaan odotetaan suhteen molemmilta osapuolilta, mutta se saattaa diskurssin kuvauksissa näyttäytyä myös yksilön itsenäisenä toimintana, kuten tiettyjen vinkkien noudattamisena. Mukautumis-diskurssissa taitavana toimintana pidetään puolestaan suhteiden jännitteiden

huomaamista ja muutosta omassa viestinnässä. Kompetenssi ilmenee siis dialogisena ja jännitteitä tasoittavana vuorovaikutuksena pariskunnan välillä.

Kaikki aineistossa esiintyvät diskurssit eivät kuitenkaan tue taitonäkökulmaan keskittyvää käsitystä parisuhteen vuorovaikutuksesta. Predestinaatio-diskurssia määrittävät nimittäin vahvasti parisuhteen osapuolten viestintäpiirteet ja niiden lähes selittämättömällä tavalla syntynyt yhteensopivuus. Läheiseksi koetun vuorovaikutuksen ei siis ymmärretä syvenevän ensisijaisesti ajan kuluessa, vaan sen katsotaan muodostuvan välittömästi tai ikään kuin löytyvän toisilleen sopivan pariskunnan kohdatessa toisensa. Vuorovaikutusongelmien palautuessa persoonakohtaisiin piirteisiin ei konfliktien hallinnalla tai ratkaisulla nähdä olevan keskeistä merkitystä parisuhteen vuorovaikutuksessa. Kriisit ja konfliktit tuodaan diskurssin kuvauksissa itse asiassa esiin vain silloin, kun ne ymmärretään suhteen sitoutumista vähentävinä ja mahdollisesti sen päättävinä käännekohtina.

Työmaa- ja mukautumis -diskurssien taitonäkökulmassa konfliktien onnistunut hallinta nostetaan puolestaan yhdeksi keskeisimmäksi parisuhteen vuorovaikutuksen tavoitteeksi. Predestinaatio-diskurssia lukuun ottamatta naistenlehtien kuvauksissa korostuu siis Trenholmin ja Jensenin (2008, 26) mukainen oletus siitä, etteivät läheisen vuorovaikutussuhteen osapuolten odotukset, tunteet ja toiveet automaattisesti kohtaa toisiaan. Ajattelumallia tukevat myös ne määritelmät, joiden mukaan läheinen vuorovaikutussuhde kehittyy ajan ja vastavuoroisen tarpeisiin vastaamisen kautta (Ruben & Stewart 2006, 251). Diskurssien kuvauksissa parisuhteen vuorovaikutukseen liitetäänkin sitoutumisen, adaptaation ja muutosviestinnän kaltaisia, aktiivista työtä vaativia vuorovaikutusilmiöitä. Predestinaatio-diskurssiin liitetään puolestaan avoimesti tyydyttävän parisuhteen vuorovaikutuksen kannalta keskeisiä vuorovaikutusilmiöitä, kuten läheisyys, pitäminen ja avoimuus. Merkille pantavaa on mielestäni myös se, miten henkilökuvia käytetään tukemaan onnellisen ja toimivan parisuhteen kuvauksia esimerkiksi predestinaatio- ja mukautumis -diskursseissa, kun taas haastavia vuorovaikutustilanteita tai neuvovia artikkeleita lähestytään usein persoonattomammilta tuntuvien kuvituskuvien kautta (ks. esim. KL4, KL9 ja KK13).

Kysymyksenä herääkin, vaikuttaako vapaaehtoisuuden ja henkilökohtaisen valinnan korostaminen yhdessä parisuhteen vuorovaikutuksen kuvausten kanssa siihen, mitä diskurssia pidetään houkuttelevimpana ja tavoitelluimpana? Tätä ei tietenkään tämän tutkielman lähtökohdista pystytä todentamaan, eikä se ole tavoitteenakaan. Parisuhteen vuorovaikutuksen kannalta kiinnostavaa on kuitenkin pohtia, miksi predestinaatio-diskurssissa keskitytään niin vahvasti kuvaamaan vuorovaikutuksen positiivisia puolia. Huomiota voidaan selittää ainakin sillä, että vuorovaikutusprosessia on tutkittu määrittävän esimerkiksi sen osapuolten intentioiden, motivaation, tietojen, taitojen ja kokemusten (Kelly, Fincham & Beach 2003, 743). On siis mahdollista, ettei motivaatiota tai osaamista suhteen jännitteiden käsittelyyn löydy, jos kokemusmaailma tukee predestinoitua suhdekäsitystä tai suhteen oikeutusta määrittellen onnellisuuden tunteen kautta diskurssin kuvauksille tyypilliseen tapaan. Predestinaatio-diskurssin esittäminen muunlaisten parisuhteen vuorovaikutuskuvausten rinnalla voi olla myös toimituksen tietoinen valinta tuottaa lehteen erilaisia tarinoita ja samastumisen kohteita. Tällöin jo toimituksen näkökulmavalinnat ja esitetyt kysymykset ohjaavat haastateltavaa muistelemaan tiettyjä asioita ja valikoimaan kuvauksia tilanteeseen sopivalla tavalla (vrt. Moisander & Valtonen 2006, 69).

Vapaaehtoisuus ja henkilökohtaisuus

Diskurssien kuvauksia parisuhteen vuorovaikutuksesta yhdistää halu henkilökohtaiseen valintaan ja mahdollisuuteen päättää itse, millaisiksi oma suhde ja sen vuorovaikutus muotoutuvat. Yleensä diskurssissa valintoja tekevä yksikkö kuvataan pariskunnaksi, mutta päätösvalta voidaan tyypistetyimmässä muodossaan antaa myös yksilölle. Selkeimmin vapaaehtoisuuden ja henkilökohtaisuuden arvostus näkyy päällisin puolin romanttista ja intensiivistä vuorovaikutusta tukevassa predestinaatio-diskurssissa sekä sekundaarisuus-diskurssin työhön ja elämänvalintoihin liittyvissä kuvauksissa. Niissä pariskunnat eivät neuvottele yhdessä suhteen vuorovaikutuksesta, vaan heitä käsitellään kahtena itsenäisenä yksilönä, jotka tekevät autonomisia päätöksiä liittyen suhteensa senhetkiseen tilaan ja tulevaisuuteen. Suhteen palkkioita ja kuluja punnitaan diskurssien tekstien mukaan jatkuvasti, vuorovaikutusjännitteiden suhdetta tarkastellaan kriittisesti ja lopulta ollaan valmiita uuteen, edellistä tyydyttävämpään suhteeseen. Parisuhde koetaan siis tarpeen vaatiessa korvattavana, jos sen vuorovaikutus

osoittautuu epätydyttäväksi, tai jos siinä pysyminen vaatii liian suuria uhrauksia esimerkiksi töihin tai asumiseen liittyvissä odotuksissa.

Ajattelumalli heijastaa myös laajempia yhteiskunnallisia muutoksia. Pitkään avioero arvoitettiin automaattisesti moraalisesti epäilyttäväksi epäonnistumiseksi, jossa toinen suhteen osapuoli määritettiin syylliseksi ja toinen uhriksi. Liittojen hajoamisesta koitui monenlaisia sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia, joita haluttiin yleisesti ottaen välttää viimeiseen saakka. Myöhemmin suhtautuminen on vaihtunut maritaalisten normien rikkomisesta suhteen osapuolten henkilökohtaiseksi päätökseksi, jolla voi olla myös positiivisia seurauksia. (Adams & Coltrane 2006, 17.) Tämä on näkynyt myös lainsäädännössä. Esimerkiksi Suomessa nykyiseen, vuonna 1929 säädettyyn avioliittolakiin on tehty useita avioeroa helpottavia muutoksia. Huomattavimmat niistä sijoittuvat vuoteen 1987, jolloin määriteltiin esimerkiksi asumuseroon perustuva avioero. (Finlex, 2010.)

Ajattelutapojen ja arvojen muutokset koko yhteiskunnan tasolla ovat mahdollistaneet myös yksilöiden ja joukkoviestimien uudet korostukset esimerkiksi henkilökohtaisen valinnan vapaudesta ja oikeudesta. Mediassa vaikuttavat tosin toisiinsa nähden vastakkaiset diskurssit hyvästä erosta ja terveestä parisuhteesta. Toisaalta korostetaan parin oikeutta päätyä eroon ja mahdollisuutta tehdä se tyylikkäästi ja kaikkia osapuolia kunnioittavalla tavalla (vrt. predestinaatio-diskurssi). Toisaalta esitetään vastapariksi pitkäikäisissä suhteissa monenlaisista kriiseistä selvinneitä pareja ja ylläpidetään näin kuolemaan saakka kestävän sitoutumisen ideaalia (vrt. työmaa- tai mukautumis-diskurssit).

Parisuhteen vuorovaikutuksen henkilökohtaisuutta ja itsemääräämisoikeutta korostavat predestinaatio- ja mukautumis -diskursseissa myös niin sanottujen erilaisten pariskuntien vuorovaikutuksen kuvaaminen. Aikaisemmin yhteiskunnassa ja mediassa on korostunut vahva vaiheteoreettinen tulkinta, jonka mukaan parisuhde syvenee ja vakiintuu tiettyjen vaiheiden kautta, joista viimeisenä pidetään julkista sitoutumista. Tähän liitetään esimerkiksi avioituminen, lasten hankkiminen ja julkisen profiilin luominen. (Trenholm &

Jensen 2008, 315.) Vaiheteoreettinen kuvaustapa on kuitenkin alkanut vaikeutua nyky-yhteiskunnassa erilaisten perhe- ja parisuhderatkaisujen myötä. On herännyt kysymys, miten soveltaa sitä esimerkiksi samaa sukupuolta olevien pariskuntien vuorovaikutukseen, kun erilaiset asenteelliset ja lakisääteiset seikat erottavat sen edelleen naisen ja miehen välisen pariskunnan suhteesta.

Myös tämän tutkielman aineistossa on tuotu esiin esimerkiksi uusperheiden vanhempien tai samaa sukupuolta olevien pariskuntien vuorovaikutusta, mitä voi pitää yleisten suhteen vaiheiden kyseenalaistamisena. Diskurssien kuvauksissa parisuhteen vuorovaikutuksen tyydyttävyyden ja onnellisuuden kumpuavat nimenomaan valinnan vapaudesta, tarkoitti se sitten rekisteröityä parisuhdetta, elämänmittaisen romanssin etsintää uusissa suhteissa tai sitoutumista vaikeuksiin ja erilaisuuteen yleisen muutosta tukevan ilmapiirin aikana. Erilaisten tarinoiden kertomiselle ei ole enää entisen kaltaisia yhteiskunnallisia esteitä, joten niitä esitetään naistenlehtien diskursseissa: ehkä aikansa kuvina ja samastumiskohteen luomisena mahdollisimman monelle lukijalle, ehkä arvoihin kytkeytyvänä kannanottona yhteiskunnan ja ajattelumallien muutoksesta. Joka tapauksessa huomio on valinnan vapaudessa.

Hieman lievempää ja piilotetumpaa muotoa vapaaehtoisuuden ja henkilökohtaisuuden arvostuksesta parisuhteen vuorovaikutuksessa kuvaavat sekundaarisuus-diskurssin perhekuvaukset sekä huolenpito- ja työnteko -diskurssit. Aineistoartikkelit tukevat ensivaikutelman tasolla riippuvaisuutta, korvaamattomuutta ja jopa pakollisuutta: Kukapa jättäisi sokean miehensä, nelilapsisen perheensä tai dementoituneen elinkumppaninsa tyydyttävämmän parisuhteen vuorovaikutuksen vuoksi? Kyse on kuitenkin sekä toimituksellisesta näkökulmarajauksesta että vapaan valinnan käsitteen laajentamisesta yksilötasolta dyadiseen suhteeseen. Erityisesti huolenpito-diskurssi on ominaista kuvata selviytymistarinoiden kautta, jolloin parisuhteen vuorovaikutus nostaa halvaantuneen perheen masennuksesta (KL1) tai auttaa jaksamaan nelilapsisen perheen arkea päivästä toiseen (KK19). Vaikeuksista saatetaan kertoa avoimestikin, mutta suurimmat niistä ovat aina jo takanapäin ja edessä toiveikas tulevaisuus, johon voi suunnata luottavaisella mielellä.

Toimitus rajaa siis näkyviin selviytymisen näkökulman keskittyen parisuhteen vuorovaikutuksen voimaannuttaviin osa-alueisiin, mikä luo vaikutelmaa suhteen säilyvyydestä. Tekstien sisällön yksityiskohtaisempi tarkastelu antaa kuitenkin vinkkejä siitä, ettei asia ole näin yksinkertainen. Eritelty parisuhde saattaa olla vasta alkuvaiheessa (KK20) tai osa uusperheen kokonaisuutta (KK19), jolloin epätydyttäväksi koettu vuorovaikutussuhde on jo ainakin kertaalleen vaihdettu toiseen. Parisuhteen vuorovaikutus kuvataan siis vaikeudet ja ongelmat ratkaisevana vastauksena sillä reunaehdolla, että pettymykset ja epäonnistumiset kuuluvat suhteen dynamiikkaan ja saattavat johtaa vuorovaikutusyhteyden täyteen katkeamiseen. Näin ollen myös nämä artikkelit tukevat näkökulmaa, jonka mukaan parisuhteen vuorovaikutukseen kuuluu vapaus omaan ja oikeaksi koettuun valintaan. Havaintoa henkilökohtaisuuden ja itsemääräämisoikeuden merkityksestä tukevat myös median käytöstä ja vaikuttavuudesta tehdyt selvitykset (ks. esim. Besley 2008). Näissä tutkimuksissa on korostettu juuri yksilön suuntautumista muutokseen omien odotustensa ja halujensa mukaisesti. Tällöin median katsotaan ruokkivan kuluttajansa henkilökohtaista kiinnostusta tarjoamalla hänelle tämän omia arvoja tukevia mediatekstejä (Wetherell, Taylor & Yates 2009, 4).

Edellisten kappaleiden perusteella voisi luulla, että diskurssien esittämät parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaukset tukevat kauttaaltaan yksilön henkilökohtaista valintaa ja individualistisia päätöksiä. Kiinnostavaa on, että niin Kodin Kuvalehdestä kuin Kotiliedestä löytyy kuitenkin myös kuvauksia, jotka nostavat yksittäisten ihmisten sijaan pariskunnan vapaita valintoja toteuttavaksi toimintayksiköksi. Tämä näkyy esimerkiksi työnteko-diskurssin vastavuoroisena panostamisena suhteen vuorovaikutukseen, mukautumis-diskurssin yhteisenä sitoutumisena muutokseen ja suhteen toisen osapuolen erilaisuuteen sekä sekundaarisuus-diskurssin yhteisistä tavoitteista neuvottelemisena ja niihin pyrkimisenä. Näin ollen vapauden, omien tavoitteiden ja riippumattomuuden rinnalla merkityksellisiksi nousevat myös vastuullisuuden, sitoutumisen ja luotettavuuden kaltaiset arvot. Ehkä tämä kertoo siitä, että nykyisessä suoriutumista, menestystä ja itsenäisyyttä korostavassa kulttuurissa kaivataan myös jotain pysyvää ja luotettavaa. Voisiko olla niin, että vaikka kulttuuri koetaan individualistisena ja parisuhteen ideakin esitetään mediassa usein ikuista onnea ja

jännitystä etsivänä (Reid 2007, 84) oma suhde ja sen vuorovaikutus nähdään kuitenkin työnteon arvoisena asiana, jonka kautta suhteen molemmat osapuolet saavat tulla nähdyiksi ja kuulluiksi omana itsenään? Voi olla, että samanaikainen itsemääräämisoikeuden ja parisuhteen eteen tehtävän työn korostaminen kuvaa yritystä toimia kulttuurisesti arvostetulla tavalla kuitenkin niin, että myös omat turvallisuuden tarpeet pääsevät täyttymään.

Avoimuus ja yksityisyys

Viestinnän kehitysnäkökulman mukaan vuorovaikutus voidaan jakaa kulttuuriseen, sosiologiseen ja psykologiseen tasoon. Jaottelun mukaan viestinnän henkilökohtaisuus kasvaa syvemmillä tasoilla mentäessä, ja tällöin puhutaan läheisissä vuorovaikutussuhteissa tapahtuvasta vuorovaikutuksesta. Psykologisen tason viestintänä pidetään esimerkiksi henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kuten pelkoihin ja toiveisiin, keskittyvää viestintää. (Trenholm & Jensen 2008, 28.) Aineistossa avoimuuden merkitys korostui kaikissa diskursseissa. Kuitenkin tulosten mukaan viestinnän ei aina tarvinnut koskea tunteiden jakamista tai henkilökohtaisesti merkittäviä asioita, vaan aineistosta nousivat esiin myös arkinen keskustelu, yhteisistä asioista sopiminen ja vuorovaikutuksen funktioista neuvottelemineen. Vuorovaikutuksen psykologisen tason merkityksen korostamista voidaankin pitää jollain lailla parisuhteen vuorovaikutusta yksinkertaistavana. Arki koostuu aineiston mukaan usein rutiineista ja työnteosta suhteen eteen, jolloin keskustelu keskittyy funktionaalisten asioiden hoitamiseen. Avoimuus tarkoittaa aineistossa sitä, että pariskunnan pystyy keskustelemaan kulloinkin oleellisiksi kokemista asioista ja vastaamaan toistensa viestinnällisiin aloitteisiin. Tämän arkikeskustelun katsotaan myös tukevan henkilökohtaisemmista asioista keskustelua avoimesti.

Avoimuuden ja yksityisyyden välinen jännite on aineistossa läsnä myös siinä, miten pariskunnat käsittelevät henkilökohtaista suhdettaan mediassa. Näyttää siltä, ettei mikään parisuhteen vuorovaikutukseen liittyvä kriisi tai konflikti ole liian suuri tai henkilökohtainen jaettavaksi. Avoimuutta tunnutaan siis arvostettavan niin omassa parisuhteessa kuin julkisissa mediakeskusteluissa. Huomiota tukee tuore tutkimus, jonka mukaan sähköisten viestimien lisääntynyt suosio ja mediasisältöjen muutokset ovat muokanneet avoimuuteen liittyviä

odotuksia julkisempaan suuntaan (Morrison, Kieran, Svennevig & Ventress 2007, 4–5). Myös henkilökohtaisissa suhteissa avoimuuden on tutkittu lisäävän suhteen toisesta osapuolesta pitämistä ja tämän ymmärtämistä (Harden, Ratchford, Satterlee, Scott & Walker 2007, 9).

Kuitenkin tutkimuksissa on todettu myös, ettei avoimuus itsessään lisää tyytyväisyyttä parisuhteeseen, vaan se saattaa taitamattomasti käytettynä myös heikentää luottamusta. Hiljaisuutta voidaan käyttää esimerkiksi suhteen, oman itsen tai toisen osapuolen suojeluun (Harden, Ratchford, Satterlee, Scott & Walker 2007, 9–17), ja vaiheteorioiden mukaan itsestäkertominen laajenee ja syvenee vasta ajan ja vastavuoroisen jakamisen kautta (Guerrero, Andersen & Afifi 2007, 91). Onkin kiinnostavaa pohtia, miksi mediassa avaudutaan niin suoraan ja miten parisuhteen vuorovaikutusongelmien käsittely naistenlehdissä voi vaikuttaa intrapersonaalisella ja relationaalisella tasolla esimerkiksi suhteessa koettuun luottamukseen tai viestijäkuvaan. Koetaanko henkilökohtaisten asioiden paljastaminen mediassa kannattavaksi siksi, että se ymmärretään odotusarvoksi, vai tuntuuko sosiaalisen median suosion kasvaessa julkinen avautuminen nykyaikana luontevalta tavalta jakaa kokemuksia ja mahdollisesti apua vertaisryhmien jäsenille? Ulkoinen rehellisyys ja vaikeiden asioiden kuvaaminen voi myös mahdollisesti herättää ihmisissä arvostusta ja luottamusta: Tämä henkilö ei salaile hankalia asioitaankaan, joten hänen täytyy olla rehellinen ja luotettava.

Valta parisuhteessa

Naistenlehtien tutkimusta on usein lähestytty feministisestä näkökulmasta, jolloin huomio kiinnittyy erityisesti parisuhteessa ilmenevään vallan epätasa-arvoon (Gill 2009, 364). Tämän tutkielman aineistossa on myös havaittavissa oletuksia siitä, että naisen tulee osaavampana ja monipuolisempana viestijänä nähdä taitamattomampaa miestä enemmän vaivaa vuorovaikutuksen toimivuuden eteen. Tämä näkyy teksteissä enimmäkseen epäsuorasti arvostuksina, mutta erityisesti huolenpito- ja työmaa-diskurssissa naislukijoille annetaan myös suoria neuvoja siitä, miten suhteen vuorovaikutusta voidaan hoitaa. Kysymys kuuluu siis, vahvistavatko tutkimani naistenlehdet parisuhteen asymmetristä valta-asetelmaa ja naisen roolia miehen hoivaajana muutoinkin, kun huolenpito-diskurssissa? Millaisena sukupuolten välinen suhde näyttäytyy parisuhteen vuorovaikutuksen

kuvauksissa?

Tutkimusaineistoni 34sta lehtijutusta kuudessa kertojana toimii mies. Tätä taustaa vasten herää kysymys, kuka naisille oikeastaan asettaa hoivavaatimuksia lehdissä ja miksi? Entä minkälaisen näkökulman miehet kuvauksissaan esittävät suhteessa sukupuolten väliseen dynamiikkaan? Feministisen teorian tutkimuksessa kritisoitujen naistenlehtien ja tässä tutkielmassa huolenpito-diskurssin kuvausten mukaan naisen tulee auttaa miestä viestinnässä, sillä hän ei välttämättä osaa taitoa yhtä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti kuin vaimonsa. Aineistossani esiintyvissä miesten kuvauksissa huomio kiinnitetään kuitenkin siihen, miten miehisyyden mallit ja siihen liitetyt käsitykset ohjaavat myös parisuhteen vuorovaikutuksen kehittymistä. Kyse ei siis välttämättä ole ensisijaisesti siitä, millaisia taitoja tai tietoja miehillä vuorovaikutuksen dynamiikasta on vaan siitä, mitä odotuksia he kokevat itselleen asetettavan. Näitä odotuksia peilataan parisuhteen vuorovaikutukseen, mutta ennen kaikkea sosiaaliseen käsitykseen miehisyydestä. Kotilieden reportaasissa ”Vallan haikea humoristi” lainataan haastattelun kirjailijan Petri Tammisen teosta ”Muita hyviä ominaisuuksia” näin:

Meillä päin on edelleen vain yksi tai kaksi tapaa olla miehekäs ja kymmeniä tapoja olla epämiehekäs. Eleetön itsevarmuus on miehekästä...Vanha, isiltä ja isoisiltä opittu miehisuus ei (kuitenkaan) enää toimi. Pitäisi löytää jotain omaa, jonka kanssa muuttuvassa maailmassa tulisi toimeen. Mikään ei tunnu riittävän.

Miehet voivat siis aineiston mukaan kokea sosiaalisia paineita toimia vuorovaikutustilanteissa tietynlaisella, tutulla tavalla, johon liitetään esimerkiksi määrätietoisuus, itsevarmuus ja vähäeleinen tekeminen. Tunteista ei koeta olevan sopivaa puhua, vaikka ne näkyisivät suhteessa vahvastikin. Parisuhteen vuorovaikutus voi joissain tapauksissa toimia poikkeustilana tällaisista odotuksista, mistä kertovat esimerkiksi tutkimustulokset miesten itsestäkertomisen syvyydestä ja laajuudesta parisuhteessa (Dindia & Allen 1992, 118). Voidaan kuitenkin kysyä, missä määrin naistenlehtien representaatioihin parisuhteen vuorovaikutuksesta vaikuttaa se, että haastateltavina toimivat useimmiten naiset tai pariskunnat yhdessä, ja lukijakunta kattaa levikiltään koko Suomen. Jos miehet pohtivat miehisyyttään edelleen vahvuuden ja eleettömän itsevarmuuden kaltaisten kriteerien kautta, kuinka halukkaita he ovat kertomaan

parisuhteensa ongelmista tai omasta heikkoudestaan julkisesti? Entä onko mahdollista, että nämä kuvaukset toimivat jollain tavalla itseään toteuttavina ennusteina tai vahvistavat lukijoidensa käsityksiä miesten tietynlaisesta vuorovaikutuskäyttäytymisestä tai -taidoista?

Naistenlehdet suuntaavat parisuhteen vuorovaikutuksesta käytävää keskustelua myös siinä mielessä, että niiden tekstit keskittyvät yleensä puhumisen merkityksen, tunteiden sanallisen ilmaisemisen sekä konfliktien selvittämisen kaltaisiin verbaalisiin vuorovaikutuksen osa-alueisiin. On kuitenkin tutkittu, että miehet arvostavat suhteissaan puhumisen lisäksi myös tekemistä ja yhteisesti jaettua aikaa (Wood & Inman 1993, 289). Asiasta on toki epärelevanttia tehdä tiukkaa sukupuolikysymystä, sillä sekä miehet että naiset määrittelevät hyvän parisuhteen sisältävän niin sanoja kuin tekoja (Trenholm & Jensen 2008). Voidaan kuitenkin kysyä, että jos miehille ominaisena vuorovaikutuksen muotona pidetään työntekoa parisuhteen eteen, miksei sitä nosteta puhumisen tärkeyden rinnalle naistenlehtien artikkeleissa? Miksi naisille esitetään päättymättömiä vinkkilistoja keskustelun aloittamisesta tunteiden sanoittamiseen, jos heitä pidetään jo lähtökohtaisesti osaavina viestijöinä pelkästään sukupuolensa perusteella? Jos käsitystä rakkautta remontoimalla osoittavasta miehestä pidetään kuitenkin kliseisenä ja vanhentuneena, tulisiko parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksia ja niitä koskevia asiantuntija-artikkelien painotuksia harkita uudelleen?

Merkityksellistä vanhojen stereotyyppisten arvorakenteiden monipuolistumisessa olisi mielestäni parisuhteen vuorovaikutuksen lähestyminen vastavuoroisuuden ja yhdessä neuvoteltujen normien, ei naisen tai miehenkään viestintätyylien ja -tarpeiden kautta. Ei nimittäin ole mielekästä luopua naisille suunnatuista neuvolistoista ja odotuksista vain, jotta lehdissä käytäisiin vahvistamaan miehiä stereotyyppioita esimerkiksi tekemisen tärkeydestä. Kuitenkin on merkityksellistä ymmärtää, että kumppanien erilaiset toiveet ja odotukset pääsevät kohtaamaan vasta silloin, kun tiedostetaan opittujen roolien ja suhteessa tapahtuvien muutosten merkitys viestintäkäyttäytymiseen (Kelly, Fincham & Beach 2003, 743). Kyse ei siis ole ensisijaisesti siinä, millainen mies tai nainen on sukupuolensa edustajana, vaan millaiseksi vuorovaikutus kussakin suhteessa muodostuu: millaisia odotuksia, rooleja ja toimintatapoja siihen on omaksuttu. Tällöin voidaan hylätä

naistenlehdissä edelleen esiintyvä käsitys naisista vuorovaikutuksen ammattilaisina ja miehistä suhteen autettavina osapuolina. Jos näin ei tehdä, voivat miehet kuvaustensa mukaan joutua puolustautumaan näitä ennakkoletuksia vastaan päätyen määrittämään itsensä uhatun miehisiytensä kautta yhtä vahvoin vastastereotypioin. Pahimmassa tapauksessa ennusteet oikeuttavat niiden mukaisen toiminnan, ja miehet vetäytyvät parisuhteen vuorovaikutuksessa vastuusta.

Mitä naistenlehtien teksteistä sitten voisi muuttaa, jotta parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaukset muuttuisivat entistä monipuolisempaan ja stereotyyppittömämpään suuntaan? Yhtenä mahdollisena keinona voisi pitää kertojajäänen monipuolistamista pariskuntien yhteiseen ääneen panostamalla. Tällöin molemmat osapuolet voisivat keskittyä kuvaamaan suhteensa yhteistä vuorovaikutusta joutumatta ensin sukupuolensa edustajana vastaamaan yleisiin viestinnällisiin odotuksiin kulttuurissamme. Lisäksi voisi laajentaa feministiselle teorialle tyypillistä tulkintaa (Gill 2009, 365) siitä, että naisten esittäminen osaavampina viestijöinä on pelkästään heille haitallinen taakka ja kuormitus, josta miehet hyötyvät vähäisimpinä odotuksina ja työntekona. Naisen nostaminen viestinnän ammattilaiseksi leimaa myös miehen tiettyyn rooliin, joka ei anna hänelle liiemmin liikkumispintaa tai joissain tapauksissa edes samastumisen mahdollisuutta. Entä, jos suhteessa nainen onkin hiljainen osapuoli ja mies osaa sanoa ”Minä rakastan sinua”? Miten päästä irti isien ja isoisien puhumattomuuden perinnöstä, jos sitä vahvistetaan jatkuvasti mediassa ja muussa sosiaalisessa ympäristössä? Miten vastata odotuksiin, joita ei tunne omakseen?

Vaikka parisuhteen vuorovaikutuksen esittämiseen naisen ja miehen välisen valta-asetelman kautta voisi edelleen kiinnittää huomiota, on kuitenkin todettava kuvaustapojen monipuolistuneen ja muuttuneen huomattavasti esimerkiksi feministisen tutkimusnäkökulman aloittaessa toimintaansa. Tämänkin tutkielman diskursseissa naiseutta ja miehuutta parisuhteen vuorovaikutuksessa kuvataan eri tavoin. Esimerkiksi Kodin Kuvalehden asiantuntija-artikkeli ”Miksi olisit rakkauden raataja?” sisältää selkeän viestin vastavuoroisuuden ja yhdessä neuvoteltujen rakenteiden tärkeydestä parisuhteen vuorovaikutuksen onnistumiseksi. Myös mukautumis-diskurssi kuvaa sitä, miten erilaiset

viestintätyylit kumppaneilla saattaa olla, ja miten asian tiedostaminen voi auttaa ymmärtämään toista ja suhteen vuorovaikutusta paremmin. Näyttää siis siltä, että naistenlehdissä arvostetaan myös erilaisuutta ja vastavuoroista viestintää, joskin yksilön tai naissukupuolen osaava viestintäkäyttäytyminen voidaan edelleen nähdä tavallisena ja tavoiteltavana asiana.

7 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

Laadullisen tutkimuksen arvioinnissa voidaan käyttää monia erilaisia mittaustapoja. Valituista menetelmistä ja termeistä riippumatta arvioinnin ensisijaisena tavoitteena on tarkastella tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä (Eskola & Suoranta 2008, 210; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 214; Tuomi & Sarajärvi 2009, 134). Lisäksi voidaan puhua esimerkiksi vakuuttavuudesta, uskottavuudesta, siirrettävyydestä, varmuudesta ja vahvistuvuudesta (Eskola & Suoranta 2008, 211–212). *Tätä tutkielmaa arvioidaan luotettavuuden, uskottavuuden, mahdollisen yleistettävyyden ja eettisten tekijöiden näkökulmasta.* Arviointitilanteessa termien valintaa tärkeämpää on niiden sisällöllinen määrittely. Seuraavaksi määrittelenkin, mitä näillä termeillä tarkoitetaan tässä tutkielmassa ja arvioin niiden avulla tehtyä tutkielmaa.

Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida tarkastelemalla sen sisäistä johdonmukaisuutta ja eri osa-alueiden muodostamaa kokonaisuutta. Tällöin huomio ei kiinnity pelkästään tutkimustulosten tai niiden analyysin tarkasteluun, vaan koko tutkimusprosessiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140.) *Seuraavaksi kuvaan tätä prosessia tutkimustavoitteen ja -aiheen rajaamisen, menetelmän sopivuuden ja tutkimuksen suorittamisen arvioinnin kautta.* Ensiksi tarkastelen siis tutkimusasetelman mielekkyyttä ja kiinnostavuutta sekä rajautumista parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksiin naistenlehdissä. Sitten arvioin tutkimusmenetelmän vahvuuksia ja heikkouksia. Lopuksi nostan esiin huomioita tutkimuksen suorittamisen vaiheesta ja kuvaan diskurssien määrittämiseen ja analyysiin liittyviä seikkoja.

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksia naistenlehdissä. Aiheen tutkiminen naistenlehtien representaatioissa tuntui kiinnostavalta, sillä median on tutkittu rakentavan merkityksiä dynaamisesti ja vastavuoroisesti suhteessa kulttuuriin ja sen yksilöihin (Moisander & Valtonen

2006, 69). Lisäksi median toimintatavat ja sille annetut merkitykset ovat muuttuneet huomattavasti 2000-luvulle siirryttäessä. On esimerkiksi tutkittu, että toimitukset ovat siirtyneet valistuksellisista ja tiedottavista tavoitteista yhä enemmän kohti yleisön käsitettyjä mieltymyksiä tukeviin tavoitteisiin. (Luostarinen & Uskali 2004, 466.) Naistenlehtien representaatioiden analyysin avulla voidaan siis tehdä tulkintoja siitä, millaisena sosiaalinen todellisuus ja parisuhteen vuorovaikutus niiden mukaan näyttäytyvät. Samalla tiedetään median rajaavan näkökulmiaan sen mukaan, mitä ajattelee kuluttajiansa odottavan (Fairclough 1997, 53). Parisuhde koskettaa puolestaan aikuisväestön suurinta osaa, ja siihen liitetään sosiaalisen tuen, turvallisuuden sekä läheisyyden ja rakkauden kokemisen kaltaisia positiivisia vaikutuksia (Kontula 2009, 8, 25). Parisuhteen yksilökohtaisen ja yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi se tuntui tärkeältä tutkimuskohteelta.

Aineiston rajaamisessa päädyttiin tässä tutkielmassa siihen, ettei naistenlehtiä käytetty kannesta kanteen määrittävänä aineistokokonaisuutena. Sen sijaan tarkastelun kohteeksi valittiin parisuhteen vuorovaikutusta käsittelevät lehtitekstit. Tutkimusaineistostani rajautuivat siis pois mainokset, joten lehtien visuaalinen tulkinta jäi tältä osin vajaaksi. Lin ja Yeh (2009, 61–62) muistuttavat mainosten muokkaavan lukijoidensa merkityksenannon prosesseja sosiaalisen, kulttuurisen, psykologisen ja historiallisen symbolismin kautta. Kuvat saattavat heidän mukaansa vaikuttaa jopa identiteetin muodostumiseen, sillä ne luovat nykyaikaisia myyttejä parisuhteeseen ja sukupuolirooleihin liittyvistä sosiaalisista odotuksista. Toisaalta naistenlehtien visuaalisuutta on aiemmin tutkittu paljon juuri mainosten kautta, jolloin myös analyysi on käsitellyt esimerkiksi kauneuden, vartalon koon ja muodon kysymyksiä (Gill 2009, 349).

Tässä tutkielmassa visuaalisuuden merkitys naistenlehdissä otettiin huomioon niin, että aineistona käytettyjen lehtitekstien valo- ja kuvituskuvista tehtiin parisuhteen vuorovaikutusta kuvaavia havaintoja ja päätelmiä. Kysymyksinä olivat esimerkiksi seuraavat: Tukevatko valitut kuvat tekstiä vai ovatko ne sen kanssa ristiriidassa? Mitä viestiä kuvilla halutaan välittää? Entä millaisen kuvan ne antavat parisuhteen vuorovaikutuksesta? Kuvien tarkastelu ei ollut systemaattista tai kovin yksityiskohtaista, vaan sen tarkoituksena oli tukea ja

monipuolistaa diskurssien kuvauksia. Kuvituksen huomioiminen osana toimituksellista prosessia ja mahdollisuus tehdä tulkintoja myös siitä lisäsi kuitenkin osaltaan tutkimuksen luotettavuutta ja analyysin syvyyttä. Tietyt parisuhteen vuorovaikutukseen liittyvät ilmiöt kuten läheisyys tai valtasuhteet ilmenivät nimittäin kirjoitetun tekstin lisäksi selkeästi myös kuvista. Lisäksi Kotiliesi ja Kodin Kuvalehti ovat aikakauslehtinä luonteeltaan visuaalisia jo lähtökohtaisesti, mikä ohjaa myös lukija-katsojan tulkintojen muodostumista.

Mainosten lisäksi tutkimusaineiston ulkopuolelle jäivät Kodin Kuvalehden ihmissuhdepalstan kirjoitukset sekä lukijoiden lähettämät palautteet. Gillin (2009, 362) mukaan monidiskursiivisuus on naistenlehdille tyypillinen toimituksellinen valinta, jonka avulla eri tekstityypit voivat vahvistaa tiettyä ideologista kokonaisuutta. Samaa interpersonaalista ilmiötä voidaan siis esitellä samassa julkaisussa hyvin erilaisten kielellisten ja sisällöllisten valintojen kautta. Parisuhteen vuorovaikutus voidaan esimerkiksi kuvata kipua ja tuskaa tuottavana mahdottomuutena ihmissuhdepalstan lukijakommenteissa, idealisoituna keinona selvittää suhteen kriisitilanteesta koskettavassa tositarinassa tai humoristisia väärinkäsityksiä sisältävänä toimintana pääkirjoituksessa. Kaikki nämä voisivat kuitenkin vahvistaa esimerkiksi naisen roolia suhteen vuorovaikutuksen ylläpitäjänä. Voidaankin olettaa, että rajatessani ihmissuhdepalstan ja yleisönosaston kirjoitukset tutkimukseni ulkopuolelle menetin tietyn niille ominaisen osan parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksesta.

Tässä tutkielmassa kiinnostuksen keskiöön nousivat kuitenkin toimituksen sanottamat parisuhdekuvaukset. Lisäksi palstat, joissa lehden asiantuntija vastaa lukijoiden lähettämiin kysymyksiin ihmissuhteista ovat olleet naistenlehtien tekstityypeistä tutkituimpia. Sen sijaan interpersonaalisten ilmiöiden kuten parisuhteen vuorovaikutuksen diskursiivista rakentumista on tutkittu huomattavan vähän. (ks. Gill 2009, 349.) Valinta kytkeytyy myös aikaresursseihin, sillä ihmissuhdepalstan ja yleisönosastokomenttien sisällyttäminen tutkimusaineistoon olisi laajentanut työtäni huomattavasti. Koska en tarkastellut lehtiä kokonaisuuksina, en myöskään tehnyt vahvoja tulkintoja niiden muodostamista ideologioista, vaan lähestyin parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksia diskurssien kautta ja esittelin niistä nousevia havaintoja.

Aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja diskurssianalyysia yhdistelevä *tutkimusmenetelmä* antoi monipuolisen mahdollisuuden tulkita lehtiteksteissä esitettyjä parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksia. Tutkimustavoitteeseen nähden valittu menetelmä tuntui tarkoituksenmukaiselta, ja sen avulla saatiin selville niitä diskursseja, joita naistenlehdissä esitettiin parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksista. Sisällönanalyysin hyödyntäminen mahdollisti tekstien aineistolähtöisen tarkastelun ja niistä nousseiden teemojen erittelyn, kun taas diskurssianalyysin soveltaminen tarjosi apuvälineitä näiden teemojen yksityiskohtaisempaan puhettavalliseen tarkasteluun.

Kahden toisaalta läheisen ja toisaalta erilaista tietoa tuottavan aineiston analyysimenetelmän yhdistäminen samassa tutkielmassa ei kuitenkaan ollut ongelmatonta. Aineiston laajuus palveli hyvin sisällönanalyysin avulla tehtyä teemoittelua ja parisuhteen vuorovaikutuksen diskurssien muodostamista. Analysoitavien artikkelien määrästä ja tutkimusmenetelmien yhdistämisestä johtuen oli kuitenkin mahdotonta keskittyä yksityiskohtaisen tarkasti kaikkiin kielellisesti kiinnostaviin yksityiskohtiin, kuten väliotsikoihin, kuvateksteihin tai edes kuviin. Tämä ei tosin ollut tutkielman tavoitteenakaan, vaan haasteeksi nousi raportoinnin selkeys lukijan näkökulmasta. Tutkimusmenetelmän suhdetta tutkimuksen tavoitteeseen sekä tulosten analysointiin ja tulkintaan tarkasteltiin kyllä kaikissa tutkimuksen vaiheissa, ja luvussa 4 pyrittiin tarpeellisella laajuudella kuvaamaan lukijalle, missä suhteissa valittu analyysimenetelmä muistuttaa aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja toisaalta diskurssianalyysia. Voi kuitenkin olla, että tätä pohdintaa olisi pitänyt sisällyttää mukaan vielä enemmän esimerkiksi tuomalla laajemmin esiin, mitä piirteitä diskurssianalyysista ei käytetyssä menetelmässä ole hyödynnetty.

Tutkimuksen suorittamisen vaiheessa diskursseja määriteltiin aineistosta viisi kappaletta, joista jokaista havainnollistettiin useammalla esimerkillä. Esimerkkien valinnassa pyrittiin huomioimaan niin Kodin Kuvalehden kuin Kotilieden lehtitekstit, vaikka vertailevaan asetelmaan ei millään tasolla pyrittykään. Esimerkkejä ei kuitenkaan voitu antaa jokaisesta analyysin kannalta merkityksellisestä kohdasta, vaan niitä käytettiin argumentoinnin tukena

perustelemaan tehtyjä havaintoja ja kuvaamaan aineiston jäsentelyn tapaa. Esimerkkien valinnassa pyrittiin myös huomioimaan jokaisen diskurssin käsittelyssä jollain lailla eri kerronnan piirteitä, kuten visuaalisuutta, sanatason valintoja ja kontekstia lehden kokonaisuudessa. Esimerkit määritettiin tunnistetiedoin ja tutkielmaan sisällytettiin liitteeseen 1, jonka kautta lukijalla on mahdollisuus tutustua tutkimusaineistona käytettyihin lehtiteksteihin kokonaisuudessaan. Näin hän pystyy itse muodostamaan näkemyksensä lehtien esittämistä parisuhteen vuorovaikutuskuvauksista ja esitettyjen diskurssien osuvuudesta, sillä tämä tutkielma kuvaa laadulliselle tutkimukselle ominaiseen tapaan (vrt. Metsämuuronen 2008, 12) tekijänsä ymmärryksen ja lähtökohtien muovaamaa käsitystä tutkimusaineistosta.

Esimerkkien liittämisen artikkeleihin ja artikkeleiden tunnistetietojen kokoamisen voi osaltaan olettaa parantavan tutkielman luotettavuutta. Lisäksi luokittelu palvelee sitä näkemystä totuuden luonteesta, jolle tutkielma pohjautuu. Tässä tutkielmassa hylätään nimittäin korrespondenssiteorian käsitys totuudesta aistein todennettavissa olevana, objektiivisena ja muuttumattomana kokonaisuutena ja määritellään inhimillisen totuuden muodostuvan sen sijaan kielen ja sopimusten kautta jaettuna ymmärryksenä. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 135) nimeävät näkökulman konsensukseen perustuvaksi totuusteoriaksi, jonka lähtökohdista tehtyä tutkimusta voidaan heidän mukaansa arvottaa havaintojen luotettavuuden ja puolueettomuuden kautta. Tällöin merkitykselliseksi nousee juuri riittävien ja relevanttien esimerkkien tarjoaminen tutkimusmateriaalista, jotta lukija voi tehdä omia tulkintojaan ja arvioida työssä esitettyä argumentointia (Auerbach & Silverstein 2003, 86).

Aineiston erittelyn ja tarkastelun apuna käytettiin diskurssianalyysin traditiosta mukailtuja apukysymyksiä (ks. s. 38), jotka osoittautuivat suureksi osin käyttökelpoisiksi. Niiden avulla pystyi tarkastelemaan lehtitekstien muodostamia laajoja kokonaisuuksia pienempinä kokonaisuuksina, mikä auttoi myös artikkelien teemoittelussa. Artikkelit tuottivat kuitenkin eri kysymyksiin eri määriä vastauksia; kaikki kysymykset eivät nousseet jokaisessa tekstissä merkittävään asemaan. Esimerkiksi muutos-metaforan merkitys nousi vahvasti esiin mukautumis- ja työnteko-diskursseissa, kun taas sekundaarisuus-diskurssissa

vastaavanlaista tietyn sanaperheen vaikutusta ei ollut nähtävissä. Tutkimuksen suorittamisen vaiheessa haasteeksi nousi siis merkittävien kysymysten esittäminen ja niihin keskittyminen, sillä diskurssianalyttiseen tarkkuuteen ei tekstien tulkinnassa pyritty.

Kysymykset nostivat esiin myös haasteita, kuten kuka teksteissä pääsi ääneen ja sai määritellä parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaukset (ks. aineiston analyysin apukysymyslista s. 38). Tässä tapauksessa ongelmaksi muodostui se, että lehtitekstejä lukemalla ja katsomalla oli mahdotonta saada selville, missä määrin niissä esitetyt parisuhteen vuorovaikutuksen kuvaukset ilmensivät artikkeleissa haastateltujen ihmisten, toimittajan tai kuvaajan ajatuksia. Esimerkiksi epäsuora kerronta voi olla haastatellun sanoista suoraan mukailtua tekstiä tai toimittajan omaa havainnointia, tulkintaa ja tiivistystä. Lisäksi haastateltujen valintaan, haastattelukysymyksiin tai haastattelutilanteeseen pääseminen jälkikäteen oli mahdotonta. Tekstejä lukiessa muodostui mielikuva, että parisuhteen vuorovaikutusta määrittelivät usein haastateltavat naiset, mutta huomio saattaa olla virheellinen. Sen sijaan valinnat saattavat palautua toimittajaan, toimituspäällikön, toimittajan, mahdollisen haastateltavan ja tutkijan omien tulkintojen heijastukset. Koska tutkimustehtävänä oli tarkastella parisuhteen

Uskottavuus

Uskottavuus tarkoittaa laadullisen tutkimuksen arvioinnissa muun muassa sitä, onko tulosten esittelyssä tavoitettu aineistolle ominaiset piirteet ja vastaavatko niistä tehdyt tulkinnat aineistosta ilmeneviä käsityksiä (Lincoln & Guba 1985, 290). Tässä tutkielmassa haasteita aineiston autenttisuuden kunnioittamiselle aiheutti kysymys siitä, kenen ääni oikeastaan laskettiin tutkimusaineistosta esiin nousevaksi ja tutkimuksen kohteena tarkasteltavaksi ääneksi. Koska aineistoni koostui valmiista lehtiteksteistä, oli niissä samaan aikaan läsnä ainakin toimituspäällikön, toimittajan, mahdollisen haastateltavan ja tutkijan omien tulkintojen heijastukset. Koska tutkimustehtävänä oli tarkastella parisuhteen

vuorovaikutuksen representoitumista naistenlehdissä, nousi tekstin taso ja todellisuus tietenkin siksi ”aineiston ääneksi”, jota minun tuli nostaa esiin tuloksissa ja niiden analyysissa. Tämän asian tiedostaminen ei silti välttämättä takaa sitä, että olen kaikissa tilanteissa osannut keskittyä objektiivisesti kielen käytön tarkasteluun sen sijaan, että esimerkiksi etsisin tutkimustehtävälle ja -menetelmälle epäominaiseen tapaan totuutta tekstin takaa tai omista tulkinnoistani pohtien esimerkiksi, puhutaanko tekstissä haastateltavien vai toimittajan äänellä.

Tutkimusaineiston rajaaminen kahden naistenlehden vuosikertaan tarjosi kohtuullisen laajan kuvan parisuhteen vuorovaikutukseen liittyvistä kuvauksista, ja aineiston kylläntymispiste saavutettiin. Tämä ei kuitenkaan johdu suoraan aineiston määrästä vaan sen laadusta eli tiettyjen teemojen toistumisesta (Eskola & Suoranta 2008, 62). Voidaankin olettaa, ettei aineiston laajentaminen olisi tuottanut enää uusia parisuhteen vuorovaikutuksen diskursseja, jollei tavoitteena sitten olisi ollut vertaileva tutkimus joidenkin muiden lehtien välillä.

Aineiston laaja koko kavensi kuitenkin myös diskurssianalyysin käyttömahdollisuuksia tutkimusmenetelmänä. Näin suuresta aineistosta pystyin luomaan yleiskuvaa diskursseista sekä niiden kielellisistä ja visuaalisista valinnoista ja nostamaan ikään kuin esimerkinomaisesti näkyviin kiinnostavia yksityiskohtia otsikkoihin, kuvateksteihin, valokuviin tai muihin toimituksellisiin valintoihin liittyen. Rajoittamalla tutkimusaineiston määrää olisin puolestaan pystynyt käsittelemään tätä tekstien mikrotasoa enemmän, mikä olisi antanut kiinnostavaa ja havainnollista tietoa toimitusten käyttämisestä kielellisistä sosiaalisen todellisuuden luomisen keinoista.

Mahdollinen yleistettävyys

Laadullista tutkimusta on Tuomen ja Sarajärven (2009, 138–139) mukaan arvioitu siirrettävyyden kriteerillä eli sillä, missä määrin tutkimustulokset ovat yleistettävissä toiseen kontekstiin. Eskola ja Suoranta (2008, 68) puhuvat puolestaan mahdollisesta yleistettävyydestä. Heidän mukaansa tulosten siirrettävyys voi siis tietyissä tilanteissa ja tietyin ehdoin onnistua, vaikkeivät laajemmat yleistyksyet olekaan mahdollisia sosiaalisen todellisuuden monimuotoisuuden vuoksi. Myös MacDonald (2003,9) esittää, että viestinten

muoto ja vaikuttavuus rajoittuvat ja jollain lailla myös määrittävät lukijakuntansa mukaisesti. Näin ollen teksteistä tehtyjä tulkintoja ei voi suoraan siirtää tilanteesta toiseen. Seuraavaksi arvioin lyhyesti sitä, millaisia tutkimusaineistona hyödyntämäni naistenlehdet luonteeltaan ovat, ja miten se puolestaan voi vaikuttaa tulosten siirrettävyyteen muihin konteksteihin.

Vaikka Kodin Kuvalehti on myös miesten keskuudessa luetuin suomalainen naistenlehti, koostuu sen suurin lukijakunta kuitenkin naisista. Näin on myös Kotilieden kohdalla. Edelleen julkaisujen keskimääräinen lukijaikä vaikuttaa sisältöjen painotuksiin. Ei siis ole syytä olettaa, että tämän tutkielman esittelemät diskurssit olisivat suoraan löydettävissä esimerkiksi Demin, Cosmopolitanin ja Trendin kaltaisista nuorten naisten lehdissä esiintyvistä parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksista. Laajalevikkisimpinä ja luetuimpina naistenlehtinä ne avaavat kuitenkin näkökulmaa niihin parisuhteen vuorovaikutuksen määrittäisiin, joiden on oletettu kiinnostavan vuonna 2010 suomalaisia naisia parikymppisistä keski-ikäisiin. Vaikkei lehtien kuvausten voida yleistää heijastavan yleisiä yhteiskunnallisia arvostuksia suoraan tai kokonaisvaltaisesti voisi siis olettaa, että ne kuvaavat jollain tavalla lukijakuntansa ikäisten naisten käsitys- ja kokemusmaailmaa. Tästä kertoo myös se, että yksin Kodin Kuvalehteä lukee lähes joka neljäs 25–54 -vuotias suomalaisnainen (Levikintarkastus Oy, 2010).

Lehtien omaksuma yleinen ja lukijoidensa arkea lähelle tuleva toimituksellinen linja näkyy esimerkiksi siinä, etteivät ne ole spesifioituneet yksittäisiin teemoihin kuten muotiin tai ruokaan, vaan käsittelevät laajasti suomalaisten arkea ja juhlaa. Lehtiteksteissä ilmiöitä esitellään puolestaan erilaisista näkökulmista ja tarjotaan näin mahdollisimman laajalle joukolle mahdollisuus samastua diskursseihin ja toisaalta muuttaa mieltään elämäntilanteidensa muuttuessa. Tällä tavalla välttyään Stephensonin (2007, 615) esittämältä diskurssien rajoittuneisuudelta, joka ohjaa naistenlehtien sisällöstä tietoisesti voimauttavaa, mutta arjesta irrallista ja haaveenomaista fantasiaa. Tällöin lehtiä luetaan arjen helpotukseksi ilman, että sisällön koettaisi millään lailla reflektoida omaa elämää. Nyt voidaan kuitenkin olettaa, että lehtien kuvaukset parisuhteen vuorovaikutuksesta kiinnittyvät myös lukijoidensa arkeen, käsityksiin ja kokemuksiin. Jos näin on, tutkielman tulokset

voisivat mahdollisesti olla sovellettavissa muihinkin konteksteihin, joissa naistenlehtien lukijakunta toimii ja vaikuttaa. Vaatisi kuitenkin lisätutkimuksia pystyä todentamaan, että samantyyllisiä parisuhteen vuorovaikutuksen kuvauksia löytyisi esimerkiksi television perhedraamoista, ystäväysten välillä käydyistä keskusteluista tai muista naistenlehdistä.

Eettiset kysymykset

Käytin tutkimusaineistonani valmiita mediatekstejä, joten vältyin monelta uuden aineiston keruuseen liittyvältä haasteelta (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Kodin Kuvalehden ja Kotilieden tekstien valikoituminen aineistokseni nosti kuitenkin esiin omat eettiset kysymyksensä, joiden käsittelyä pyrin seuraavaksi kuvaamaan. Ensiksi jouduin pohtimaan käsitteen määrittelyllisten valintojeni vaikutusta tiedon hankintaan ja tutkittavien lehtitekstien lopulliseen valintaan käydessäni sähköpostikeskustelua Kodin Kuvalehden toimitussihteerin Mari Karttusen kanssa. Olin ennen tutkimuksen alkua yhteydessä molempien lehtien toimituksiin, ja kerrottuani tutkielmani lähtökohdista minulle lähetettiin lehtien vuosikerrat. Samalla sitouduin lähettämään valmiin tutkielman toimituksiin ja kertomaan jo tutkielman alkuvaiheessa, miten määrittelen parisuhteen vuorovaikutuksen ja valitsen sitä koskettavat lehtitekstit. Kerroin tutkimussuunnitelmani avulla senhetkisistä rajauksistani ja niiden mahdollisesta muuttumisesta tutkimusprosessin kuluessa. Yhteys toimituksiin ei mielestäni ohjannut työskentelyäni, sillä tutkielmalleni ei yritetty asettaa rajoituksia, esittää odotuksia tai pyytää näyttämään tekstiä työskentelyprosessin aikana. Toimeksianto ei myöskään tullut toimituksilta, enkä näin ollen saanut heiltä esimerkiksi taloudellista tukea.

Toinen eettinen kysymys koski mediateksteissä esiintyneiden ihmisten suojaa ja oikeutta vaikuttaa omien tarinoidensa käyttöyhteyteen. Tutkimusaineistoksi valitsemani tekstit olivat jo ilmestyneet naistenlehdissä ja tätä kautta siirtyneet henkilökohtaisista julkisiksi. Pohdin kuitenkin sitä, oliko minulla oikeus irrottaa kipeitäkin kertomuksia julkaisuyhteydestään käyttääkseni niitä omien tutkimustavoitteideni mukaisesti parisuhteen vuorovaikutuksen tarkasteluun. Lehtien tiedonantajat ovat esimerkiksi voineet haluta rohkaista tarinoillaan muita, samoissa vaikeuksissa olevia lukijoita ja jakaneet siksi julkisesti lapsensa

kuolemaan, puolionsa vammautumiseen tai omaan uupumiseensa liittyviä tunteja. Vaikka kyseiset kertomukset sisältävät myös parisuhteen vuorovaikutukseen liittyvää ainesta, ei sitä ole tarkoitettu ensisijaisen tarkastelun kohteeksi.

Ratkaisin tässä tutkielmassa kysymyksen niin, että sisällytin materiaaliin kaikki parisuhteen vuorovaikutuksen yhdeksi teemaksi nostavat lehtitekstit, mutta harkitsin esimerkkejä valitessani kertomusten henkilökohtaisuutta ja korvattavuutta muiden samantyyppisten esimerkkien kanssa. Lisäksi viittasin esimerkeissä esiintyviin haastateltaviin vain etunimellä tai kiertoilmauksilla, kuten artikkelissa haastateltu henkilö, pariskunta jne., jolloin vältyin vaikutelmalta, että kommentoisin yksittäisten henkilöiden elämäntilanteita diskurssien analysoinnin ja tulkinnan sijaan.

8 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, millaisena parisuhteen vuorovaikutus representoituu naistenlehdissä. Aineistosta löytyi viisi parisuhteen vuorovaikutusta kuvaavaa diskurssia, jotka nimettiin seuraavasti: sekundaarisuus-, työmaa-, huolenpito-, mukautumis- ja predestinaatio -diskurssi. Diskurssista riippuen parisuhteen vuorovaikutus esitettiin joko kehitettävissä olevana taitona tai persoonakohtaisina ja muuttumattomina piirteinä. Diskursseissa korostuivat esimerkiksi avoimuuden ja yksityisyyden sekä itsenäisyyden ja läheisyyden väliset jännitteet. Myös valta parisuhteen vuorovaikutuksessa nousi kiinnostavaksi tarkastelukohteeksi, sillä esimerkiksi huolenpito-diskurssi esitteli naiset sukupuolensa perusteella taitavampana ja näin ollen vastuullisempina viestijäosapuolena parisuhteessa.

Diskurssien erilaisista korostuksista huolimatta kaikissa ilmeni itsenäisten ja vapaaehtoisten valintojen arvostus sekä tyytyväisyyden merkitys parisuhteen vuorovaikutuksessa. Oli kyseessä sitten sitoutuminen vanhemmuuteen ja perheestä huolehtimiseen, yhteiseen työntekoon parisuhteen puolesta tai ”sen oikean” etsimiseen ja löytämiseen, koettiin parisuhteen vuorovaikutus tyydyttäväksi juuri valinnan vapauden tiedostamisen ja toteuttamisen kautta. Tietoa voisi hyödyntää esimerkiksi parisuhdeterapian tai erilaisten parisuhdeleirien konteksteissa, sillä tulosten perusteella vaikeista kriisitilanteista tai suhteen osapuolten perustavanlaatuisesta erilaisuudesta on mahdollisuus selvittää suhdetta lopettamatta, jos vuorovaikutus koetaan vapaaehtoisena ja se ymmärretään kehitettävissä olevana kompetenssina toisiinsa sopivien piirteiden sijaan.

Jatkotutkimushaasteita parisuhteen vuorovaikutuksen ja naistenlehtien kontekstissa on useita. Tässä tutkielmassa vuorovaikutusta tarkasteltiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja diskurssianalyysia yhdistelevän menetelmän avulla, mutta samasta tutkimusaineistosta olisi kuitenkin saanut kiinnostavia

tuloksia myös muilla menetelmärajausilla. Narratiivinen analyysi olisi antanut mahdollisuuden tarkastella parisuhdetta tarinana, jolloin siihen liitetyt yleiset ajattelu- ja toimintatavat, merkitykset ja asenteet olisivat nousseet erityisen kiinnostuksen kohteeksi. (Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L. & Himberg, T. 2010.) Näin olisi voinut tarkastella yksityiskohtaisemmin esimerkiksi tutkimusaineistosta esiin nousutta diskurssia uuden oppimisesta ja työnteon merkityksestä: Millaista parisuhteen vuorovaikutus oli kertomuksen alkutilanteessa? Kuka otti aktiivisen roolin sen muutoksessa, ja mihin lopputuloksiin tilanteessa päädyttiin? Millaisten vaiheiden kautta tarinaa kuljetettiin, ja mitä tämä kertoo taustalla vaikuttavista arvostuksista?

Metafora-analyysin avulla olisi puolestaan voinut selvittää, millaisia merkityksiä parisuhteen vuorovaikutukseen kuvakielen kautta liitetään. Tällöin olisi päässyt tarkastelemaan syvemmin mediateksteissä ilmeneviä stereotyyppioita ja myyttillisiä ilmauksia, kuten ”Parisuhteessa kaikki ongelmat selviävät puhumalla” tai ”Puolisosi täydentää sinut kokonaiseksi, ja vasta yhdessä olette täysiä”. Lähestymistapa olisi antanut hyvät lähtökohdat myös kuvausten taustaoletusten tulkintaan siitä, mitä parisuhteen vuorovaikutuksen piirteitä pidetään arvostettuina, itsestään selvinä tai yleisinä. (vrt. Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L. & Himberg, T. 2010.) Metafora-analyysin avulla olisi voinut myös tarkastella, tukevatko mainoksissa esiintyvät myyttiset kuvaukset tekstien vastaavia kuvauksia parisuhteen vuorovaikutuksesta.

Tutkimus nosti esiin myös erilaisia parisuhteen vuorovaikutukseen liittyviä arvostuksia, joiden ilmenemistä on tarkasteltu johtopäätös-luvussa. Arvojen ilmenemiseen naistenlehtien parihdekuvauksissa olisi kuitenkin kiintoisaa syventyä tarkemminkin esimerkiksi Shalom Schwartzin kehittämän arvotypologian (Davidovin, Schmidtin & Schwartzin, 2008, mukaan) avulla. Tällöin päästäisiin tarkastelemaan eri näkökulmasta esimerkiksi tutkielmassa esiin nousseiden avoimuuden ja yksityisyyden tai individualistisuuden ja yhteisöllisyyden välisiä jännitteitä ja tarkastelemaan näitä yksittäisiä arvoja osana laajempaa arvohierarkiaa. Tässä ajassa kiinnostava arvoihin kytkeytyvä näkökulma olisi myös tarkastella sitä, millaisia odotuksia parisuhteen vuorovaikutuksen representaatioihin liitetään sukupuolinäkökulmasta.

Rekisteröityjen parisuhteiden ja sukupuolineutraaliuden idean korostuessa voisi tarkastella esimerkiksi sitä, miten nainen ja mies representoidaan, miten heidän roolinsa parisuhteen vuorovaikutuksessa ymmärretään ja millaisia muutoksia näihin kuvauksiin on mediassa muodostunut viimeisten vuosikymmenten aikana.

KIRJALLISUUS

Adams, M. & Coltrane, S. 2006. Framing divorce reform. Media, morality, and the politics of family. *Family Process*, 46 (1), 17–34.

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2. pain. Tampere: Vastapaino.

Altman, L. & Taylor, D. 1973. Social penetration. New York: Holt, Rorehart & Winston.

Auerbach, C. F. & Silverstein, L. B. 2003. Qualitative data. An Introduction to coding and analysis. New York: University Press.

Bachen, C. M. & Illouz, E. 1996. Imagining romance. Young people's cultural models of romance and love. *Critical Studies in Mass Communication*, 13 (4), 279–308.

Baxter, L. A. & Braithwaite, D. O. 2008. Engaging theories in interpersonal communication. Multiple perspectives. Thousand Oaks: Sage.

Baxter, L. A. & Montgomery, B. M. 1996. Relating. Dialogues and dialectics. New York: Guilford.

Berger, C. R. & Calabrese, R. J. 1975. Some explorations in initial interactions and beyond. Toward a developmental theory of interpersonal communication. *Human Communication Research*, 1 (4), 99–112.

Besley, J. C. 2005. Entertainment television and its interactions with individual values in explaining political participation. Paper presented at International Communication Association Annual Meeting, New York, 1–38.

Besley, J. C. 2008. Media use and human values. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 85 (2), 311–330.

Blackman, L. 2006. Inventing the psychological. Lifestyle magazines and the fiction of autonomous self. Teoksessa J. Curran & D. Morley (toim.) *Media and Cultural Theory*. New York: Routledge, 209–220.

Bullis, C., Clark, C. & Sline, R. 1993. From passion to commitment. Turning points in romantic relationships. Teoksessa P. J. Kalbfleisch (toim.) *Interpersonal communication. Evolving interpersonal relationships*. Hillsdale: Erlbaum, 213–236.

Burgoon, J. K. 1978. A communication model of personal space violations. Explication and an initial test. *Human Communication Research*, 4 (1), 129–142.

Burroughs, J. E., Shrum, L. J. & Rindfleisch, A. 2005. Does television viewing promote materialism? *Journal of Consumer Research*, 32 (3), 473–479.

Coleman, R. 2008. The becoming of bodies. *Feminist Media Studies*, 8 (2), 163–179.

Courtney, A. E. & Lockeretz, S. W. 1971. A woman's place. An analysis of the roles portrayed by women in magazine advertisements. *Journal of Marketing Research*, 8 (1), 92–95.

Davidov, E., Schmidt, P. & Schwartz, S. 2008. Bringing values back in. The adequacy of the European social survey to measure values in 20 countries. *Public Opinion Quarterly*, 72 (3), 420–445.

Dindia, K. & Allen, M. 1992. Sex differences in self-disclosure. A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 11 (2), 106–124.

Dindia, K. & Emmers-Sommer, T. M. 2006. What partners do to maintain their close relationships. Teoksessa P. Noller & J. A. Feeney. Close relationships. Functions, Forms and processes, New York: Psychology Press, 305–324.

Dindia, K. & Timmerman, L. 2003. Accomplishing romantic relationships. Teoksessa J. O. Greene & B. R. Burleson (toim.) Handbook of communication and social interaction skills. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 685–721.

Eggermont, S. 2004. Television viewing, perceived similarity, and adolescents' expectations of a romantic partner. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 48 (2), 244–265.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. pain. Tampere: Vastapaino.

Fairclough, N. 1992. Discourse and social change. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, N. 1997. Miten media puhuu. Suom. V. Blom & K. Hazard. Tampere: Vastapaino. (Alkuperäisteos 1995.)

Fei, X. & Ellzey, M. 2009. What do couples do? A content analysis of couple images in consumer magazine advertising. *Journal of Magazine & New Media Research*, 10 (2), 1–17.

Finlex. Suomen ajantasainen lainsäädäntö. Avioliittolaki 13.6.1929/234. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>>. Viitattu 23.11.2010.

Frisby, B. N. 2009. "Without flirting, it wouldn't be a marriage". Flirtatious communication between relational partners. *Qualitative Research Reports in Communication*, 10 (1), 55–60.

Galvin, K. M. & Wilkinson, C. 1996. The communication process. Impersonal and interpersonal. Teoksessa K. M. Galvin & P. Cooper (toim.) Making connections. Readings in relational communication. Los Angeles: Roxbury, 4–10.

Gill, R. 2009. Mediated intimacy and postfeminism. A discourse analytic examination of sex and relationships advice in a women's magazine. *Discourse & Communication*, 3 (4), 345–369.

Golish, T. D. 2000. Changes in closeness between adult children and their parents. A turning point analysis. *Communication Reports*, 13 (2), 79–97.

Guba, E. G & Lincoln, Y. S. 2005. Paradigmatic controversies, contradiction and emerging confluences. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.) *The Sage Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage, 191–216.

Guerrero, L. K., Andersen, P. A. & Afifi, W. A. 2007. Close encounters. *Communication in relationships*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage.

Hall, S. 1992. Kulttuurin ja politiikan murroksia. Toim. J. Koivisto, M. Lehtonen, T. Uusitupa & L. Grossberg. Tampere: Vastapaino.

Hall, S. 1997. Representation, meaning and language. Teoksessa S. Hall (toim.) *Representation. Cultural representations and signifying practices*. London: Sage, 15–29.

Harden, B., Ratchford, K., Satterlee, K., Scott, A. & Walker, L. 2007. The ideologies of openness and closedness in popular magazines. Paper published at National Communication Association Conference, New York, 1–28.

Hefner, V. 2008. Romantic relationship ideal in mass media. An explication of a construct. Paper presented at National Communication Association Conference, New York, 1–32.

Helkama, K. & Seppälä, T. 2004. Arvojen muutos Suomessa 1980-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa *Artikkelikokoelma tutkimushankkeesta Sosiaaliset innovaatiot, yhteiskunnan uudistumiskyky ja taloudellinen menestys*. Helsinki: Sitra, 1–32.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6.–9. pain. Helsinki: Tammi.

Hobbs, P. 2007. Miracles of love. The use of metaphor in egg donor ads. *Journal of Sociolinguistics*, 11(1), 24–52.

Honeycutt, J. M. & Cantrill, J. G. 2001. Cognition, communication and romantic relationships. Mahwah: Lawrence Erlbaum.

Ilmonen, K. 2001. Eräs tie diskurssianalyysiin. Esimerkkinä Chydenius - Instituutin vaikuttavuustutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. Jyväskylä: Gummerus, 100–115.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2004. Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. 3. pain. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino, 17–47.

Kansallinen Mediatutkimus Oy, 2011

<http://www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT%20Lukija-tiedote_maaliskuu_2011.pdf>. Viitattu 20.4.2011.

Kelly, A. B., Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. 2003. Communication skills in couples. A review and discussion of emerging perspectives. Teoksessa J. O. Greene & B. R. Burleson (toim.) *Handbook of communication and social interaction skills*. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 723–751.

Kidd, V. 1975. Happily ever after and other relationship styles. Advice on interpersonal relations in popular magazines, 1951-1975. *Quarterly Journal of Speech*, 61 (1), 32–39.

Kline, S., Zhang, S., Horton, B., Ryu, S. J. & Pariyadath, R. 2009. Theorizing the role of relational communication and cultural concepts in marital roles and marriage conceptions: Comparisons between Asian and U.S. young adults. Paper presented at International Communication Association Annual Meeting, New

York, 1–43.

Knapp, M. L. & Vangelisti, A. 1996. Relationship stages. A communication perspective. Teoksessa K. M. Galvin & P. Cooper (toim.) Making connections. Readings in relational communication. Los Angeles: Roxbury, 134–141.

Kontula, O. 2009. Parisuhdeonnen avaimet ja esteet. Perhebarometri 2009. Väestöntutkimuslaitos, katsauksia, E 38/2009.

Kotiliesi toimitus. <<http://kotiliesi.fi/lehti/kotiliesi/kotiliesi-on-ilmestynyt-vuodesta-1922>>. Viitattu 9.2.2011.

Lee, J. A. 1988. Love styles. Teoksessa R. J. Sternberg & M. L. Barnes (toim.) The psychology of love. New Haven: Yale, 38–67.

Lehtonen, M. 2004. Merkitysten maailma. 5. pain. Tampere: Vastapaino.

Levikintarkastus Oy. 2010.

<<http://www.levikintarkastus.fi/levikkietokanta/index.php>>. Viitattu 10.11. 2011.

Lin, C.-L. & Yeh, J.-T. 2009. Comparing society's awareness of women. Media-portrayed idealized images and physical attractiveness. Journal of Business Ethics, 90 (1), 61–79.

Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. 1985. Naturalistic inquiry. Beverly Hills: Sage.

Littlejohn, S. W. 2002. Theories of human communication. 7th ed. Belmont: Wadsworth.

Luostarinen, H. & Uskali, T. 2004. Suomalainen journalismi ja yhteiskunnan muutos 1980-2000. Teoksessa Artikkelikokoelma tutkimushankkeesta Sosiaaliset innovaatiot, yhteiskunnan uudistumiskyky ja taloudellinen menestys. Helsinki: Sitra. 449–519.

Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L., Himberg, T. 2010. Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. <<http://www.jyu.fi/mehu>>. Viitattu 7.12.2010.

MacDonald, M. 2003. Exploring media discourse. London: Arnold.

Mediaopas. Sanoma Magazines Finland. 2010. <<http://www.sanomamagazines.fi/mediaopas/kohderyhmat-ja-lehdet/lehdet/kodin-kuvalehti.html>>. Viitattu 10.11.2010.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. pain. Helsinki: International Methelp.

Miller, G. R. & Steinberg, M. 1975. Between people. A new analysis of interpersonal communication. Chicago: Science Research.

Mills, J. & Armstrong, L. 2006. Commentary. Love and marriage. Canadian Journal of Communication, 31 (4), 947–952.

Moilanen, P. & Rähä, P. 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: Gummerus, 44–67.

Moisander, J. & Valtonen, A. 2006. Qualitative marketing research. A cultural approach. Thousand Oaks: Sage.

Montgomery, B. M. 1996. Communication standards for close relationships. Teoksessa K. M. Galvin & P. Cooper (toim.) Making connections. Readings in relational communication. Los Angeles: Roxbury, 124–133.

Moon, S. & Nelson, M. 2008. Exploring the influence of media exposure and cultural values on Korean immigrants' advertising evaluations. International Journal of Advertising, 27 (2), 299–330.

Morrison, D. E., Kieran, M., Svennevig, M. & Ventress, S. 2007. Media & values.

Intimate transgressions in a changing moral and cultural landscape. Bristol: Intellect.

Potter, J. & Wetherell, M. 2009. Unfolding discourse analysis. Teoksessa M. Wetherell, S. Taylor & S. J. Yates (toim.) *Discourse theory and practice*. 9th ed. London: Sage. 198–209.

Reid, J. 2007. Mythological representation in popular culture today. *Communicatio*, 33 (2), 80–98.

Ruben, B. D. & Stewart, L. P. 2006. *Communication and human behavior*. 5th ed. Boston: Pearson.

Sanoma Magazines Finland. 2011.

<<http://www.sanomamagazines.fi/yritysinfo/mediamateriaali/tiedotteet/art1395-Suomen-suosituimpien-naistenlehtien-voittokulku-jatkuu-.html>> Viitattu 20.4.2011.

Schrader, D. C. 1997. Role relationships, goal structure, and characteristics of interpersonal influence messages. *Communication Reports*, 10 (2), 197–210.

Segrin, C. & Flora, J. 2005. *Family communication*. Mahwah: Lawrence Erlbaum.

Segrin, C. & Nabi, R. L. 2002. Does television viewing cultivate unrealistic expectations about marriage? *Journal of Communication*, 52 (2), 247–263.

Smith, R. F. 2008. *Ethics in journalism*. 6th ed. Oxford: Blackwell.

Stephenson, S. 2007. The changing of women's magazines in Russia. *Journalism Studies*, 8 (4), 613–620.

Suoninen, E. 2004. Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysin aakkoset*. 3. pain. Tampere: Vastapaino, 48–74.

Syrjäläinen, E. 1994. Etnografinen opetuksen tutkimus. *Kouluetnografia*. Teoksessa L. Syrjälä, E. Syrjäläinen & S. Saari (toim.) *Laadullisen tutkimuksen työtapoja*. Helsinki: Kirjayhtymä, 68–112.

Tesch, R. 1990. *Qualitative research. Analysis types & software tools*. New York: Falmer.

Thornham, S. & Feng P. 2010. “Just a Slogan”. *Feminist Media Studies*, 10 (2), 195–211.

Trenholm, S. & Jensen, A. 2008. *Interpersonal communication*. 6th ed. New York: Oxford.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 6. pain. Helsinki: Tammi.

Valtonen, S. 1998. Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa A. Kantola, I. Moring & E. Väliverronen (toim.) *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-Paino, 93–121.

Van Dijk, T. A. 1988. *News as discourse*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum.

Vuortama, T. & Kerosuo L. 2007. *Viestinnän lait ja säännöt*. Karkkila: Kustannus-Mäkelä.

Väliverronen, E. 1998. Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa A. Kantola, I. Moring & E. Väliverronen (toim.) *Media-analyysi. Teksistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-Paino, 13–39.

Wang, X. 2010. More than just anorexia and steroid abuse. Effects of media exposure on attitudes toward body image and self-efficacy. *Atlantic Journal of Communication*, 18 (1), 50–62.

Webb, S. M. 2006. The narrative of core traditional values in Reiman magazines. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 83 (4), 865–882.

Wetherell, M. 2009. Themes in discourse research. The case of Diana. Teoksessa M. Wetherell, S. Taylor & S. J. Yates (toim.) *Discourse theory and practice. A reader*. 9th ed. London: Sage, 14–28.

Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S. J. 2009. *Discourse theory and practice. A reader*. 9th ed. London: Sage.

Wilmot, W. 1996. The relational perspective. Teoksessa K. M. Galvin & P. Cooper (toim.) *Making connections. Readings in relational communication*. Los Angeles: Roxbury, 16–24.

Wood, J. T. 2000. *Relational communication. Continuity and change in personal relationships*. 2nd ed. Belmont: Wadsworth.

Wood, J. T. & Inman, C. 1993. In a different mode. Masculine styles of communicating closeness. *Journal of Applied Communication Research*, 21 (3), 279–295.

Zhou, S. & Zhu, H. 2004. Perception of romanticism and the ideal spouse among Chinese youth. *Asian Journal of Communication*, 14 (1), 22–37.

LIITTEET

LIITE 1: Artikkelit

Tunniste	Otsikko	Lehti	Vuosi	Numero	Palsta	Sarja	Diskurssit
KK1	Eväinä usko, toivo ja Ilona	KK	2010	3	Ihmisiä & ilmiöitä	Elämäni tarina	Predestinaatio, Mukautumis
KK10	Miten isä nyt pärjää	KK	2010	8	Sinun sivusi		Huolenpito
KK11	Oma ihan rakas	KK	2010	13	Ihmisiä & ilmiöitä		Predestinaatio, Predestinaatio,
KK12	”On ollut pakko lähteä”	KK	2010	4	Ihmisiä & ilmiöitä	Elämäni tarina	Sekundaarisuus
KK13	Pidä huolta myös miehestä	KK	2010	1			Huolenpito Huolenpito,
KK14	Pimeys tuli äkkiä	KK	2010	10	Ihmisiä & ilmiöitä	Elämäni tarina	Mukautumis
KK15	”Rakkaus voitti rahan”	KK	2010	6	Ihmisiä & ilmiöitä	Elämäni tarina	Predestinaatio
KK17	Tanssiminen tekee parisuhteelle hyvää	KK	2010	2	Nainen		Työnteko
KK18	Viimeinen rakkaus	KK	2010	3	Sinun sivusi		Huolenpito, Predestinaatio
KK19	Yhdeksi perheeksi	KK	2010	2	Ihmisiä & ilmiöitä	Perhe kuvassa	Sekundaarisuus Predestinaatio,
KK20	Yhdessä kaiken aikaa	KK	2010	6	Sinun sivusi		Työnteko
KK2	Hiljaista puhetta	KK	2010	11	Sinun sivusi		Predestinaatio
KK21	”Äiti on nyt ehjä”	KK	2010	20	Ihmisiä & ilmiöitä	Elämäni tarina	Predestinaatio
KK3	Isä ja kaksi lasta	KK	2010	22	Ihmisiä & ilmiöitä	Perhe kuvassa	Huolenpito
KK4	Kadulla tuli vastaan rakkaus	KK	2010	22	Nainen		Predestinaatio

KK5	Kohtalo yhdisti erilaiset	KK	2010	9	Ihmisiä & ilmiöitä		Predestinaatio, Mukautumis
KK6	Kotona kommuunissa	KK	2010	16	Ihmisiä & ilmiöitä		Sekundaarisuus Huolenpito,
KK7	Kun ilo katosi	KK	2010	11	Ihmisiä & ilmiöitä	Elämäni tarina	Työnteko
KK8	Mies itkee	KK	2010	1	Ihmisiä & ilmiöitä	Lampén	Huolenpito
KK9	Miksi olisit rakkauden raataja	KK	2010	9	Nainen		Työnteko, Huolenpito
KL1	Ei parane koskaan	KL	2010	3	Ihmiset & ilmiöt	Elämäni tarina	Huolenpito, Työnteko
KK16	Tansania mielessään	KK	2010	2			Työnteko
KL10	Teille vai meille?	KL	2010	23			Sekundaarisuus
KL11	Vallan haikea humoristi	KL	2010	17			Mukautumis Huolenpito,
KL2	Iloa yhteiseen kesään	KL	2010	13	Ihmiset & ilmiöt		Työnteko
KL3	Kaiken se kestää	KL	2010	21			Huolenpito
KL4	Kun puoliso uupuu	KL	2010	6			Työnteko, Huolenpito
KL5	Läheinen ja erilainen	KL	2010	4	Ihmiset & ilmiöt		Mukautumis
KL6	Mies, jolla on käynyt elämässä hyvä tsäkä	KL	2010	1	Ihmiset & ilmiöt	Iltakävelyllä	Huolenpito
KL7	Nukarin kartanon tähden	KL	2010	13			Sekundaarisuus
KL8	Onni löytyi jälleen	KL	2010	5	Ihmiset & ilmiöt		Työnteko, Mukautumis
KL9	Salaisuuden vainoamat	KL	2010	11	Ihmiset & ilmiöt		Työnteko